

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Outi Lehtiniemi

Individualstil i horoskoperna i damtidningarna *Julia* och *VeckoRevyn*

En studie i lexikon och innehåll

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2013

INNEHÅLL

TABELLER	3
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	9
1.2 Material	12
1.2.1 <i>Julia</i>	13
1.2.2 <i>VeckoRevyn</i>	14
1.2.3 Skribenten	14
1.3 Metod	15
2 INDIVIDUALSTIL I SKRIFTLIG KOMMUNIKATION	18
2.1 Forskning i individuella drag	18
2.1.1 Individualstil i tal	19
2.1.2 Individualstil i skrift	21
2.2 Faktorer som påverkar individualstilen	24
2.2.1 Sociala faktorer	25
2.2.2 Situationella faktorer	26
2.3 Språkliga drag i individualstil	27
2.3.1 Semantiska drag	28
2.3.2 Modalitet	29
2.3.3 Tilltal	30
2.4 Kommunikation mellan sändare och mottagare	32
2.4.1 Kommunikationsmodellen	32
2.4.2 Målgruppsanalys	35
2.4.3 Valet av den lämpliga textstrategin	36

3 LEXIKONET I HOROSKOPEN I TVÅ DAMTIDNINGAR	37
3.1 Ordklassfördelningen	39
3.2 De mest frekventa orden i materialet	42
3.3 Stilistiska markörer	45
3.3.1 Lexikal nivå	45
3.3.1.1 Substantiv	46
3.3.1.2 Verb	48
3.3.1.3 Adjektiv	49
3.3.2 Syntaktisk nivå	50
3.3.3 Semantisk nivå	51
3.3.3.1 Värdeladdning	51
3.3.3.2 Modalitet	54
3.3.3.3 Betydelsefält hos huvudverben	66
3.4 Tilltal	72
3.4.1 Tilltalspronomen	72
3.4.2 Tilltal i ljustet av satsdelen subjekt	74
4 INNEHÅLLET I HOROSKOPEN I TVÅ DAMTIDNINGAR	78
4.1 Relationer	79
4.2 Sysselsättningar	83
4.3 Fritidsaktiviteter	84
5 HOROSKOP SOM MINILEKT	86
5.1 Minilekt som språkform	86
5.1.1 Kännetecken	87
5.1.2 Funktion	88
5.2 Horoskopen	89
5.2.1 Layout	89
5.2.2 Stereotypi på lexikal nivå	91
6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	92

LITTERATUR	96
BILAGA. De 20 vanligaste orden i delmaterialen i absoluta och relativa tal	103
TABELLER	
Tabell 1. Antalet ord i materialet	13
Tabell 2. Ordklassfördelningen i damtidningarna	39
Tabell 3. Ordklassfördelningen i delmaterialen	40
Tabell 4. De 20 vanligaste orden i damtidningarna i absoluta och relativa tal	42
Tabell 5. Antalet olika substantiv, verb och adjektiv i delmaterialen	46
Tabell 6. Antalet och andelen adjektivens olika funktioner av alla adjektiv	50
Tabell 7. Antalet och andelen positiva, negativa och neutrala adjektiv av alla adjektiv	52
Tabell 8. Antalet och andelen huvudverb och hjälpverb av alla verb	55
Tabell 9. Antalet och andelen modala hjälpverb i delmaterialen	58
Tabell 10. Antalet och andelen verbala betydelsefält i delmaterialen av huvudverben	68
Tabell 11. Antalet och andelen tilltalspronomen i damtidningarna av alla ord	73
Tabell 12. Antalet och andelen tilltalspronomen i delmaterialen av alla ord	74
Tabell 13. Antalet och andelen subjekt av alla satser	75

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Outi Lehtiniemi
Pro gradu -tutkielma:	Individualstil i horoskopon i damtidningarna <i>Julia</i> och <i>VeckoRevyn</i> En studie i lexikon och innehåll
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsi
Valmistumisvuosi:	2013
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, kuinka kirjoittajan yksilötyyli tulee esille horoskooppien kielessä. Tutkin kahta ruotsalaista naistenlehteä (*Julia* ja *VeckoRevyn*), joiden horoskoopeilla on sama kirjoittaja, mutta eri kohderyhmä. *Julia* on suunnattu teini-ikäisille tytöille, kun taas *VeckoRevyn* on suunnattu nuorille aikuisille.

Tarkoitukseni on selvittää, missä määrin kirjoittaja ottaa kohderyhmän huomioon sanavalinnoissaan ja teemavalinnoissaan, vai toistaako hän joitakin ilmaisuja kohderyhmästä riippumatta. Horoskoopit voidaan mieltää minilekteiksi, joille on tyypillistä tietynlainen stereotyyppisyys, mikä saattaa vaikuttaa kirjoittajan valintoihin. Tämän vuoksi tutkimus huomioi kirjoittajan ja kohderyhmän lisäksi osittain myös horoskoopin genrenä.

Keskityn tutkimuksessani tarkastelemaan horoskooppien sanastoa ja sisältöä, jotka olennaisesti myös linkittyvät toisiinsa. Sanastanalyysissä tutkin eri sanaluokkien jakautumista keskenään, sanojen frekvenssiä sekä sanojen modaalisia ja semanttisia ominaisuuksia. Sisältöanalyysissä keskityn horoskooppien makro- ja mikroteemojen selvittämiseen. Tutkimuksessa korostuu kvantitatiivisuus, mutta se sisältää myös kvalitatiivisia ja komparatiivisia piirteitä.

Analyysini osoittavat, että kirjoittaja käsittelee horoskoopeissaan pääasiassa samoja teemoja (ystävyyds-, pari- ja perhesuhteita, arkiaskareita sekä vapaa-ajan aktiviteetteja), ja suosii yksilötyylille ominaiseen tapaan tiettyjä samoja sanoja (*vän*, *handla om* ja *rolig*) sekä ilmaisuja (*just nu* ja *det finns en risk*) kohderyhmästä riippumatta. Toisaalta kohderyhmä näkyy kirjoittajan kielenkäytössä kaikilla tutkituilla tasoilla, horoskooppien ulkoasusta eri sanaluokkien jakautumiseen, sanavalintoihin (*skola* vs. *yrkesliv*) sekä mikroteemoihin (koulunkäynti vs. työelämä).

AVAINSANAT: individualstil, horoskop, lexikon, innehåll, målgrupp

1 INLEDNING

Ett horoskop är en astrologisk karta som återspeglar det som händer i rymden under en viss tid. Astrologin baserar sig på kosmiska regelmässigheter och den undersöker hur planeterna påverkar händelserna på jorden. (Johansson 1998: 95, 98.) Den cykliska tidsperceptionen i astrologin möjliggör att astrologerna kan dra slutsatser om vissa tendenser som kan upprepas i framtiden (Campion 2008: 78).

Ställningen till astrologin har varierat i olika epoker för det mesta på grund av dåtidens politiska och kulturella omständigheter. Det handlar om en urgammal lära som har sitt ursprung i Babylonien. (Granberg 2002: 17.) Där var den en del av religion och astronomi, vilket påverkade också dess ändamål. I Babylonien och även länge därefter användes astrologin främst för att förutsäga gudarnas planer och rikens öden. (Karttunen 2003: 29–30, 80.) Personliga horoskop avsedda för enskilda individer utvecklades egentligen först på 1900-talet (Stenudd 1999: 10).

Nuförtiden har astrologin ett motstridigt rykte delvis på grund av det finns horoskop nästan i varje tidning och de används mest som underhållning. Dessutom är det svårt att ta dessa förutsägelser på allvar när de är så intetsägande att de kan tänkas passa för vem som helst. Även astrologiska skribenter förhåller sig kritiskt mot horoskopspalter som de inte anser höra till den verkliga astrologin (Johansson 1998: 97).

Den astrologiska kartan skapas av olika delar, som planeterna, deras avstånd från varandra (aspekterna), ascendenten, månknutarna, de astrologiska husen, elementen och kvaliteterna (Granberg 2002: 35–43). I enkla horoskopspalter avsedda för den stora publiken tar man högst hänsyn till soltecknet, dvs. det zodiakens tecken där solen har befunnit sig vid födelseögonblicket, vilket är en orsak till spalternas inexacthet (Stenudd 1999: 10; Goodman 2002: 7). Däremot baserar till exempel individens födelsehoroskop sig på komplexa och exakta beräkningar om solens och andra planeternas position vid födelsen, vilka utförs med hjälp av födelsedatum, -tid och -plats (Laurento 2004: 8–10; Champion 2008: 59–61).

Inexakthet är inte bara ett oönskat fenomen inom astrologin utan det är delvis till och med nödvändigt att inte skriva för detaljerat. Astrologins syfte är nämligen inte att ge en färdig plan för framtiden utan den ska visa de utvecklingsmöjligheter som individen har (Johansson 1998: 96; Laurento 2004: 8).

Med tiden har det diskuterats astrologins möjliga samband med vetenskap. Det finns några astrologer som anser astrologin vara en del av vetenskap genom att den baserar sig på matematiska beräkningar och astronomiska uppgifter (Goodman 2002: 403–404). Planeternas rörelser och deras verkan på människor har även studerats och man har kunnat visa att det finns ett visst samband till exempel mellan fullmåne och ökande kriminalitet. Motståndare anser däremot att det inte finns tillräckligt med bevis om sambandet mellan astrologiska fakta och människors beteende. (Laurento 2001: 1, 12; Granberg 2002: 27.) Det finns även skepticism över om det överhuvudtaget kan förutsägas om framtiden eftersom möjligheten till feltolkningar är alltför stor (Johansson 1998: 97; Campion 2008: 15, 77).

Fast astrologin även idag lider av skepticism, lever den starkt i olika miljöer. På 1980-talet började intresset väcka för företagastrologi när man insåg att astrologiska uppgifter kunde utnyttjas till exempel i personalträning (Laurento 2004: 11–12). Det finns till och med vissa universitet, som Kepler College och University of Wales, där man kan studera astrologi och avlägga en akademisk examen i ämnet (Kepler College 2013; University of Wales Trinity Saint David 2013). I Finland har man sedan 2000 ordnat vetenskapliga ParaDigma konferenser om paranormala fenomen där även astrologiska frågor har behandlats (Kari & Lassila 2002). I Helsingfors finns ytterligare Finlands astrologiska förbund som publicerar medlemstidningen *Astro Logos* (Suomen Astrologinen Seura ry. 2013).

I västerländerna brukar horoskoperna enligt statistikerna vara avsedda främst för kvinnor medan det annanstans finns intresserade bland båda könen (Campion 2008: 19–20). Detta kan märkas också i damtidningarna där horoskoperna har en väsentlig roll i den västerländska kulturen. I en herrtidning hittar man knappast något horoskop medan en damtidning utan ett horoskop kan tolkas som avvikande.

I min avhandling pro gradu analyserar jag språket i horoskop. Jag har valt två sverigesvenska damtidningar¹ *Julia* och *VeckoRevyn* av vilka jag utreder om deras horoskop skiljer sig från varandra eller om det finns likheter mellan dem ifråga om lexikon och innehåll. Horoskoperna i dessa damtidningar har samma skribent och därför är det av intresse att utreda hur detta faktum påverkar skillnaderna och likheterna i horoskoperna i damtidningarna.

Idén med att studera horoskop i damtidningar föddes redan vid kandidatavhandlingen där jag undersökte horoskop som minilekt. Skillnaden till avhandlingen pro gradu ligger i synvinkeln och antalet aspekter som jag undersöker. I kandidatavhandlingen undersökte jag syntax medan jag nu koncentrerar mig på lexikon och innehåll. Som material hade jag förutom *Julia* och *VeckoRevyn* också *Hemmets Veckotidning*. I kandidatavhandlingen koncentrerade jag mig på att studera vilken betydelse målgruppen har för språket i damtidningarna. Förutom detta märkte jag också att det verkar synas i språket att horoskoperna i *Julia* och i *VeckoRevyn* har samma skribent. Därför var det självklart att studera detta fenomen närmare i avhandlingen pro gradu.

1.1 Syfte

Jag studerar språket i horoskoperna i damtidningarna *Julia* och *VeckoRevyn* i delmaterialen 2006 och 2008. Syftet med min undersökning är att utreda hur skribenten synliggör sig själv i språket och hur målgruppen påverkar skribentens språkval. Jag ska utreda om målgruppens ålder påverkar lexikonet i horoskoperna eller om skribenten har en viss individualstil oberoende av målgruppen. Dessutom kommer jag att utreda om horoskoperna eventuellt skiljer sig ifråga om innehåll. Förutom att jag jämför damtidningarna med varandra, jämför jag också delvis de äldre och yngre numren av var damtidning med varandra. Ytterligare ska jag kort jämföra horoskoperna med tanke på layout i kapitel 5 där jag diskuterar om horoskop kan betraktas som minilekter.

¹Termen *damtidning* används för både *Julia* och *VeckoRevyn* även om *Julia* är avsedd för unga flickor.

I fråga om lexikonet i horoskoperna kommer jag att undersöka ordens förekomst och funktion. Detta betyder i praktiken att jag redogör för de mest frekventa orden i materialet och hur de används. Dessutom undersöker jag hur de olika ordklasserna är representerade och vilken verkan detta har på språket i horoskoperna. Jag undersöker lexikonet i horoskoperna genom att utreda stilistiska markörer på både lexikal, syntaktisk och semantisk nivå. Analysen sker huvudsakligen i semantiskt och modalt perspektiv. Semantiken betonas i analysen av adjektivens värdeladdning, de verbala betydelsefälten samt innehållet. Modaliteten behandlas i samband med verb där andelen modala hjälpverb och andra modala uttryck utreds. Dessutom undersöker jag tilltal som behandlas i ljuset av tilltalspronomen och satsdelen subjekt.

Jag har valt att analysera dessa drag eftersom de är väsentliga när man vill ta reda på hur skribenten synliggör sig själv i texten och hur målgruppen syns i hennes språkval. Speciellt i den skönlitterära stilundersökningen av skribentens individualstil har man upptäckt att orden tenderar att återspegla vilken roll författaren har i sitt verk (Nordman 1994a: 157). Detta motiverar valet av att analysera lexikonet i horoskoptexterna i de två damtidningarna när det gäller skribentens individualstil. Genom att jag studerar ordvalet i materialet kan jag få veta om skribenten föredrar ett visst individuellt ordförråd eller om hon mera anpassar sitt språk enligt målgruppen. När man räknar andelen olika ordklasser, kan man till exempel få veta om horoskopet har en verbal, talspråklig karaktär eller om det bär en mera nominal, skriftspråklig stil.

Jag kommer att jämföra resultaten med de som Kuusirati (1993) fått i sin pro gradu-undersökning av språket i horoskoperna i *Vasabladet* och i *Året Runt*. Även Mikkola (2002) har undersökt horoskoptexter men hon har i sin pro gradu-undersökning koncentrerat sig på analysen av idiom i tyska tidskrifter och därför kan jag inte jämföra mina resultat med hennes. Kuusirati (1993) har undersökt horoskoptexterna i fråga om lexikon där hon har koncentrerat sig på verb, adjektiv och deras förekomster. Ytterligare har hon studerat adjektivens värdeladdning och verbens modalitet i form av modala hjälpverb och modus. Förutom de lexikala dragen har hon också tagit hänsyn till tilltalet och innehållet i horoskoperna.

Min hypotes är att stilen kommer att vara enklare och mera verbal i *Julia* än i *VeckoRevyn*. Den talspråkliga, verbala stilen förknippas i allmänhet med barns och ungdomars språkbruk (Cassirer 2003: 61). Ju äldre man blir, desto mera skriftspråklig brukar också stilen bli (ibid. 61) Jag antar vidare att innehållsorden och speciellt substantiven kommer att användas för att beskriva vilka saker som hör till den ifrågavarande målgruppens vardag och livssituation. Tonåringarnas och de unga vuxnas vardag består av annorlunda saker vilket kan antas synas även i horoskopens teman. De möjliga skillnaderna i ordvalet kan alltså bero på att skribenten anpassar sitt språk enligt målgruppen och dess intressen. Hon har till och med själv konstaterat att detta är faktumet (se avsnitt 1.2.3).

Det är sannolikt att skribenten ändå använder ett sådant språk som kan anses vara typiskt för just hennes sätt att skriva. Likheter mellan horoskoperna i de olika damtidningarna kan bero både på skribentens individualstil och på genrekonventionerna. Begreppet 'genre' kan definieras som textverksamhet som styrs av bestämda traditioner och mål vilka igenkänns av sina användare (Lagerholm 2008: 56). Genrekonventionernas möjliga verkan på språkvalen i horoskoperna i *Julia* och *VeckoRevyn* kan avslöjas genom att jag jämför dem med de horoskop i *Vasabladet* och *Året Runt* som Kuusirati (1993) undersökt.

Kuusiratis (1993: 33, 41) undersökning visar att adjektiven oftast fungerar som attribut och som predikativ medan verben står i indikativ och i imperativ. Adjektiven *god/bra* och *ny* hör till de mest frekventa adjektiven både i *Vasabladet* och i *Året Runt* (ibid. 43) och därför kan de antas dominera även i mitt material. Adjektivens värdeladdning är mest positiv både i *Vasabladet* och i *Året Runt* (ibid. 44) och det är därför sannolikt att tonen också i *Julia* och i *VeckoRevyn* är positiv. Innehållsligt handlar horoskoperna i Kuusiratis material först och främst om pengar, kärlek och hälsa (ibid.47).

Det är sannolikt att det finns både skillnader och likheter i damtidningarnas horoskop i mitt material. Det är ändå intressant att utreda i vilken mån skillnader och likheter förekommer och i vilka punkter.

1.2 Material

Mitt material består av två sverigesvenska damtidningar, *Julia* och *VeckoRevyn*. I exempel och i de flesta tabeller använder jag förkortningen *VR* för *VeckoRevyn*. I exempel finns det ytterligare damtidningens nummer och årgång. Jag har analyserat horoskoperna från årgångarna 2006 och 2008 av vilka jag har tagit numren 2–6 i båda tidningarna. Materialet omfattar alltså tio horoskopspalter ur båda damtidningarna. En horoskopspalt består alltid av tolv textbitar dvs. av tolv stjärntecken: *stenbocken*, *vattumannen*, *fiskarna*, *väduren*, *oxen*, *tvillingarna*, *kräftan*, *lejonet*, *jungfrun*, *vågen*, *skorpionen* och *skytten*.

Förutom själva brödtexten innehåller horoskopspalter även annat material som jag inte har räknat med som ord. Till exempel de stjärntecken som upprepas många gånger i rubrikerna har jag inte räknat med som ord. Dessutom har jag lämnat bort datum och siffror om de inte förekommer i brödtexten. Ytterligare har jag lämnat bort symboler (t.ex. hjärtan) och de adjektiv som förklarar symbolerna (t.ex. *super*). Jag har också lämnat bort de underrubriker som upprepas många gånger (i *Julia*: *allmänt*, *kärlek*, *lyckotal*, *tips*, *kärleksdag*, *lyckosmycke*, *lyckofrukt*, *lyckodag*, *lyckokrydda* samt *lyckofågel* och i *VeckoRevyn*: *kärlek/sex*, *kul/nöjen* och *tur/pengar*). Dessutom har jag lämnat bort den text som kommer direkt efter underrubriken, förutom den text som kommer efter *allmänt*, *kärlek* och *tips* i *Julia* 2008.

Julias horoskopspalt innehåller ytterligare en del som kallas "I stjärnkikaren" där en kändis och hennes horoskop presenteras. I mina analyser i kapitel 3 har jag lämnat bort denna del, liksom också kändisars namn och födelsedagar i bilder både i *Julia* och i *VeckoRevyn*. I *VeckoRevyn* 2008 finns det också en liten introduktion till temat, och denna har jag även lämnat bort. Fastän jag inte har räknat det ovannämnda materialet som ord, har jag dock tagit hänsyn till dessa drag i diskussionen om layouten i horoskoperna i avsnitt 5.2.1. I tabell 1 kan man se antalet ord i mitt material.

Tabell 1. Antalet ord i materialet

	2006	2008	Totalt
<i>Julia</i>	2703	3932	6635
<i>VeckoRevyn</i>	2724	2894	5618
			12 253

Mitt material omfattar sammanlagt 12 253 ord, varav 6635 ord är i *Julia* och 5618 ord i *VeckoRevyn*. Man kan se i tabell 1 att det finns en skillnad i antalet ord i *Julia* mellan delmaterialen 2006 (2703 ord) och 2008 (3932 ord), medan antalet i *VeckoRevyn* är jämnare mellan olika delmaterialen (2724 respektive 2894 ord). Det är därför möjligt att det större antalet ord i *Julia* jämfört med *VeckoRevyn* påverkar resultaten i analysen. Jag har försökt eliminera detta genom att basera min analys på relativa tal.

Det utrymme som man har ägnat åt horoskoperna varierar mellan damtidningarna. Ju äldre målgruppen är, desto mindre utrymme verkar horoskoperna få. I *Julia* omfattar horoskoperna två sidor medan horoskoperna i *VeckoRevyn* omfattar en sida. Jag diskuterar layouten i horoskoperna mera ingående i avsnitt 5.2.1. I det följande kommer jag att presentera skribenten i horoskoperna samt de olika damtidningarna skilt för sig.

1.2.1 *Julia*

Julia är en tonårstidning med flickor mellan 9 och 14 år som huvudmålgrupp. Damtidningen *Julia* innehåller artiklar om tonåringars liv och deras intressen, till exempel om kändisar, relationer, mode, skola, mat och pyssel. Dessutom finns det artiklar om aktuella saker liksom om att utveckla sin självkänsla. Också läsarna har en aktiv roll i tidningen. De söker brevvänner, skickar insändare och skriver musik- och bokrecensioner. Det ges 24 utgåvor årligen av *Julia*. (Egmont Kids Media Nordic 2013.) Horoskoperna i *Julia* 2006 och i *Julia* 2008 är skrivna av Hanna Vennberg.

1.2.2 *VeckoRevyn*

VeckoRevyn är en sverigesvensk damtidning som är avsedd för unga kvinnor. Damtidningen handlar bland annat om mode, shopping, skönhet, relationer, karriär samt kändisar. (VeckoRevyn 2012.) Horoskoperna i *VeckoRevyn* 2006 och i *VeckoRevyn* 2008 är skrivna av Hanna Vennberg.

VeckoRevyn har varit känd för sitt varierande karaktär som damtidning (Larsson 1989: 128). När damtidningen publicerades för första gången år 1935 karakteriseras den som familjetidning. I de tidigare numren behandlades varierande teman från kändisar, nyheter, mode till mat. Även horoskoperna, som ursprungligen kom från utlandet, spelade en viktig roll. På 1970 började uppmärksamheten rikta sig mot kändisar och deras liv, vilket gav damtidningen en mera ungdomlig karaktär. (Ibid. 128–129, 150, 282.)

1.2.3 Skribenten

Astrologen och författaren Hanna Vennberg har arbetat med astrologi cirka 20 år och hon har också astrologiska studier bakom sig (Schmidt 2001; Svärdekrona 2001). Vennberg har skrivit horoskop (förutom för *Julia* och *VeckoRevyn*) åtminstone för *Aftonblandet* (Schmidt 2001). Tillsammans med sin man Tor Tolander, som också är astrolog, driver hon ett företag som erbjuder astrologiska tjänster (Westberg 2009).

Olika spådomar har intresserat Vennberg redan när hon var liten (Svärdekrona 2001). Vennberg (2006) har skrivit även en bok om olika sätt att förutsäga framtiden, *Spådomsboken*, där det visas hur man kan spå till exempel i tarotkort, i tärning eller med händer. I boken betonar hon att det handlar mest om nöje och att man inte ska ta spådomarna på alltför stort allvar utan de ska ses som riktlinjer och tips (ibid. 5,8).

Enligt Vennberg påminner horoskop om väderleksrapporter. Liksom en väderleksrapport, ger även horoskop råd om hur man ska bete sig och vad man ska vara beredd på. Horoskoperna ska ändå inte följas alltför noggrant eftersom människan måste lita på hennes egen beslutsförmåga. (Schmidt 2001.)

Astrologerna Hanna Vennberg och Tor Tolander har redogjort för de omständigheter som gäller för deras horoskop. I praktiken görs horoskopet så att man tolkar himlakropparnas ställning på stjärnhimlen vid den tidpunkt horoskopet är avsett för. Stjärnhimlen är inte någon statisk plats utan det kan upptäckas nya himlakroppar som kan påverka tolknigen. När de nya himlakropparnas innebörd har blivit tillräckligt tydligt, kan de få en plats i tolkningen av horoskopet. Horoskopets tillförlitlighet beror på hurdant horoskop det är fråga om och hur kompetent astrologen kan anses vara. Ett personhoroskop som ritas för en viss person enligt hennes födelsedatum är säkrare än det generella framtidshoroskopet som man kan hitta i tidningar. En orsak till att de horoskop för samma tecken som är skrivna i en viss tidpunkt skiljer sig så mycket från varandra, beror på olika målgrupper. Fast budskapet är detsamma formuleras det enligt Vennberg och Tolander på olika sätt för de olika målgrupperna. (Svärdkrona 2001.)

1.3 Metod

Min undersökning är huvudsakligen kvantitativ men den har också kvalitativa inslag. Dessutom använder jag komparativa metoder. Jag analyserar stilistiska markörer på både lexikal, syntaktisk och semantisk nivå. Dessutom redogör för vilka teman som förekommer i horoskopet.

Den kvantitativa metoden använder jag när jag redogör för ordfrekvenser och ordklassfrekvenser i det utvalda materialet. Dessutom använder jag den kvantitativa metoden i beräkningen av antalet och andelen modala uttryck, verbala betydelsefält, tilltalspronomen, subjekt samt adjektivens värdeladdning och funktion. Den kvalitativa metoden utnyttjar jag när jag redogör för hur orden används i mitt material. Dessutom kommer jag att använda den kvalitativa metoden speciellt då jag beskriver innehållet i horoskopet.

Den komparativa metoden kommer jag att utnyttja när jag jämför horoskopet i *Julia* och i *Veckorevyn* med varandra och när jag jämför horoskopet i de yngre och äldre

numren av damtidningarna med varandra med tanke på skribentens individualstil. Dessutom ska jag jämföra resultaten med de som Kuusirati (1993) fått i sin undersökning av horoskoperna i *Vasabladet* och i *Året Runt*.

I analysen av ordfrekvenserna och ordklasserna i mitt material följer jag Nordman (1994b) som har undersökt dessa egenskaper hos minilekter (se avsnitt 5.1). Hon har studerat ordfrekvenser även i samband med svenskt fackspråk (Nordman 1992), vilket jag använder som jämförelsematerial i analysen av lexikonet i kapitel 3. Jag kommer att jämföra mina resultat även med Allén (1972) som har utrett ordfrekvenser i tidningstexter.

I analysen av adjektivens funktion (avsnitt 3.3.2) följer jag Thorells (1973: 64) kategorisering för att kunna jämföra mina resultat med Kuusiratis (1993) resultat av horoskopspråket. Analysen av adjektivens värdeladdning (avsnitt 3.3.3.1) baserar sig på den teori som jag presenterar i avsnitt 2.3.1. När det gäller den semantiska nivån hos verben följer jag Teleman, Hellberg & Andersson (1999a; 1999c) i analysen av de modala egenskaperna (avsnitt 3.3.3.2) och de verbala betydelsefälten (avsnitt 3.3.3.3) i horoskoptexterna. I analysen av tilltalspronomenen (avsnitt 3.4.1) och subjekten (avsnitt 3.4.2) i horoskoperna använder jag Hultmans (2003: 98–100, 273–275) *Svenska Akademiens språklära* som teoretisk bakgrund.

Som metod i analysen av innehållet i kapitel 4 använder jag temaanalys. Med hjälp av temaanalysen kan man utreda vad texten handlar om (Hellspong & Ledin 1997: 117). I temaanalysen försöker man först och främst utreda textens makro- och mikroteman, dvs. vilket huvudämne och vilka underämnena som finns i texten. Dessutom utreder man i temaanalysen om texten är monotematisk eller heterotematisk, dvs. om den är inriktad enbart mot ett makrotema som de övriga temana ordnar sig under eller om det finns flera olika makrotema i texten. Dessutom brukar man i temaanalysen utreda om teman är explicita (utsagda) eller implicita (underförstådda) och på vilka sätt teman signaleras i texten. (Ibid.118, 120, 121.)

I analysen av innehållet utreder jag vilka teman som finns i horoskoperna och vilken relation de har med varandra. Textens tema uttrycks normalt genom en nominalfras medan det påstående som framställs om textens tema, 'proposition', anges i satsform (Hellspong & Ledin 1997: 122). Analysen av innehållet i kapitel 4 baserar sig på kategorierna relationer, sysselsättningar och fritidsaktiviteter, vilka jag har skapat själv. Motiveringen bakom dessa kategorier är deras frekvens, eftersom det verkar att dessa aspekter är de mest frekventa i fråga om innehållet i horoskoperna i mitt material. I samband med innehållet diskuterar jag även hur målgrupperna och skribenten synliggörs i temavalet.

Nordman (1994a: 155) har konstaterat att undersökningen av skribentens individualstil inte kan basera sig på enbart kvantitativa metoder. Detta motiverar valet att använda flera olika metoder i analysen. Fördelen med att använda kvantitativa metoder är dock en större objektivitet vilken är ett krav i en vetenskaplig analys. Den kvalitativa analysen, vilken jag utnyttjar till exempel i analysen av värdeladdningen i avsnitt 3.3.3.1, i analysen av de verbala betydelsefälten i avsnitt 3.3.3.3 samt i temaanalysen i kapitel 4, baserar sig däremot främst på subjektiva tolkningar. Detta kan ses både som fördel och som nackdel med tanke på analysen av språket i horoskoptexterna.

2 INDIVIDUALSTIL I SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Individualstil kan definieras som skribents unika sätt att skriva vilket inte är beroende av genremässiga normer. Enligt forskare är skribentens individualstil inte något statistiskt fenomen utan den utvecklas över tid till en följd av skribentens psykiska utveckling och av andra skribenters influens. Individualstil är inte bara en följd av en omedveten process utan den förknippas även med skribentens medvetna och aktiva utnyttjande av stiliska uttryck, vilka vidare används för att skapa estetiska effekter. (Johansson 2012: 48–50.) Denna medvetna egenskap hos skribentens individualstil blir aktuell när jag betraktar hur målgruppen syns i skribentens språkval.

I detta kapitel behandlar jag individualstil först i ljuset av den forskning som man har gjort i individuella drag, både i tal och i skrift (avsnitt 2.1). Fastän jag har skriftligt material, diskuterar jag i analysdelen även talspråkliga drag i samband med ungdomsspråket, vilket motiverar valet av att presentera forskning i individuella drag i tal. Efter att ha behandlat forskning i individuella drag tar jag upp de faktorer som kan påverka individualstilen (avsnitt 2.2) och de språkliga drag som bevitnar om individualstilens existens (avsnitt 2.3). Till slut diskuterar jag läsarens roll som mottagare i den skriftliga kommunikationen (avsnitt 2.4).

2.1 Forskning i individuella drag

Undersökning av individualstil ingår i stilforskning som ligger mellan språkvetenskap och litteraturforskning (Nordman 1994a: 151–152). Stilstudierna i fackspråk respektive skönlitteratur skiljer sig i fråga om det material som undersökningen syftar sig på. I den skönlitterära stilundersökningen studerar man författarindividen och den konstnärliga effekten i hans verk medan man i fackspråksundersökningen vanligen koncentrerar sig på innehållet och textgenren i stället för författaren. (Ibid. 152–153, 160.)

Stilundersökningen av horoskoperna påminner om den skönlitterära stilundersökningen eftersom språket i horoskoperna huvudsakligen är allmänspråk. Horoskopet som genre kan dock anses höra till minilekter vilka i sin tur är en del av fackspråk. Jag återkommer till begreppet 'minilekt' i kapitel 5 där jag diskuterar horoskop som minilekt på basis av de resultat som jag fått av analysen.

Inom fackspråk kan undersökningen av individualstil sägas vara ett relativt nytt fenomen (Nordman 1994a: 151). På det akademiska fältet har man traditionellt föredragit undersökning av de objektiva och formella dragen framför de individuella och funktionella (Koskela 2000: 12). Strävan efter den homogena normen har inte ansetts lämna utrymme för individuella skillnader. I alla fall finns det ingen helt opersonlig text eftersom författarindividen alltid finns bakom texten på ett eller ett annat sätt. (Ibid. 12–13.)

Inom sociolingvistik har man traditionellt föredragit undersökningen av autentiskt tal framför skrivande (Nordberg 2007: 15). På 1960-talet koncentrerade den sociolingvistiska undersökningen sig främst på att utreda sociala klasskillnader (Sundgren 2007: 76). Det handlade främst om att undersöka variation i ljudförändringar och regionala dialekter enligt vissa sociala parameter, som kön och etnicitet (Rickford & Eckert 2001: 2). På 1970- och 1980-talen började intresset väcka för skrivprocessen och författaren inom fackspråksforskningen (Laurén & Nordman 2003: 81). I det följande redogör jag för den forskning som har gjorts i individualstil i tal och i skrift.

2.1.1 Individualstil i tal

Labov är en av de mest betydande föregångarna i undersökningen av den sociolingvistiska variationen (Eckert & Rickford 2001: 2). Han har undersökt autentiskt tal genom den sociolingvistiska intervjun och genom sin modell av beslutsträdet (*a decision tree*) där han gör skillnad mellan formellt (*careful*) och informellt (*casual*) tal (Labov 2001: 88–89). Eckert (2001: 121–123) anser att det finns begränsningar i tillämpningen av beslutsträdet i fråga om olika generationer och emotiva ämnen.

Bell (2001) har koncentrerat sig på att undersöka hur mottagarna påverkar språklig variation. Genom att studera variation av vissa syntaktiska och fonologiska faktorer hos nyhetsläsarna i New Zealand, har han kunnat visa att nyhetsläsarna tenderar att anpassa sitt tal efter mottagarna. Han har studerat ytterligare hur kön och etnicitet påverkar språklig variation hos Maori och Pakeha. Resultaten visar att språket används som identitetsmarkör, liksom diskurspartikeln *eh* som gruppmarkör för Maori män.

Efter att ha blivit övertygad om mottagarnas betydelse med tanke på kommunikationen, har Bell etablerat begreppet 'audience design'. Huvudtanken med begreppet är att stilen har att göra med interaktionen mellan människorna i stället för att vara en passiv mekanism. Människorna har en förmåga att anpassa sitt tal efter olika mottagare genom de språkliga medel som finns tillgängliga i deras omgivning. 'Referee design' är ett begrepp som används för att betona sändarens vilja att identifiera sig med mottagargruppen genom att han använder vissa språkliga uttryck. (Ibid. 139–149, 153.)

Av dessa två begrepp ter sig 'referee design' vara mera aktuellt i fråga om horoskopspråket i de två damtidningarna. På grund av att kommunikationen sker envägs kan skribenten inte utnyttja de språkliga antydningar om vardera målgruppen vilka skulle finnas i en autentisk miljö (se avsnitt 2.4). I damtidningarnas horoskop förväntas skribenten artificiellt skapa den omgivning som hon anser motsvara målgruppernas egenskaper. Yaeger-Dror (2001: 175, 178) erkänner begreppens betydelse fastän hon anser att de ibland är svåra att skilja från varandra.

Coupland (2001: 186) betonar betydelsen av en komplex modell som omfattar både talarens mångfaldiga identiteter, sociala relationer och deras anknytning till språk och diskurs. Han har undersökt individualstil hos en radiojournalist Frank Hennessy. Undersökningen visar att Hennessy brukar variera sitt tal enligt teman i programmet. En mera lokal variant (*the Cardiff English dialect*) används i lokala och humoristiska sammanhang medan standardspråket förekommer i mera offentliga sammanhang då kompetensen ska visas. (Ibid. 204, 206–207.)

Giles (2001: 213) anser att Hennessys stilvariation är ett tecken på hans förmåga att anpassa sitt tal efter olika mottagare vilka vidare känner igen dessa ombyten. Rickford (2001: 228–229) har noterat en likadan tendens i sin undersökning av den sydamerikanske radiojournalisten Wordsworth McAndrew som varierar sitt tal från en lokal variant (*Creole*) till engelska enligt den kommunikativa funktionen. Som Hennessy använder även McAndrew standardspråket engelska i mera formella situationer medan den lokala varianten (*Creole*) används i mera informella diskussioner (ibid. 229).

Lappalainen (2004) har undersökt finskspråkiga vuxnas varieteter i olika kontexter: diskussioner i vardag, på arbetsplats samt på religiösa tillfällen. Analysen av de vardagliga diskussionerna visar att det inte finns tydliga fonologiska eller morfologiska skillnader mellan individerna. Det finns dock skillnader mellan män och kvinnor i användningen av talspråkliga former och slangord vilket kan bero på olika arbetsmiljöer och tillägnade könsroller. Analysen av diskussionerna på arbetsplatsen visar hur olika yrkens funktioner påverkar individernas språk. Direktiv är vanliga för dem som ska ge råd och syftningar är vanliga för dem som ska synliggöra den institutionella situationen. Fackterminologi används när man vill visa kompetens och samhörighet medan slang förekommer i humoristiska sammanhang. Diskussionerna på de religiösa tillfällena skiljer sig från de andra diskussionerna speciellt genom att de innehåller mera religiöst ordförråd och mindre slang. Det finns gott om individuell variation vilket beror på individernas olika bakgrunder och sociala nätverk. (Ibid. 13, 149, 211, 277, 346, 356.)

2.1.2 Individualstil i skrift

Luukka (1992) har undersökt den vetenskapliga metadiskursen både i tal och i skrift genom att studera fem vetenskapliga föredrag samt fem vetenskapliga artiklar om dessa föredrag. Hon har analyserat såväl textuella, interpersonella som kontextuella dragen i materialet. Speciellt den interpersonella synvinkeln tar hänsyn till skribenten och hans sätt att visa sin inställning till mottagarna och ämnet. Luukkas undersökning visar att de största skillnaderna mellan informanterna förekommer just i den interpersonella metadiskursen i avlägsnandet och i synliggörandet av personerna. (Ibid. 2, 31, 169.)

Finegan och Biber (2001) betonar de skriftliga registernas betydelse i undersökningen av den språkliga variationen. Den registrala variationen kan delvis förklaras genom att man tar hänsyn till den kommunikativa funktion som förmedlas genom språkliga uttryck. Finegan och Biber har delat de språkliga uttrycken i ekonomiska (*economy*) och detaljerade (*elaborate*) drag som vidare bidrar till lätthet (*ease mandate*) respektive tydlighet (*clarity mandate*). Skillnaderna i den kommunikativa situationen påverkar valet av de ekonomiska respektive detaljerade dragen speciellt när vi tar hänsyn till planering, syfte och gemensam kunskap.

De detaljerade dragen (som attributiva adjektiv) brukar vara mera frekventa i planerade texter med ett informativt syfte medan de ekonomiska dragen (som tredje personens pronomen) är vanliga i texter med ett emotivt och engagerande syfte. De detaljerade dragen används ytterligare speciellt i texter som är riktade till en obekant mottagargrupp. Den språkliga variationen mellan registerna kan förklaras även genom att de olika socialgrupperna inte har likadan tillgång till dem i praktiken. (Ibid. 239, 244–250, 257.) I mitt material utreder jag hur detaljerade respektive ekonomiska horoskoptexterna är bland annat när jag redogör för adjektivens funktion i avsnitt 3.3.2.

Milroy (2001: 268, 271) har kritiserat Finegan och Biber's modell för att huvudbegreppens definitioner lider av otydlighet och att valet av de språkliga uttrycken inte har motiverats tillräckligt. Han bekräftar dock Finegan och Biber's påstående om att de olika socialgruppernas varierande sätt att kommunicera beror på deras olika tillgångar till kommunikationstillfällen (ibid. 268).

Koskela (2000: 8) har undersökt individualstil i filosofen Georg Henrik von Wrights essäer som hon har jämfört med andra filosofiska essäer samt artiklar. Undersökningen har avslöjat individuella preferenser hos Von Wright. Hans individualstil karakteriseras av benägenhet för nominala uttryck och varierande sätt att använda verb, adjektiv och verbalsubstantiv. Verben är vidare föråldrade och kommunikativa till sin natur. Adjektiv som traditionellt återspeglar subjektiva upplevelser odlas inte hos von Wright. Den föga andelen adjektiv och verb medför att Wrights essäer kan anses vara mera vetenskapliga än de övriga essäerna. (Ibid. 42, 44, 49, 54–455, 65, 73.) Den höga

facklighetsgraden hos von Wright avspeglar alltså hans tendens att synliggöra sin individualstil genom att avvika från genremönstret i essäerna. Von Wrights tydliga individualstil kan delvis förklaras genom konventionerna inom filosofin som tillåter variation i viss mån. Skickliga och erfarna skribenter både får och vågar avvika från normen. (Koskela 2000: 31, 70, 73.)

En annan forskning om individualstil har framförts av Laurén och Nordman (2003) som har undersökt två sociologers sätt att skriva på svenska. De har valt att jämföra Rita Liljeström som kan anses följa den typiska stilen inom sociologin och Johan Asplund som däremot karakteriseras av en mera personlig stil. Båda skribenterna visar sin individualstil genom att avspegla sitt kön i valet av perspektivet: Asplund har en manlig synvinkel i texten medan Liljeström betraktar världen som kvinna. Såsom könen påverkar även inriktningen inom sociologin ordvalet mellan de två sociologerna. Asplund favoriserar statiska verb som teoretiker medan Liljeström som empiriker använder hellre aktivitetsverb.

Brytningen mot det traditionella könsbundna sättet att skriva framgår av modala uttryck och negationer som förekommer mera i Asplunds än i Liljeströms texter fastän de traditionellt har varit typiska för kvinnornas språkbruk. (Ibid. 19, 27, 92–96, 117.) Jag studerar modala uttryck i damtidningarnas horoskop i avsnitt 3.3.3.2. Det är intressant att få veta vilken roll modalitetsmarkörerna har i mitt material som är skrivet av en kvinnlig skribent.

Laurén och Nordmans (2003) undersökning visar individuella språkliga skillnader mellan de två sociologerna, av vilka Liljeström tenderar att följa sociologens språkliga konventioner striktare än Asplund. Liksom Koskelas (2000) undersökning visar även Laurén och Nordmans (2003) undersökning den allmänna begränsningen i synliggörandet av individualstilen inom vetenskapen. Bara de som har en viss status som skribent och de som behärskar konventionerna inom fackområdet, får bryta mot dem. Asplund har förtjänat sin position som personlig skribent delvis genom att vara man på det manligt dominerande fältet medan Liljeström som kvinna är mera osäker att bryta mot det traditionella språkbruket inom sociologin. (Ibid. 26, 96.)

Biber och Conrad (2009: 132) har undersökt individuella skillnader i skönlitteraturen under 1700- och 1900-talen. Henry Fielding har undersökts som representant för 1700-talet medan skrivsätten på 1900-talet har jämförts mellan Kurt Vonnegut, Toni Morrison och Robert Ludlum. Analysen har visat att det finns individuella preferenser mellan författarna till exempel i meningslängden. Fieldings individualstil karakteriseras av långa meningar (42 ord/mening) medan Vonnegut (15 ord/mening) och Ludlum (18 ord/mening) har relativt korta meningar. Morrison har ytterligare ett personligt sätt att skriva eftersom antalet ord i hennes meningar varierar mellan 1 och 70. Biber och Conrad påminner dock om att inte dra för enkla slutsatser av individualstilarnas existens eftersom skillnaderna mellan författarna kan bero på epokenas olika traditioner. (Ibid. 147, 152, 155–156.) Även om jag inte undersöker syntax i damtidningarnas horoskop, tangerar jag horoskopens syntax i analysen av ordklassfördelningen (avsnitt 3.1), modaliteten (avsnitt 3.3.3.2) och subjektet (avsnitt 3.4.2).

Pulkkinen (2010: 17) har betraktat författarindividen och textens identitet ur en textkritisk och estetisk synvinkel. Huvudpunkten i verket ligger på att lägga märke till hur texten föds och förändras under olika epoker och publikationer. Som exempel presenterar han de olika textversionerna av Aaro Hellaakoskis dikt *Me kaksi*. Enligt Pulkkinen förverkligas textens identitet i samband med den sociohistoriska kontexten, mottagarens tolkning och författarens intentioner. (Ibid, 24, 124–125.)

2.2 Faktorer som påverkar individualstilen

De faktorer som påverkar individualstilen hos en individ kommer delvis inifrån och delvis utifrån. Dessutom kan vissa stildrag i texten förekomma även av ren tillfällighet (Koskela 2000: 39). I det följande redogör jag för de sociala och situationella faktorer som påverkar individualstilen.

2.2.1 Sociala faktorer

Varje skribent är en individ vars ursprung påverkar stilen till exempel i form av ålder och gruppstillhörighet (Koskela 2000: 39). Individens språkbruk kan delvis förklaras genom att han hör till olika sociala nätverk där det utvecklas allmänna kommunikativa mönster (Andersson 2007: 58). Jämfört med vuxnas språkbruk karakteriseras till exempel ungdomarnas språkbruk av en mera känslomässig och dramatisk stil (Nordberg 2007: 27). Ungdomarnas språkbruk karakteriseras vidare av dess kontextbundenhet, begränsat ordförråd samt generös användning av personliga pronomen (Grönberg 2007: 236). En analysenhet i mitt material är att undersöka hur målgruppernas olika ålder påverkar skribentens språkval. Det är intressant att utreda om skribenten använder ungdomsspråkliga drag mera i horoskoperna i *Julia* som är avsedd för unga flickor än i horoskoperna i *VeckoRevyn* som är avsedd för unga vuxna.

Andra sociala faktorer som påverkar individualstilen är individens yrke, utbildning, etnicitet samt kön (Nordberg 2007: 21). Coates (1997: 285) betonar könens verkan när hon konstaterar att kvinnornas sätt att uttrycka sig baserar sig främst på det faktum att de är kvinnor. Feminiteten utförs genom att kvinnorna väljer de beteendemönster och teman som är ovanliga hos män och typiska för dem (ibid. 291, 296). I mitt material behandlas den kvinnliga skribentens temaval i kapitel 4 där jag diskuterar innehållet i damtidningarnas horoskop.

De sociala faktorerna tenderar att följa vissa variationsmönster. Ett mer standardliknande språk brukar höra till formella situationer och högre socialgruppernas språkbruk (Nordberg 2007: 21). Kvinnornas språk avspeglas traditionellt av ett mera standardspråkligt uttal och en mera standardspråklig böjning samt av ett mera varierande språkbruk jämfört med män (ibid. 25). Dessutom brukar kvinnorna försvaga deras budskap genom generös användning av modifierande och garderande uttryck (Eckert & McConnell-Ginet 2003: 183–184). I mitt material behandlas modaliteten i avsnitt 3.3.3.2.

När individernas språkbruk granskas enligt olika sociala faktorer, måste man undvika att göra alltför skarpa generaliseringar av de olika faktorernas verkan på språkvariationen utan att ta hänsyn till vilken relation de har till varandra. Till exempel vissa kvinnliga språkmönster kan bero på de olika könen sociala roller i samhället och inte på könet i synnerhet (Sundgren 2007: 80). De olika kategorierna är alltså inte homogena utan de påverkar varandra (Ohlsson 2007: 154–155).

Skribenten har en viss social bakgrund som präglar hans sätt att uttrycka sig. Det handlar ändå inte om ett stabilt tillstånd utan han kan motarbeta dessa egenskaper om han vill visa gemenskap med en grupp vars språkbruk skiljer sig från sin egen. Han har också en möjlighet att ta avstånd från gruppen genom att välja ändamålsenliga språkliga uttryck. (Sundgren 2007: 72.)

2.2.2 Situationella faktorer

Förutom sociala faktorer påverkar även situationella faktorer språkvariationen. Skribenten modifierar sitt budskap beroende av i vilken tid eller plats texten ska publiceras, vilket syfte texten har, vilka allmänna genrekonventioner den representerar och vad den handlar om (Nordberg 2007: 21). Situationsbundna faktorer påverkar den individuella variationen genom att skribentens individualstil får sin relevans först i samband med andra deltagare och situationen som helhet (Lappalainen 2004: 52).

Varje område har dess konventioner som skribenter måste följa mer eller mindre. Trots dessa traditionella uttrycksvanor markerar skribenterna sin närvaro i texten genom olika språkliga och innehållsliga val. (Laurén & Nordman 2003: 83–84.) En idé kan uttryckas på flera olika sätt och genom att använda ett visst ord i stället för ett annat markerar skribenten sin inställning till temat. Även individens uppfattning av situationen är subjektiv (Lappalainen 2004: 49). Genom att välja synvinkeln visar han de begränsade ramar inom vilka ämnet granskas (Leinonen & Timlin 2004: 23).

I analysen av horoskopet koncentrerar jag mig på de situationella faktorerna i stället för skribentens bakgrund. Jag diskuterar hur horoskopet som genre samt målgruppernas

olika egenskaper påverkar skribentens språkval. I mitt material är det sannolikt att även damtidningen som kommunikationsmedium mellan skribenten och mottagaren påverkar hur horoskoperna ser ut och vilka teman som behandlas i horoskoperna (se avsnitt 2.4.1).

2.3 Språkliga drag i individualstil

Skribentens och mottagarnas roller kan konkretiseras genom att skribenten antingen betonar eller avlägsnar sig från texten eller visar de båda parternas samhörighet. Motsvarande kan mottagaren betonas eller avlägsnas. Skribenten kan göra sig osynlig till exempel genom att använda passiva och generiska uttryck medan användningen av pronomenet *jag* eller av de motsvarande possessiva pronomenen *min/mitt/mina* betonar skribentens roll i texten. Mottagaren kan aktiveras genom att skribenten ställer frågor, ger order eller tilltalar läsaren direkt. Samhörigheten mellan deltagarna framgår däremot av att skribenten använder *vi*-formen. (Luukka 1992: 87–88, 139, 143, 146.)

Skribenten kan synliggöra sig själv på språkets och textens olika nivåer. På den morfosyntaktiska nivån framgår skribentens känslor, syften och attityder av de ord hon väljer (Leinonen & Timlin 2004: 26). Det finns ord och uttryck som har en värderande prägel i sig medan andra får sin emotiva betydelse först i kontexten (ibid. 32–33). Skribenten kan synliggöra sin individualstil speciellt genom olika semantiska och modaliska uttryck (Laurén & Nordman 2003: 84).

Enligt Hellspong och Ledin (1997: 158) bildas relationen mellan skribenten och läsaren speciellt genom språkhandlingar, attityder och ramar. Genom språkhandlingar kan skribenten markera samhörighet eller respekt, motivera sitt budskap och uppmuntra till handling. Individuella val kommer fram i representationen av språkhandlingen. De allmänna språkhandlingarna motsvarar en viss satsform genom att till exempel uppmaning brukar vara i imperativ form. Indirekta språkhandlingar är däremot mera knutna till kontexten och de kräver en mera kreativ tolkning av motparten. (Ibid 161–162, 165.) Uppmaningen kan sålunda representeras till exempel som påstående. I så fall kan uttrycket *det är mörkt här* tolkas som uppmaning att sätta ljuset på. I mitt

material förekommer uppmaningarna vanligen i imperativ form (se avsnitt 3.3.3.2). Man kan dock diskutera om skribentens sätt att favorisera *du* som subjekt är ett tecken på hennes indirekta strävan efter att uppmuntra läsaren till en viss handling (se avsnitt 3.4.2).

Ramarna är i samspel med kontexten som fastställer de lämpligaste uttryckssätten för textens syfte (Hellspong & Ledin 1997: 172). De valda ramarna kan påverka att textjaget och den verkliga sändaren inte är en och densamma (ibid. 172). Till exempel i damtidningens horoskop kan textens verkliga sändare vara en astrolog eller hela tidningen medan textjaget ter sig som en nära väninna till läsaren som hon ger råd till.

Ramarna handlar om textens inre situation som framgår bland annat av textens röster och tilltal (ibid. 172–173). Tilltalet studeras i mitt material i avsnitt 3.4. Skribentens attityder i texten kan konkretiseras genom värdeord och garderingar (ibid. 169–171). Värdeorden studeras i avsnitt 3.3.3.1 och garderingarna analyseras i samband med modalitet i avsnitt 3.3.3.2. I det följande diskuterar jag semantiska drag (avsnitt 2.3.1), som värdeord, modala drag (avsnitt 2.3.2) samt tilltal (avsnitt 2.3.3) ur en teoretisk synvinkel.

2.3.1 Semantiska drag

Skribenten kan uttrycka sitt förhållande till texten genom att använda särskilda ord. Alla ord har en tämligen neutral kärnbetydelse (*denotation*) som uppfattas på samma sätt av flera språkbrukare. Dessutom kan ordet ha en bibetydelse (*konnotation*) som präglas av en mera subjektiv karaktär. (Bolander 2005: 37–38.) Det finns ord som har samma grundbetydelse, men som genom sin bibetydelse kan vittna om skribentens speciella inställning. Skribenten kan till och med manipulera läsarens uppfattning av verkligheten genom att använda vissa uttryck, till exempel extremt positiva uttryck (*eufemismer*) för mera negativa fenomen. (Lagerholm 2008: 94–95.)

Orden kan vara antingen positivt, negativt eller neutralt värdeladdade (Bolander 2005: 38). Vissa ord förknippas tydligare med en viss värdeladdning (till exempel *bra*

respektive *dålig*), medan bibetydelsen av en del ord beror på de associationer som ordet väcker hos en enskild språkbrukare. Även den kontext som ordet befinner sig i påverkar tolkningen av ordets värdeladdning. (Bolander 2005: 38–40.)

Genom att gynna vissa värdeord, kan skribenten skapa en särskild atmosfär för texten. Samtidigt bestämmer han sig för hur han förhåller sig till sina läsare. Genom plusord kan man visa uppskattning (liksom *bra*), medan minusord (liksom *dålig*) ökar avståndet mellan skribenten och läsaren (Hellspång & Ledin 1997: 170).

Värdeladdningen förekommer i olika styrkor, dvs. vissa ord är starkare värdeladdade än andra (Cassirer 2003: 75–76). Intensitetsgraden kan uttryckas även genom att man använder ett visst förled framför ordet, till exempel det förstärkande *jätte*. Om texten innehåller flera starka ord, signalerar det om skribentens närvaro. (Lagerholm 2008: 96.) I mitt material förstärks orden ofta genom att man sätter ett adverbialt adjektiv, som *riktigt* och *väldigt*, framför huvudordet (se avsnitt 3.3.3.1).

2.3.2 Modalitet

Relationerna mellan deltagarna kan visas genom garderingar som speciellt har att göra med makt. Om skribenten är osäker på sitt budskap eller sin status, kan hon använda garderingar för att inte förlora sin trovärdighet. (Hellspång & Ledin 1997: 171.)

Det finns inte något uttryck som inte tar ställning till något. Till och med en påståendesats som inte har modifierats, berättar om skribentens tro på dess sannhet. Genom att modifiera kan skribenten åskådliggöra sin möjliga osäkerhet eller säkerhet till satsens proposition eller begränsa propositionens räckvidd. Modaliteten kan uttryckas till exempel genom att man använder modalverb, modala adverb, adjektiv och modus. (Luukka 1992: 88–90.) I analysen av modaliteten i avsnitt 3.3.3.2 koncentrerar jag mig på modala hjälpverb och modala satsadverbial, även om också andra modala uttryck behandlas.

Modala satsadverbial används för att uttrycka talarens attityd i texten (Teleman m.fl. 1999c: 101). Talarattityden uttrycks genom att man anger sanningshaltet, förstärker yttrandets språkhandlingsfunktion eller evaluerar sakförhållandet. Dessutom kan de modala satsadverbialen användas för att hänvisa till omständigheter eller för att annars kommentera yttrandets innehåll. (Teleman m.fl. 1999c: 96–97.)

De modala hjälpverben kan i sin tur delas i epistemiska, deontiska, potentiella och intentionella hjälpverb. Den epistemiska modaliteten handlar om en beskrivning av verklighetens försanthållande, vilket kan uttryckas till exempel genom *kunna* och *lär*. Den deontiska modaliteten, som uttrycker tvång eller tillåtelse, förekommer speciellt i hjälpverben *skola*, *måste*, *behöva*, *böra*, *få* och *kunna*. Den potentiella modaliteten anger i sin tur en möjlighet som främst refererar till subjektets förmåga. Även här spelar hjälp verbet *kunna* en väsentlig roll, fastän även andra verb, som *hinna*, *orka*, *våga* och *lyckas* används för att uttrycka potentiell modalitet. Den intentionella modaliteten uttrycks främst genom *skola* som signalerar om en avsikt i futurumform. Andra intentionella hjälpverb är *tänka* och *vilja*. (Ibid. 282–289.)

2.3.3 Tilltal

Tilltal har undersökts till exempel av Nyblom-Kuorikoski (2012) som har utrett motiveringar bakom valet att använda tilltalspronomenen *du* respektive *ni* samt attityder till användningen av dessa pronomen bland svenskspråkiga och finskspråkiga Karlebybor. Hennes undersökning visar att *ni* inte bär en lika negativ prägel i Finland som detta pronomenen har i Sverige. Trots detta är *du* ändå det mest frekventa sättet att hänvisa till den tilltalade bland finlandssvenskarna. Tilltalspronomenet *ni* är mera frekvent bland de finskspråkiga som förknippar detta pronomen med att visa respekt, uppskattning och artighet. Faktorer som bidrar till att man föredrar användningen av *ni* i stället för *du* är hög ålder hos den tilltalade, formell situation samt obekantskap mellan deltagarna. Egenskaper som förknippas med *du* är jämlikhet, bekantskap och närhet. (Ibid. 137, 139, 141–142.) Dessa egenskaper kan motivera skribentens benägenhet att favorisera pronomenet *du* även i mitt material. Detta pronomen är nämligen det mest frekventa ordet i alla delmaterialen (se bilaga).

En annan undersökning av tilltal har gjorts av Tolvanen (2012) som har undersökt vilka olika språkliga former som används för att syfta på sändaren och mottagaren i svenska och finska myndighetsbroschyrer både i Sverige och i Finland. Undersökningen visar att mottagaren har en mera synlig roll i texterna än sändaren, vilket syns i gynnandet av formerna i andra person singularis och pluralis. Motsvarande används indirekta uttryck, som passiva former, ofta för att hänvisa till sändarens verksamhet. När det gäller läsartilltalet, avviker det sverigefinska materialet från de andra delmaterialen genom att läsartilltalet i detta delmaterial är mindre frekvent än i de andra delmaterialen. Dessutom avviker det sverigesvenska materialet från det finlandssvenska materialet genom att man ofta använder den bestämda formen (t.ex. *barnets*) i stället för possessiva pronomen. Skriftkonventionerna i ett land verkar vara en faktor som påverkar vilken roll sändaren respektive mottagaren får i myndighetstexter. (Ibid. 214, 217–220, 222–223.)

Traditionellt används första personens pronomen för den eller de som talar medan andra personens pronomen syftar på den eller dem som blir tilltalade. Dessa pronomen kan även användas i en avvikande betydelse då den tilltalades synvinkel uttrycks till exempel genom *jag* och den som talar kan omtala sig själv i tredje person. (Hultman 2003: 100–101.) Tolvanen (2012: 222) har i sin undersökning av myndighetsbroschyrer upptäckt enstaka fall där man i det sverigesvenska materialet hänvisar till mottagaren genom *jag*. I mitt material används tilltalspronomen dock i en traditionell betydelse.

Förutom av tilltalspronomen framgår tilltalet i texten även av vilket subjekt man har valt. Valet av subjektet avslöjar satsens synvinkel, dvs. vem som agerar i satsen (Hultman 2003: 274). Man måste dock ta hänsyn till att subjektet inte alltid är den som agerar utan till exempel den som upplever eller får någonting. I så fall påminner subjektet funktionellt mera om ett objekt än om ett subjekt. Det egentliga subjektet kan också avsiktligt flyttas till objektets plats genom att man använder ett tomt subjekt *det* på subjektets plats. Man måste alltså hålla isär tankesubjektet och det grammatiska subjektet. Det finns ytterligare vissa satser där subjektet inte förekommer i explicit form, som imperativsatser och ofullständiga satser. (Hultman 2003: 234, 240, 273–274.) Tilltal i ljuset av satsdelen subjekt behandlas i mitt material i avsnitt 3.4.2.

Tilltal är ett sätt som används för att aktivera mottagaren. Genom att diskutera med läsaren och hänvisa till honom med pronomenet *du*, kan skribenten ge honom en medverkande roll i texten. (Hellspong & Ledin 1997: 173.) I det följande diskuterar jag mera ingående vilken roll skribenten respektive läsaren har i den kommunikationsprocess som angår horoskoptexter.

2.4 Kommunikation mellan sändare och mottagare

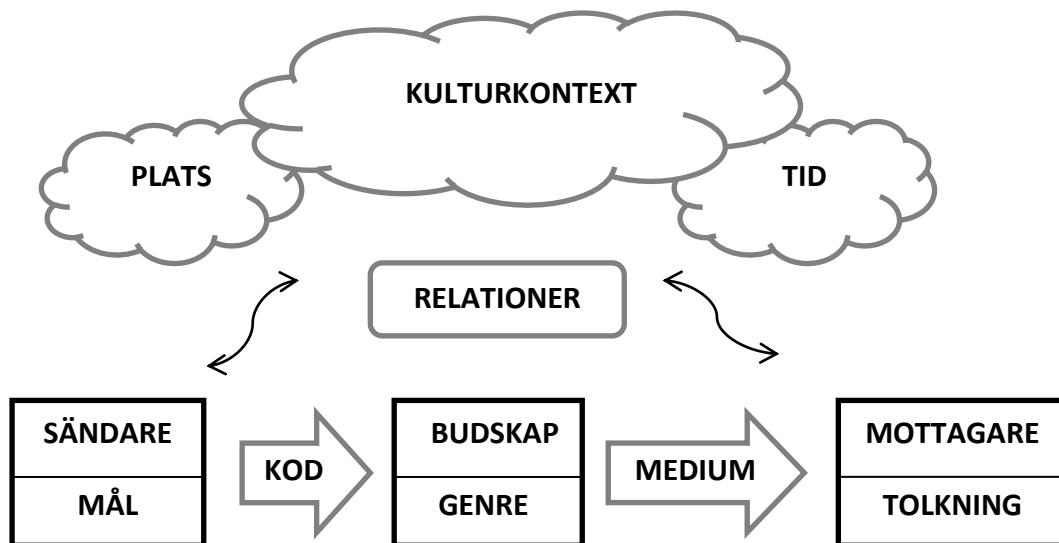
Horoskop i en damtidning kan diskuteras med tanke på att det är fråga om kommunikation mellan sändare och mottagare. Förutom mottagare och sändare har också andra faktorer betydelse i kommunikationsprocessen.

2.4.1 Kommunikationsmodellen

För att kunna granska kommunikationen i samband med individualstil måste stilens relation till kommunikationssituationen utredas. Biber och Conrad (2009: 21) gör skillnad mellan begreppen 'register', 'genre' och 'stil' vilkas betydelse i tidigare forskning har blandats. Register och genre liknar varandra på det avseende att bådas användning av de språkliga uttrycken beror på situationskontexten och kommunikationens syfte. De skiljer sig från varandra i fråga om generalitet samt de språkliga markörernas frekvens och omfång.

Enligt Biber och Conrad (2009) beror den stilistiska variationen inte på den situationsbundna kontexten som skribenten tänks nonchalera utan på hans sätt att manipulera språket för estetiska ändamål. Därför underskattar de även betydelsen av situationsanalysen när det gäller den stilistiska variationen. (Ibid. 2, 31–33, 50–51, 53–54.) Jag anser dock att de språkliga valen i texten är ett mångfasetterat fenomen som påverkas såväl av de individuella preferenserna som av de situationsbundna faktorerna.

I redogörandet av de situationsbundna faktorerna som kan tänkas påverka kommunikationen mellan sändare och mottagare har jag delvis följt den indelning som Biber och Conrad (2009: 37, 41–46) har använt för sin genre- och registeranalys. Dessutom har Hellspong och Ledins (1997: 41–44) textmodell haft en avgörande verkan på de valda faktorerna. Den modell som jag har utarbetat enligt de ovannämnda kriterierna illustreras i figur 1.

Figur 1. Kommunikationsmodellen mellan sändare och mottagare

Modellen i figur 1 visar hur komplext system kommunikationsprocessen mellan sändaren och mottagaren verkligen är. Till vänster i kommunikationsmodellen finns en sändare (skribent) som vill överföra information till en mottagare (läsare). Skribenten har ett visst mål med sitt budskap som han har en möjlighet att nå genom att följa genrekonventionerna och de språkliga normerna (kod). Genre kan definieras som textverksamhet som styrs av bestämda traditioner och mål vilka igenkänns av sina användare (Lagerholm 2008: 56). Koden definierar hur allmänna eller specifika ord som används i texten (Hellspong & Ledin 1997: 54–55). Genom att välja den breda eller den smala koden, kan skribenten rikta sitt budskap till den stora allmänheten eller inkludera i mottagarna bara vissa deltagare (ibid. 55).

När budskapet har fått sin form, förs det till mottagarens tolkning genom valt medium, i detta fall i en skriftlig form i en utskriven damtidning. Både skribentens språkliga val och mottagarens tolkning påverkas av olika faktorer i bakgrunden liksom den kulturella kontexten och relationerna mellan sändaren och mottagaren.

Kulturkontexten, som bestämmer textens förutsättningar i en samhällelig mening, delas vidare i materiella, sociala och andliga kontexter (Hellspong & Ledin 1997: 58). Den materiella kontexten avspeglar de medier som människan har tillgång till i sin omgivning (ibid. 59). På 2000-talet är det till exempel vanligt att horoskoperna läses inte enbart i pappersform utan de kan finnas även på nätet. Den sociala kulturkontexten tar hänsyn till människornas handlingsmönster medan den andliga kontexten avspeglar tankesätten och värderingarna i samhället (ibid. 59). Den sociala och andliga kontexten syns i horoskoptexterna bland annat i valet av teman (se kapitel 4). På 2000-talet betonas prestationer och framgång, speciellt i yrkeslivet, vilket kan ses i *VeckoRevyn*. Å andra sidan uppskattar man den egna fritiden som man kan tillbringa ensam eller med sina närmaste, vilket även syns i temavalet i damtidningarnas horoskop.

Sändaren är traditionellt en individ, som i mitt material, eller en liten grupp av individer. Sändaren kan ändå representera även hela institutionen eller en opreciserad mängd av människor (Biber & Conrad 2009: 41). Skribentens individuella egenskaper och deras verkan på språket har betraktats mera ingående i avsnitt 2.2.

Skribentens mål kan variera från informativt och instruktivt till expressivt (Ingo 1990: 188–189). Som informativ fungerar texten så att den bara förmedlar information utan att ge tydliga råd hur man ska agera, medan avsikten med instruktiv text är däremot att uppmuntra läsaren till vissa handlingar. Den expressiva funktionen innebär att texten förmedlar förutom information även känslor. (Ibid. 188–189.) När det gäller horoskop, kan det vara fråga om en blandning av de ovannämnda målen. Skribenten kan skriva för att både förmedla information, ge råd och underhålla läsaren. I avsnitt 1.2.3 lyfter jag fram Vennbergs hållning till horoskop, vilken innebär att hon anser horoskoperna vara tips i stället för uppmaningar. Även läsarnas intressen kan variera. De kan läsa horoskop för att söka råd eller information eller de kan läsa dem bara för nöjes skull.

Relationerna mellan sändaren och mottagaren rör deras interaktion samt sociala roller. Interaktionen mellan sändaren och mottagaren är minimal i tidningarna som är skrivna utom räckhåll för mottagaren. Sociala roller handlar om deltagarnas maktrelationer, bekantskap samt specialkunskap i ämnet. (Biber & Conrad 2009: 42–43.)

Mottagaren kan profileras på olika sätt. Det kan handla om en individ eller en bestämd grupp (ibid. 41). Mottagargruppen kan även vara opreciserad som det ofta är hos de skriftliga register som publiceras för den stora allmänheten (ibid. 41). I det följande behandlar jag mera ingående på vilket sätt mottagargruppen kan profileras.

2.4.2 Målgruppsanalys

Mottagarnas olika egenskaper påverkar språkval eftersom det är till exempel en helt annan sak att skriva till en viss yrkesgrupp än till en allmän publik. Mottagargruppen kan bilda antingen en homogen (likartad) eller en heterogen (olikartad) grupp med olika erfarenheter och förväntningar (Liljestrand & Arwidson 1993: 11).

Genom att göra en målgruppsanalys kan skribenten komma närmare sin målgrupp. För det första ska skribenten försöka utreda vilka förhandskunskaper mottagarna möjligen har. Jämfört med skribenten kan mottagarna ha annorlunda kunskaper och färdigheter i ämnet. För det andra bör man som skribent fundera på de möjliga förväntningar som mottagarna har. Den heterogena mottagargruppen kan skilja sig från varandra i fråga om intressen, värderingar och social bakgrund. (Ibid 12–13.)

När det gäller mitt material, skiljer läsarna av *Julia* och *Veckorevyn* från varandra i många avseenden, vilket skribenten måste ta hänsyn till, men det finns också likheter mellan dem. I fråga om skillnaderna är åldern den mest avgörande faktorn som för med sig även andra skillnader. När man är äldre, är man mer utbildad och erfaren på många sätt, vilket skribenten måste ta hänsyn till när hon skriver i *Julia* respektive *Veckorevyn*. I *Veckorevyn* väntar läsarna antagligen ett mera utvecklat språk, både när det gäller ordval och meningsstruktur. Skillnaden i åldern påverkar också valet av teman i horoskoperna. I *Veckorevyn* kan man till exempel inte tala om skolgång, som i sin tur är

en väsentlig del av livet för *Julias* målgrupp. När det gäller likheterna mellan *Julia* och *Veckorevyn*, hör bådaddera målgrupperna till kvinnliga personer med kvinnliga intressen för det är fråga om damtidningar.

2.4.3 Valet av den lämpliga textstrategin

Vilken textstrategi skribenten väljer beror på textens funktion och mottagarens egenskaper. För att budskapet ska nå sina mottagare och få en önskad verkan, måste den valda textstrategin vara lämplig med tanke på kontexten. Beroende på situationen kan skribenten betona känsla, kunskap, humor eller sin auktoritet. Känslorna kan betonas i texten till exempel genom att man visar solidaritet eller motsatsförhållande. (Leinonen & Timlin 2004: 28–29.)

Att visa solidaritet är en vanlig textstrategi för damtidningar. Läsaren behandlas som individ som skribenten har en nära relation till. Den artificiellt skapade ömsesidiga vänskapen konkretiseras genom speciella språkliga val, liksom genom användning av andra personens pronomen, emotiv typografi, modifieringar, förutsatt gemensam kunskap samt yttranden som kräver läsarens svar. (Talbot 1995: 147–148, 154–160.) Jag analyserar andra personens pronomen i samband med tilltal i avsnitt 3.4 samt modifieringar i samband med modalitet i avsnitt 3.3.3.2.

3 LEXIKONET I HOROSKOPEN I TVÅ DAMTIDNINGAR

Ord i en text kan identifieras på flera sätt. Ett ord har en viss betydelse och det fungerar på ett visst sätt. Det kan även finnas synonyma ord som kan användas för att ersätta det ursprungliga ordet. Förutom genom ordutbytet kan orden igenkännas även genom textuella kriterier. Ett ord kan anses vara det som finns mellan tomrum i texten. (Hultman 2003: 28–29.) Josefsson (2005: 18) definierar ordet genom böjningsändelsen som hon anser avgränsa orden från varandra.

När jag har räknat ord i mitt material, har jag tagit med det som finns mellan tomrum i texten. Ordklassfrekvenserna i min analys baserar sig på de lexikaliska ordens förekomster, dvs. ordens olika grafiska former har inte behandlats skilt för sig utan de har placerats under samma grundform. Detta betyder att till exempel graforden *någon*, *något* och *några* alla förekommer under *någon* i frekvenslistorna.

Ibland har det varit svårt att avgöra vilken ordklass ett visst ord tillhör. Olika grammatik- och ordböcker kan placera samma ord i olika ordklasser. Detta gäller till exempel uttrycket *gott om* som förekommer relativt ofta i mitt material. Kuusirati (1993) som jag jämför mitt material med har använt Thorells (1973) *Svensk grammatik* som hjälpmedel. I Thorells (1973: 96) grammatikbok presenteras *gott om* som substantivfras under rubriken indefinita pronomen. Ordboken *Svenskt språkbruk* (2003) behandlar *gott* i uttrycket *gott om* däremot som adverb. Dessutom kan *gott* antagligen även ses som adverbial form av adjektivet *god*.

Jag har valt att behandla *gott* som adverb. Det skulle ha kunnat vara motiverat att behandla *gott* i uttrycket *gott om* som pronomen eftersom det fungerar på samma sätt som pronomenet *mycken*. Motsvarande används *ont om* på samma sätt som pronomenet *lite*. Användningen av uttrycken *gott om* och *ont om* illustreras i exempel (1). Pronomenet *mycken* i sin komparativa form *mer* (förstärkt av adverbet *mycket*) finns i exempel (2).

- (1) Det blir gott om konflikter och ont om skratt [...] (VR 2/06)
- (2) Jobb och studier får mycket mer utrymme än nöjen och kärlek [...] (VR 2/06)

Fast uttrycken *gott om* och *ont om* delvis kan användas på samma sätt som pronomenen *mycken* och *lite* är de inte helt synonyma vilket kan ses i exempel (2). Exempel (1) skulle nämligen kunna omskrivas med hjälp av pronomenen *mycket* och *lite* men pronomenet *mer* i exempel (2) skulle inte kunna ersättas med *gott om* eftersom detta uttryck inte kan kompareras. Därför är det även motiverat att betrakta *gott* som adverb.

Förutom *gott om* finns det i materialet även andra uttryck som fungerar på samma sätt som *mycken*, till exempel *massor av*. Uttrycket *massor av* kan ändå relativt naturligt delas in i ett substantiv och en preposition medan *gott* i uttrycket *gott om* avviker avsevärt från betydelsen av adjektivet *god*. Eftersom man inte kan behandla alla uttrycken som liknar användningen av pronomenet *mycken* på samma sätt, har jag valt att dela dessa ord i första hand i så kallade ursprungliga ordklasser. Till exempel en *rad* har därför räknats som substantiv fastän det i mitt material fungerar som pronomen (uttrycket *en rad oväntade förslag* som exempel). I stället för att kategorisera *gott* som adjektiv har jag dock behandlat det som adverb eftersom betydelsen avsevärt skiljer sig från det ursprungliga adjektivets betydelse.

Som grammatiskt hjälpmedel har jag för det mesta använt Hultmans (2003) *Svenska Akademiens språklära* samt Telemans m.fl. (1999) *Svenska Akademiens grammatik*. I analysen av adjektiven och verben har jag ytterligare utnyttjat Thorells (1973) *Svensk grammatik* för att bättre kunna jämföra mina resultat med Kuusiratis (1993).

I det följande kommer jag att undersöka om damtidningarna *Julia* och *Veckorevyn* skiljer sig eller om det finns likheter mellan dem ifråga om lexikon. I analysen av lexikonet utreder jag vilka ord och ordklasser som är de mest frekventa, hur mycket variation det finns i materialet och hur orden används i *Julia* respektive *Veckorevyn*. Jag studerar ordens stilistiska markörer på både lexikal, syntaktisk och semantisk nivå.

3.1 Ordklassfördelningen

Undersökning av olika ordklasser är relevant till exempel när man vill ta reda på hur nominal eller verbal stil texten har. Den talspråkliga, verbala stilen hör till ett ledigt och ungdomligt språkbruk medan den nominala stilen förknippas med mera standardspråkliga texter (Cassirer 2003: 61). Skrivstilen brukar bli mera nominal när man blir äldre (ibid. 61). Därför kan det antas att skribenten i *Julia* har använt en mera verbal stil om hon har anpassat sitt språk enligt målgruppen. De sociala faktorer som påverkar individualstilen, som ålder, har behandlats i avsnitt 2.2.1.

Den verbala stilen karakteriseras av en stor mängd verb och pronomen varav första och andra persons pronomen är speciellt frekventa (Lagerholm 2008: 109, 190). Den nominala texten innehåller däremot många substantiv och adjektiv (ibid. 107, 191). I tabell 2 finns antalet och andelen olika ordklasser i mitt material. Som övriga ord har jag räknat prepositioner, konjunktioner, subjunktioner, interjektioner, räkneord samt infinitivmärket *att*. Participen har jag räknat som adjektiv på samma sätt som Kuusirati (1993) har gjort.

Tabell 2. Ordklassfördelningen i damtidningarna

N =	<i>Julia</i> N = 6635		<i>VeckoRevyn</i> N = 5618	
	frekvens	%	frekvens	%
Ordklass				
ADJEKTIV	652	9,8	525	9,3
ADVERB	956	14,4	652	11,6
PRONOMEN	1453	21,9	1198	21,3
SUBSTANTIV	945	14,2	1015	18,1
VERB	1297	19,5	1054	18,8
ÖVRIGA	1332	20,1	1174	20,9

Som tabell 2 visar är de procentuella skillnaderna mellan damtidningarna relativt små. Detta är fallet speciellt med adjektiv som är jämnt fördelade i delmaterialen (andelen ligger mellan 9,1 % och 9,9 %). Det är ändå iögonfallande att mest adjektiv finns i *Julias* båda delmaterial (9,9 % i *Julia* 2008 respektive 9,7 % i *Julia* 2006) fastän

adjektiven brukar höra till en mera nominal stil. Detta beror delvis på att adjektiven används även som förstärkningsord, vilket i sin tur hör samman med ett känslomässigt språkbruk. Adjektivens värdeladdning behandlas närmare i avsnitt 3.3.3.1. Även pronomen är relativt jämnt fördelade i materialet, fastän deras frekvenser följer mera målgruppsmässiga principer. I tabell 3 finns ordklassfördelningen i de olika delmaterialen.

Tabell 3. Ordklassfördelningen i delmaterialen

N =	<i>Julia 2006</i> N = 2703		<i>Julia 2008</i> N = 3932		<i>VR 2006</i> N = 2724		<i>VR 2008</i> N = 2894		
	Ordklass	frekvens	%	frekvens	%	frekvens	%	frekvens	%
	ADJEKTIV	262	9,7	390	9,9	248	9,1	277	9,6
	ADVERB	396	14,7	560	14,2	286	10,5	366	12,6
	PRONOMEN	603	22,3	850	21,6	617	22,7	581	20,1
	SUBSTANTIV	357	13,2	588	15,0	470	17,3	545	18,8
	VERB	519	19,2	778	19,8	524	19,2	530	18,3
	ÖVRIGA	566	20,9	766	19,5	579	21,3	595	20,6

Som väntat har *VeckoRevyn*, som är riktat till de unga vuxna, en mera nominal stil än *Julia* vilket kan märkas speciellt i delmaterialet 2008. Som tabell 3 visar, har *VeckoRevyn* 2008 den minsta andelen verb och pronomen och den största andelen substantiv i hela materialet. Den största skillnaden finns mellan andelen substantiv i *VeckoRevyn* 2008 (18,8 %) och i *Julia* 2006 (13,2 %).

Man måste dock märka att stilen i alla delmaterialen är relativt talspråklig. Jag kan dra denna slutsats genom att jämföra mina resultat med Westmans (1974: 70–71) undersökning av bruksprosatexter. Till exempel i hennes broschyrtexter är andelen substantiv mycket högre (28,85 %) än i mitt material. Andelarna substantiv i mitt

material påminner däremot mera om de andelar som Nordman (1994b: 154–155, 166) fått i sin undersökning av rikssvenska gymnastikprogram inom ett talat medium (andelen substantiv ligger mellan 11,4 % och 14,8 %).

Veckorevyn 2006 är närmare stilen i *Julia* speciellt när det gäller pronomen men också när det gäller verb. *VeckoRevyn* 2006 har den största andelen pronomen (22,7 %) i hela materialet vilket delvis kan förklaras av *du*-tilltal, speciellt om man jämför delmaterialet med *VeckoRevyn* 2008 (se avsnitt 3.4). Skillnaderna är ändå inte lika stora som i fråga om substantiven.

Användningen av olika ordklasser kan variera mycket i meningarna. Fastän *Julia* 2008 ser ut att ha den största andelen verb i materialet berättar det inget om hur meningarna ser ut. Damtidningen innehåller flera verblösa meningar som kan bestå av en lista olika aktiviteter uttryckta med hjälp av substantiv. Detta exemplifieras i exempel (3).

- (3) Utmärkta veckor för familjeliv, för sällskapsspel och långa samtal eller sköna promenader. (*Julia* 5/08)

Exempel (3) visar hur ett flertal substantiv kommer efter varandra utan det sammankopplande verbet. Detta kan delvis bero på horoskop som genre där utrymmet för texten är begränsat. De ofullständiga meningarna kan dock också tyda på en mera ungdomlig stil. Den talspråkliga stilen karakteriseras av meningsfragment som används för att skapa ett mera engagerande språk (Lagerholm 2008: 190).

När man vill ta reda på hurdan lexikon damtidningarna har, är det väsentligt att studera vilka de mest frekventa orden är och vilken variation som finns i texten. Först kommer jag att jämföra damtidningarna med tanke på hela ordförrådet, varefter jag fördjupar min analys i olika ordklasser. Kuusirati (1993) har inte utrett de vanligaste orden i sitt material (förutom de mest frekventa adjektiven) och jag kommer därför att jämföra mina resultat med de som Nordman (1992) och Allén (1972) fått i sina undersökningar.

3.2 De mest frekventa orden i materialet

Jag har bestämt mig för att följa Nordmans (1992: 45) val att ta upp de tjugo vanligaste lexikaliska orden i materialet i undersökningen av hela ordförrådet. De tjugo vanligaste lexikaliska orden i damtidningarna finns i tabell 4. De tjugo vanligaste orden i de olika delmaterialen har jag placerat i bilaga.

Tabell 4. De 20 vanligaste orden i damtidningarna i absoluta och relativa tal

N =	<i>Julia</i> N = 6635			<i>VeckoRevyn</i> N = 5618		
		frekvens	%		frekvens	%
1	du	508	7,7	du	375	6,7
2	och	249	3,8	och	235	4,2
3	den (pn)	201	3,0	den (pn)	146	2,6
4	vara (v)	141	2,1	vara (v)	136	2,4
5	dig	131	2,0	en (al)	122	2,2
6	att (inf.)	119	1,8	på	116	2,1
	på	119	1,8			
7				dig	108	1,9
8	en (al)	118	1,8	din	97	1,7
				i	97	1,7
9	inte	114	1,7			
10	med	101	1,5	ha	93	1,7
11	ha	96	1,4	med	89	1,6
12	din	83	1,3	att (inf.)	88	1,6
13	om (pp)	82	1,2	inte	73	1,3
14	bli	81	1,2	att	57	1,0
	i	81	1,2			
15				som	56	1,0
16	som	72	1,1	om (pp)	51	0,9
17	någon	70	1,1	för (pp)	49	0,9
				kunna	49	0,9
18	att	69	1,0			
19	sak	66	1,0	men	47	0,8
20	men	63	0,9	vän	45	0,8

Som tabell 4 visar, finns det inte stora skillnader i fråga om de mest frekventa orden i damtidningarna. De tio mest frekventa orden i mitt material förekommer i alla delmaterialen bland de tjugo mest frekventa orden, fastän i olik ordningsföljd. De tre

mest frekventa orden (*du, och, den*) är desamma i varje damtidning. De förekommer ytterligare i samma frekvensordning. Det stora antalet konjunktionen *och* och pronomenet *den* i materialet är inte överraskande eftersom dessa ord brukar dominera i svensk text i allmänhet. *Och* är det mest frekventa ordet i Alléns (1972: 1) frekvenslista och ordet förekommer också bland de fem mest frekventa orden i Nordmans (1992: 45) fackspråkmaterial. Pronomenet *den* hör till de nio vanligaste lexikaliska orden både i Alléns (1972: 1, 222) lista och i Nordmans (1992: 45) material.

Det finns ändå vissa skillnader i de procentuella andelarna mellan damtidningarna. Som exempel (3) visar, innehåller meningsstrukturen i *Julia* 2008 även fragmentariska drag. Meningarna präglas av asyndes vilket innebär att satserna placeras efter varandra utan sambandslänkar. Detta kan förklara faktumet att konjunktionen *och* har den minsta andelen (3,3 %) just i detta delmaterial.

Den stora andelen *du* (7,8 % och 7,5 % i *Julia* respektive 7,5 % och 5,9 % i *VeckoRevyn*) är iögonfallande. Ordet placeras först på 562:a plats i Alléns (1972: xiv, xv, 4) frekvenslista över de mest frekventa grafiska orden i tidningstexter, vilket gör att dess andel av materialet där blir enbart 0,01 %. Dessutom förekommer *du* inte alls bland de tjugo mest frekventa orden hos Nordman (1992: 45). Detsamma gäller den possessiva formen *din* och den ackusativa formen *dig* som förekommer bland de tjugo vanligaste orden i varje delmaterial i mitt material, medan de inte är frekventa i Alléns (1972: 222) eller i Nordmans (1992: 45) material. Det är dock förväntat att personliga pronomen inte gynnas i fackspråktexter där man föredrar objektivitet framför subjektivitet.

Både hos Allén (1972: 1) och hos Nordman (1992: 45) dominerar däremot pronomenen *man* och *han* som inte är frekventa i mitt material. *Han* förekommer endast en gång i *Veckorevyn* 2006, men i *Julia* 2008 har *han* fått mera utrymme med 14 förekomster. Pronomenet *man* förekommer inte alls i mitt material. Att *du* och dess olika former dominerar i materialet kan bero på horoskop som genre men det kan också ha att göra med skribentens sätt att förmedla sitt budskap. Tilltalet behandlas vidare i avsnitt 3.4.

Ord som kan anses vara karaktäristiska för mitt material är substantiven *vän* och *sak*. Substantivet *vän* har varit det mest frekventa substantivet år 2006 (37 förekomster i *Julia* respektive 28 förekomster i *VeckoRevyn*) medan det mest frekventa substantivet i *Julia* 2008 har varit *sak* med 39 förekomster. I *VeckoRevyn* 2008 har skribenten använt mest substantiven *vecka* och *kärlek* (18 förekomster). Substantiven behandlas mera ingående i avsnitt 3.3.1.1 samt i samband med innehållet i kapitel 4.

Bland de tjugo vanligaste lexikaliska orden i alla delmaterialen finns förutom *du*, *och*, *den*, *dig* och *din* även artikeln *en*, prepositionerna *med*, *på*, *om* samt *i*, verben *vara* och *ha* infinitivmärket *att*, subjunktionen *att* samt adverbet *inte*. Dessa ord är sådana som är allmänna i en svensk text också annars vilket bevisas av att de förekommer bland de tjugo mest frekventa orden både i Nordmans (1992: 45) och Alléns (1972: 1) material. Andra allmänt frekventa ord (Allén 1972: 1) som förekommer bland de tjugo vanligaste orden i mitt material är prepositionen *för* (på 14:e plats i *VeckoRevyn* 2008), verben *kunna* (på 15:e plats i *VeckoRevyn* 2006) och *bli* (på 14:e plats i *Julia* 2006 och på 16:e plats i *Julia* 2008) samt konjunktionen *men* (på 18:e plats i *Julia* 2008 och på 15:e plats i *VeckoRevyn* 2008). Även adverbet *nu*, som ligger på 18:e plats i *Julia* 2008, är relativt allmänt i Alléns (1972: 1) frekvenslista (på 37:e plats). Adverbet *nu* används i materialet för det mesta i samband med det andra adverbet *just* i uttrycket *just nu*. Denna tendens förekommer i hela materialet, vilket kan antas vara ett individualstilistiskt drag.

När man jämför de olika delmaterialen med varandra märks det att delmaterialen skiljer sig i fråga om användningen av pronomenen *någon*. Detta ord förekommer på 11:e plats i *Julia* 2008 med 51 förekomster medan det inte ryms i de tjugo mest frekventa orden hos de andra delmaterialen. Minst har det fått förekomster i *VeckoRevyn* 2008 där det förekommer 8 gånger. Vidare förekommer *någon* lite oftare i *Julia* 2006 (19 förekomster) än i *VeckoRevyn* 2006 (15 förekomster). Sammanlagt kan det konstateras att *någon* har fått ganska likadana frekvenser i *Julias* och *VeckoRevyns* nummer år 2006 medan skribenten i 2008 har valt att använda *någon* främst enbart i *Julia*. Man måste dock ta hänsyn till att materialet i *Julia* 2008 är större så det kan delvis påverka resultat.

3.3 Stilistiska markörer

De stilistiska markörerna kommer att studeras i horoskoptexterna på både lexikal, syntaktisk och semantisk nivå. På den lexikala nivån studerar jag hur mycket variation det finns i ordklasserna substantiv, verb och adjektiv och vilka som är de mest frekventa substantiven, verben och adjektiven i materialet. På den syntaktiska nivån utreder jag adjektivens funktionsformer. På den semantiska nivån koncentrerar jag mig på verb och adjektiv varav jag studerar betydelsefält hos huvudverben, värdeladdning samt modalitet. Substantivens semantiska egenskaper behandlas i samband med innehållet i kapitel 4.

Motiveringen bakom dessa drag som ska studeras ligger på deras anknytning till individualstilen och målgruppen. Den ungdomliga språkkoden karakteriseras av mindre ordvariation, värderande ord, modala uttryck samt predikativ ställning hos adjektiv (Cassirer 2003: 61; Lagerholm 2008: 115–116, 190). Genom att jämföra damtidningarna i fråga om de målgruppsspecifika dragen kan det avslöjas om skribenten anpassar sitt språk efter målgruppen. Individualstilen kan synas i gemensamma ord och uttryck i damtidningarna samt i skribentens sätt att skriva likadant oberoende av målgruppen.

3.3.1 Lexikal nivå

Den talspråkliga stilen karakteriseras av ett mindre varierat ordförråd vilket är en följd av en gemensam social kontext som möjliggör utnyttjandet av den underförstådda informationen (Lagerholm 2008: 190). Det mindre varierade ordförrådet är karaktäristiskt speciellt för den ungdomliga språkkoden som bygger på att skapa samhörighet och närhet mellan deltagarna (Grönberg 2007: 236). Därmed kan man förvänta sig mindre ordvariation i *Julia* jämfört med *VeckoRevyn*. Antalet olika substantiv, verb och adjektiv är placerat i tabell 5.

Tabell 5. Antalet olika substantiv, verb och adjektiv i delmaterialen

	<i>Julia 2006</i>	<i>Julia 2008</i>	<i>VR 2006</i>	<i>VR 2008</i>
SUBSTANTIV	150	219	201	227
VERB	128	165	142	149
ADJEKTIV	99	163	124	137

Som väntat finns minst olika verb i materialet i *Julia 2006* (128), vilket framgår av tabell 5. Det som är iögonenfallande är att mest verb finns i *Julia 2008* (165), medan *VeckoRevyn* ligger däremellan (142 respektive 149). Det stora antalet olika ord i *Julia 2008* kan delvis bero på att också antalet ord är större i detta delmaterial än i de övriga delmaterialen. Samma tendens kan ses även när det gäller antalet olika adjektiv. Minst olika adjektiv (99) finns i *Julia 2006* medan *Julia 2008* har mest olika adjektiv (163). I *VeckoRevyn 2006* finns det färre olika adjektiv (124) än i *VeckoRevyn 2008* (137) fastän skillnaderna inte är lika stora som i *Julias* delmaterial. Skillnaderna mellan de olika åren kan bero på att skribenten har använt ett mera beskrivande och preciserat språk år 2008 jämfört med år 2006.

När det gäller olika substantiv varierar de som väntat minst i *Julia 2006* där det finns 150 olika substantiv. Det är dock iögonenfallande att mest olika substantiv inte finns i *Julia 2008* (219), som det är fallet med verb och adjektiv, utan i *VeckoRevyn 2008* (227). Detta medför att *Julia 2008* placeras mellan *VeckoRevyn 2008* och *VeckoRevyn 2006* där det finns 201 olika substantiv. Detta kan bero på att substantiven som tillhör den nominala stilen inte spelar lika avgörande roll i *Julia 2008* som till exempel verben gör. I det följande kommer jag att behandla de mest frekventa substantiven, verben och adjektiven i horoskoptexterna.

3.3.1.1 Substantiv

Undersökningen av de mest frekventa substantiven visar att horoskoperna för det mesta handlar om samma teman (se kapitel 4). *Vän*, *sak* och *vecka* finns bland de sex mest

frekventa substantiven i hela materialet. Horoskoperna handlar i allmänhet om känslor och relationer där vänskapsrelationer spelar en stor roll. Dessutom är horoskopet skapat för en viss tidpunkt och dess uppgift är därmed att beskriva hur händelserna (*saker*) ser ut i denna tidpunkt (*två veckor*). Gynnandet av räkneordet *två* i materialet beror på att ordet ofta förekommer i samband med det andra frekventa ordet *vecka*. Den flitiga användningen av substantivet *sak* förklaras i sin tur av ordets mångsidiga användningsmöjligheter. Horoskopets tvetydiga karaktär kräver nämligen att orden inte får vara alltför precisera. Detta kriterium fylls med *sak* som kan hänvisa till både fritidsaktivitet (*du är hellre ute och gör saker*), skolarbete (*du lär dig nya saker*) och relationer (*det finns saker som behöver redas ut*).

Bland de tjugo mest frekventa substantiven i hela materialet finns ytterligare *nöje*, *idé*, *tid* samt *massa*, vilket oftast förekommer i uttrycket *massor av*. *Tid* hör enligt Allén (1972: 1) till de mest frekventa substantiven, och därför är dess stora frekvens inte överraskande. Däremot är substantiven *vän*, *sak*, *vecka*, *idé*, *massa*, och speciellt *nöje* mindre frekventa i Alléns (1972: 234, 243, 246, 253, 265–266) frekvenslista än i mitt material.

Substantiven *nöje* och *idé* sammanfaller med horoskopets karaktär genom att *nöje* representerar en tvetydig fritidsaktivitet medan *idé* hänvisar till en allmän framtidsplan, och därmed kan orden flitigt användas för olika målgrupper. Även *kärlek* och *tur*, som förekommer bland de nio mest frekventa substantiven i alla delmaterialen förutom i *Julia 2006*, är tämligen oprecisa och passar för olika målgrupper. I *Julia 2006* har *kärlek* inte fått något utrymme alls och *tur* är sällsynt (1 förekomst). I detta delmaterial använder skribenten däremot ordet *familj* (10 förekomster), som i sin tur inte förekommer i *VeckoRevyn 2008*.

Skribentens strävan efter att föredra vissa ord framför andra i damtidningarna beror på hennes målgruppsanpassade språkbruk. Tonåringarna bor ännu hemma då familjen och vännerna formar läsarnas närmaste omgivning. *VeckoRevyns* läsare lever däremot ett aktivt singelliv där karriären och kärlekslivet har en stor betydelse. Skribenten betonar denna aspekt speciellt i *VeckoRevyn 2008* där orden som *kärleksliv*, *jobb*, *tempo*, *fart*,

stress, ekonomi, yrkesliv och *karriär* hör till de tjugo mest frekventa substantiven. Motsvarande är ordet *skola* bland de sju mest frekventa orden i *Julias* båda delmaterial, men detta ord saknas, som väntat, i *VeckoRevyn*.

Skribenten tar hänsyn till målgruppernas olika egenskaper även när hon använder olika sammansättningar, vilka ger texten en ganska nominal natur. I *VeckoRevyn* använder hon flitigt substantiv som bygger på det betydelsefattiga huvudordet *liv*, som *kärleksliv*, *yrkesliv* och *nöjesliv*. Det egentliga betydelseinnehållet finns alltså i var sitt ords förled. I *Julia* förekommer även samma betydelseinnehåll *yrke*, *nöje* och *kärlek*, men utan *liv* som tilläggsord. De semantiska egenskaperna hos substantiven behandlas närmare i samband med innehållet i kapitel 4.

Individualstilen syns i materialet i att skribenten föredrar vissa ord och uttryck framför andra, som *vän* och *sak*. Dessutom finns det skillnader mellan delmaterialen i användningen av vissa ord, som *resa*. Detta ord är mera frekvent år 2006 (8 förekomster i båda damtidningarna) jämfört med år 2008 (4 och 6 förekomster), vilket kan ha att göra med individuella preferenser. Skribenten har däremot använt ordet *äventyr* mera år 2008 (5 och 4 förekomster) jämfört med år 2006 (1 förekomst i båda damtidningarna).

3.3.1.2 Verb

Som det redan har framgått hör kopulaverbet *vara* samt innehavverbet *ha* till de mest frekventa verben i hela materialet (se avsnitt 3.2). Dessutom är kopulaverbet *bli* och hjälpverben *kunna*, *få* och *vilja* frekventa verb i hela materialet. Av huvudverb gynnar skribenten mest verben *handla om*, *hända*, *trivas*, *känna*, *gå* och *göra*.

Den flitiga användningen av kopulaverben *vara* och *bli*, innehavverbet *ha*, hjälpverben *få*, *vilja* och *kunna* samt huvudverben *gå* och *göra* är inte överraskande eftersom de hör till de mest frekventa verben även i Alléns (1972: 1) frekvenslista. Däremot är användningen av huvudverben *handla om*, *hända*, *trivas* och *känna* mindre frekvent i Alléns (1972: 232–233, 240, 261) material, och de kan därmed antas vara individuella preferenser i mitt material.

De semantiska egenskaperna hos verben behandlas i samband med de modala hjälpverben i avsnitt 3.3.3.2 samt i samband med de verbala betydelsefälten hos huvudverben i avsnitt 3.3.3.3. I det följande redogör jag för de mest frekventa adjektiven i materialet.

3.3.1.3 Adjektiv

Bland de nio mest frekventa adjektiven i alla delmaterialen finns *ny*, *god/bra*, *rolig* och *spännande*. Dessutom är både *riktig* och *väldig* bland de fem mest frekventa adjektiven i alla andra än i *VeckoRevyn* 2006 där *riktig* finns på 16:e plats och där *väldig* finns på 23:e plats. Förekomsten av adjektiven *ny*, *god/bra* och *väldig* är inte överraskande. Dessa adjektiv är nämligen frekventa även i Kuusiratis (1993: 43) horoskopmaterial. Gynnandet av adjektiven *rolig*, *spännande* och *riktig* berättar däremot någonting om skribentens individualstil. Jag kan dra denna slutsats genom att undersöka deras frekvens i Alléns (1972: 99–106) lista där de inte hör till de mest frekventa adjektiven.

Det finns vissa skillnader i användningen av adjektiven i delmaterialen, vilket kan bero på individuella preferenser. År 2008 har skribenten använt mera adjektivet *fin* (på 5:e plats i *Julia* och på 9:e plats i *VeckoRevyn*) jämfört med år 2006 där detta adjektiv inte ryms bland de tjugo mest frekventa adjektiven. Däremot har skribenten år 2006 använt mera adjektiven *lugn* (på 8:e plats i *Julia* och på 6:e plats i *VeckoRevyn*) och *viktig* (på 7:e plats i *Julia* och på 6:e plats i *VeckoRevyn*), när man jämför med år 2008 (platserna ligger mellan 12 och 39).

Adjektiven i mitt material tenderar att förekomma i samband med vissa substantiv och i en viss funktion. Till exempel adjektivet *hög*, som är relativt frekvent i alla andra delmaterialen än i *Julia* 2006 där den inte förekommer alls, förknippas vanligen med substantivet *tempo*. I samband med detta substantiv förekommer *hög* ytterligare oftast i attributiv ställning. Motsvarande förekommer till exempel adjektiven *god/bra* och *ny* oftast i attributiv ställning medan adjektivet *viktig* tenderar att vara i predikativ ställning. Adjektivens funktion behandlas närmare i nästa avsnitt.

3.3.2 Syntaktisk nivå

På den syntaktiska nivån koncentrerar jag mig på att studera adjektivens funktionsformer. Jag har undersökt adjektivens funktion genom att räkna i vilken mån attributiva, predikativa, adverbiala och nominala adjektiv förekommer i texten. Att bestämma adjektivens funktion har dock inte alltid varit lätt. Speciellt *Julia* 2008 innehåller flera satser som består av bara ett adjektiv i neutrum form, som *festligt*. I sådana fall är det svårt att avgöra vilken funktion adjektivet har i den ifrågavarande ofullständiga satsen. Jag har tolkat dessa adjektiv som predikativ eftersom den mest sannolika fullständiga satsen skulle vara *det är festligt*, där *festligt* skulle fungera som predikativ. Hur adjektivens olika funktioner är representerade i materialet kan ses i tabell 6.

Tabell 6. Antalet och andelen adjektivens olika funktioner av alla adjektiv

Funktion	Julia 2006		Julia 2008		VR 2006		VR 2008		Totalt	
		%		%		%		%		%
Attribut	99	37,8	149	38,2	127	51,2	129	46,6	504	42,8
Predikativ	97	37,0	136	34,9	80	32,3	87	31,4	400	34,0
Adverbial	59	22,5	75	19,2	25	10,1	51	18,4	210	17,8
Nominal	7	2,7	30	7,7	16	6,5	10	3,6	63	5,4
Totalt	262		390		248		277		1177	

Som tabell 6 visar, är andelen attributiva adjektiv större i *VeckoRevyn* (värdena ligger mellan 51,2 % och 46,6 %) än i *Julia* (värdena ligger mellan 37,8 % och 38,2 %). Detta är även väntat med tanke på skribentens målgruppsinriktade språkbruk. Attributiva former brukar nämligen höra till ett mera nominalt språkbruk, medan speciellt predikativa former signalerar om en talspråklig stil (Lagerholm 2008: 116). Andelen predikativa former är mindre i *VeckoRevyns* båda delmaterial (värdena ligger mellan 31,4 % och 32,3 %) jämfört med i *Julia* (värdena ligger mellan 37,0 % och 34,9 %).

Den attributiva ställningen är den mest frekventa funktionen hos adjektiven i hela materialet (andelen 42,8 %). Användningen av den attributiva formen kan vara

skribentens sätt att synliggöra sig i texten. Attributiva former används nämligen för att uttrycka informationen som redan känd och självklar (Bolander 2005: 215). Genom att använda attributiva former tar skribenten delvis ställning till hur omständigheterna ser ut ur hennes synvinkel. Attributiva former är dock frekventa även i Kuusiratis (1993: 41) material (värdena ligger mellan 51,8 % och 35,1 %), fastän värdena skiljer sig från varandra mera i hennes material än i mitt material.

Spridningen är ganska stor när det gäller andelen nominala adjektiv i materialet. *Julia* 2008, som har den största andelen nominala adjektiv (7,7 %), innehåller flera färgord som oftast förekommer i nominal form. Spridningen angår även adverbiala adjektiv. Detta beror först och främst på favoriseringen av förstärkande adjektiv i adjektiv- och adverbiala i *Julia*, medan de speciellt i *VeckoRevyn* 2006 är sällsynta. Användningen av de adverbiala förstärkningsadjektiven behandlas närmare i samband med värdeladdning i avsnitt 3.3.3.1.

3.3.3 Semantisk nivå

På den semantiska nivån koncentrerar jag mig på att studera stilistiska markörer hos adjektiv och verb. Adjektiven ska studeras i fråga om deras värdeladdning medan undersökningen av verben riktas mot verbala betydelsefält och modalitet. I samband med modaliteten behandlar jag förutom modala hjälpverb även andra modala uttryck, som modala satsadverbial.

3.3.3.1 Värdeladdning

Värdeladdningen har jag undersökt genom att utreda om adjektivet används i en positiv, negativ eller neutral betydelse i satssammanhaget. Dessutom diskuterar jag i vilken funktion de värdeladdade adjektiven används i materialet. Antalet och andelen positiva, negativa och neutrala adjektiv kan ses i tabell 7.

Tabell 7. Antalet och andelen positiva, negativa och neutrala adjektiv av alla adjektiv

Värdeladdning	Julia 2006		Julia 2008		VR 2006		VR 2008		Totalt	
		%		%		%		%		%
Positiv	188	71,8	239	61,3	150	60,5	171	61,7	748	63,6
Negativ	49	18,7	96	24,6	56	22,6	63	22,7	264	22,4
Neutral	25	9,5	55	14,1	42	16,9	43	15,5	165	14,0
Totalt	262		390		248		277		1177	

Som tabell 7 visar, följer värdena i delmaterialen i stort sett varandra, förutom när det gäller *Julia* 2006. Detta delmaterial har den största andelen positiva adjektiv (71,8 %) i materialet, vilket sammanfaller med användningen av det nekande adverbet *inte*. *Julia* 2006 innehåller betydligt mindre *inte* (1,5 % av alla ord) än *Julia* 2008 där skribenten använder detta adverb mera (1,9 % av alla ord). Man kan alltså dra slutsatsen att horoskoperna i allmänhet är mera negativt värdeladdade i *Julia* 2008 än i de andra delmaterialen, medan skribenten i *Julia* 2006 presenterar fenomenen i en mera positiv ton.

Veckorevyns båda delmaterial är däremot mera neutrala än *Julias* delmaterial när man tar hänsyn till både värdeladdningen och användningen av det nekande adverbet *inte* (värdena ligger mellan 1,2 % och 1,4 %). *Julias* tydligare värdeladdning stöder antagandet om skribentens strävan efter att anpassa språket enligt målgruppen. Värderande ord och uttryck hör nämligen till ett ungdomligt språk som är känt för sin expressivitet (Lagerholm 2008: 190).

Kuusirati (1993: 44) har fått liknande resultat i sin undersökning av adjektivens värdeladdning. Också i hennes material är majoriteten av adjektiven positiva (värdena ligger mellan 45,0 % och 50,2 %). Skillnaden är dock att andelen positivt värdeladdade ord är större i mitt material än i Kuusiratis material. Eftersom indelningen för det mesta följer subjektiva åskådningar, som även Kuusirati (1993: 43) konstaterar, är det möjligt att våra indelningsprinciper i några fall skiljer sig från varandra. Det är ändå tydligt att positiva uttryck är en väsentlig del av horoskoptexten, vilket framgår speciellt av mitt material.

Antalet vissa värdeladdade ord i materialet avslöjar inte hur värdeladdningen synliggörs i praktiken och i vilken intensitet den förekommer. Därför är det väsentligt att betrakta vilken funktion dessa värdeladdade ord har i materialet. I mitt material gynnas vissa förstärkande ord, speciellt *väldigt* och *riktigt*, som används adverbialt framför huvudordet i en adjektivfras eller i en adverbfras för att förstärka huvudordets betydelse. I materialet förekommer även andra adjektiv som används adverbialt som förstärkningsord (som *enormt* och *särskilt*), men de förekommer i mindre mån. De adverbiala adjektiven *väldigt* och *riktigt* används mera i *Julia* (sammanlagt 70 förekomster) än i *VeckoRevyn* (sammanlagt 20 förekomster). Detta bekräftar antagandet om skribentens medvetenhet om målgruppernas olika egenskaper.

De förstärkande orden används såväl i samband med positivt som i samband med negativt värdeladdade ord. *Riktigt*, som är det mest frekventa ordet för att förstärka adjektivens värdeladdning, kan alltså stå både framför *rolig* och *besvärlig*. Det är i alla fall mest typiskt att förstärka den positiva värdeladdningen hos adjektivet i stället för den negativa i alla delmaterialen i min studie. Värdeladdningen hos de förstärkande orden följer först och främst huvudordets betydelse och därför kan de tolkas både som negativa och som positiva beroende av sammanhanget. Det finns vissa undantag, som nekande satser, där det förstärkande ordet främst kan tänkas förstärka negationen i satsen i stället för huvudordets grundbetydelse. Detta leder till att det förstärkande ordets värdeladdning blir motsatt jämfört med huvudordet.

Negationen påverkar värdeladdningen även när det gäller enskilda ord. När önskvärdheten hos en viss egenskap förnekas, blir det ord som är en symbol för denna egenskap negativt värdeladdat. Till exempel orden *ny*, *mysig* och *glittrig* förknippas i sig med positiva saker men sammanhanget kan göra att dessa ord tolkas som mindre önskvärda och därmed negativa. Detta kan ses i exempel (4).

- (4) Du träffar gärna nära vänner men någon lust att festa har du inte och du orkar inte umgås med nya människor. (*Julia* 4/08)

Faktumet *att träffa nya människor* presenteras oftast som önskvärt i texten. Ibland föredras ändå bekanta människor framför de nya, vilket även exempel (4) visar. I sådana fall får adjektivet *ny* alltså en negativ värdeladdning.

I allmänhet kan det konstateras att sammanhanget påverkar tolkningen av ordens värdeladdning. Till exempel det *oväntade* kan tolkas både som positiv och som negativ överraskning beroende av sammanhanget. Sammanhanget avgör vilken värdeladdning ett visst ord signalerar speciellt när det gäller ord som i allmänhet har en relativ betydelse som *stor*, *lång*, *lätt* och *snabb*. Till exempel när *stor* förknippas med *risk*, får adjektivet en negativ betydelse, medan detta adjektiv i uttrycket *en stor fest* signalerar om en positiv sak.

De ord som bär en någorlunda neutral betydelse i materialet, är tematiskt nödvändiga ord som *teoretisk*, *politisk*, *fysisk*, *ledig*, samt olika färgord. Dessutom finns det ord som beskriver omständigheter utan att ta någon tydlig ställning till propositionens värde, som *vanlig*. Vissa tämligen neutrala ord kan tolkas även som värdeladdade beroende av sammanhanget. Till exempel ordet *praktisk* används i allmänhet på samma sätt som det tematiskt nödvändiga motsatsordet *teoretisk*. Det finns ändå några fall där det praktiska blir någonting som man ska eftersträva i stället för att det ska vara ett objektiva faktum, vilket ger ordet en positiv värdeladdning. Dessutom finns det positiva ord som i några fall beskriver omständigheterna mera neutralt, som *lugn*, *ny* och *viktig*.

3.3.3.2 Modalitet

I det följande redogör jag för hur de olika hjälpverben och huvudverben är fördelade i materialet. Dessutom undersöker jag modala egenskaper hos hjälpverb och hos andra modala uttryck.

Hjälpverb och huvudverb

När jag har delat verben i hjälpverb och huvudverb, har jag följt Telemans m.fl. (1999a: 510–514, 536; 1999c: 284–290) kategorisering. Som hjälpverb har jag räknat de

temporala hjälpverben *ha* och *komma att*, de passivbildande hjälpverben *bli* och *vara* och de modala hjälpverben (*kunna*, *skola*, *lär*, *måste*, *vilja*, *böra* samt *behöva*, *tänka*, *få*, *hinna*, *orka*, *våga* och *lyckas* i modal betydelse). Som hjälpverb har jag räknat även vissa övriga aktionella och kausativa verb när de fungerar som hjälpverb (*börja*, *försöka*, *undvika*, *riskera*, *hålla på*, *bruka*, *råka*, *tendera*, *låta*, *lära*, *göra* samt *få* i icke-modal betydelse).

Indelningen följer inte den traditionella kategoriseringen där som hjälpverb räknas *vara*, *bli*, *ha*, *skola*, *kunna*, *vilja*, *få*, *komma att*, *måste*, *göra* och *böra* även när de inte fungerar som (modala) hjälpverb (Nordman 1992: 66). Även Kuusirati (1993: 35, 37) har följt denna traditionella indelning och därför är våra resultat inte helt jämförbara i detta avseende. Jag har bestämt mig för att följa Telemans m.fl. (1999) principer i verbanalysen eftersom hans kategorisering bäst passar för analysen av skribentens individualstil. I stället för att automatiskt dela verben i vissa grupper kan man genom enskilda semantiska iakttagelser och jämförelser utreda om skribenten synliggör sig själv i texten och på vilka sätt det möjligen sker. Antalet och andelen huvudverb och hjälpverb kan ses i tabell 8.

Tabell 8. Antalet och andelen huvudverb och hjälpverb av alla verb

N =	<i>Julia 2006</i> N = 519		<i>Julia 2008</i> N = 778		<i>VR 2006</i> N = 524		<i>VR 2008</i> N = 530	
	%		%		%		%	
Huvudverb	439	84,6	651	83,7	441	84,2	450	84,9
Hjälpverb	80	15,4	127	16,3	83	15,8	80	15,1
<i>modala</i>	56	10,8	78	10,0	54	10,1	58	10,9
<i>icke-modala</i>	24	4,6	49	6,3	29	5,7	22	4,2

Som tabell 8 visar är fördelningen mellan huvudverb och hjälpverb tämligen jämn i alla delmaterialen. Detsamma gäller fördelningen mellan modala och icke-modala hjälpverb. Andelen modala hjälpverb är dock litet högre i *Julia 2006* och i *VeckoRevyn 2008* än i de andra delmaterialen. I det följande behandlar jag modaliteten mera ingående.

Modalitetsmarkörer

Genom att undersöka modalitetsmarkörer kan man utreda hur närvarande skribenten är i texten. Jag har undersökt hur skribenten synliggör sig själv i horoskoptexterna genom att använda tydliga modalitetsmarkörer, dvs. modala hjälpverb och modala satsadverbial. Dessutom har jag tagit hänsyn till sådana satser med modala adjektiv, substantiv och verb som används för att tolka omständigheterna ur skribentens synvinkel. Ytterligare har jag undersökt i vilken mån villkorsbisatser används i materialet för att uttrycka epistemisk modalitet. Till slut kommenterar jag användningen av modusformerna i materialet, vilket även jämförs med Kuusiratis (1993) material.

Man kan konstatera att nästan varje sats innehåller någon typ av modalitet. Genom att välja vissa ord och uttryck (som *behöva* och *väldigt lyckat*) kan skribenten avslöja sin syn till händelserna. Skribenten kan också betona vissa ord genom ordföljd. Jag har ändå inte tagit hänsyn till enskilda värderande ord om de inte tydligt hänvisar till skribentens kommenterande. Jag har behandlat adjektivens värdeladdning i föregående avsnitt medan värderande verb tas hänsyn till i nästa avsnitt i samband med verbala betydelsefält.

Den kvantitativa undersökningen av de modala uttrycken kan vara relativt utmanande eftersom det i vissa fall kan vara svårt att avgöra vilken sats som ska tänkas som modal. Till exempel värderande adjektiv, som jag i första hand inte har räknat som modala, kan förändra satsens ton från neutral till antingen positiv eller negativ. En ofullständig sats, som finns flera till exempel i *Julia* 2008, kan bestå bara av ett adjektiv som *besvärligt* eller *roligt*. Dessa är utan vidare värderande ord (negativt respektive positivt) men en annan fråga är om de är modala. Dessutom är det svårt att veta ur vems perspektiv de är uttryckta. Man kan fundera om de är skribentens kommentarer till situationen eller den tänkta läsarens känslor.

Det verkar att skribenten har garderat sig mera år 2008 eftersom fullständiga satser utan tydliga modalitetsmarkörer av alla satser finns minst just i *Julia* 2008 (62,4 %) och i *Veckorevyn* 2008 (63,2 %) jämfört med delmaterialen från 2006 (*Julia* 66,7 %

respektive *VeckoRevyn* 68,4 %). Det faktum att det förekommer ofullständiga satser påverkar ändå det låga värdet både i *Julia* 2008 och i *VeckoRevyn* 2008. Om man tar hänsyn till även ofullständiga satser, utjämnas skillnaderna mellan delmaterialen. Detta berättar alltså först och främst inte om olikheterna i modaliteten utan i meningsbyggnaden. Modalitetsmarkörer förekommer dock även i ofullständiga satser.

Det finns en viss skillnad mellan damtidningarna i fråga om i vilken mån modala uttryck förekommer i texten. *VeckoRevyn* 2006 har nämligen mest icke-modala satser i materialet om man tar hänsyn till både enbart fullständiga satser (68,4 %) och fullständiga och ofullständiga satser (70,6 %). En orsak till detta kan vara det föga antalet imperativa satser i detta delmaterial jämfört med de andra. I *VeckoRevyn* 2006 finns enbart 3 satser i imperativ form medan det motsvarande antalet i *VeckoRevyn* 2008 är 25.

Samma tendens mellan *VeckoRevyns* olika delmaterial råder även i antalet modala hjälpverb (se tabell 8). Antalet är större i *VeckoRevyn* 2008 (58) än i *VeckoRevyn* 2006 (54). Det faktum att *Julia* 2008 innehåller flest modala hjälpverb (78) i materialet beror antagligen på att materialet är större. I allmänhet är de modala hjälpverbens frekvens tämligen likadan i alla delmaterialen. I det följande behandlar jag de modala hjälpverben mera ingående.

Modala hjälpverb

För att bättre kunna jämföra användningen av de modala hjälpverben i materialet har jag delat dem i olika kategorier efter deras betydelse. De modala kategorierna har definierats i avsnitt 2.3.2. Jag måste dock konstatera att de modala kategorierna i mitt material inte är absoluta eftersom det finns gränsfall som passar i flera betydelsegrupper. Antalet och andelen epistemiska, deontiska, potentiella och intentionella hjälpverb finns i tabell 9.

Tabell 9. Antalet och andelen modala hjälpverb i delmaterialen

N =	<i>Julia 2006</i>		<i>Julia 2008</i>		<i>VR 2006</i>		<i>VR 2008</i>	
	N = 56		N = 78		N = 54		N = 58	
	%		%		%		%	
<i>Epistemiska</i>	19	33,9	14	17,9	21	38,9	12	20,7
<i>Deontiska</i>	13	23,2	14	17,9	11	20,4	12	20,7
<i>Potentiella</i>	5	8,9	13	16,7	10	18,5	14	24,1
<i>Intentionella</i>	19	33,9	37	47,4	12	22,2	20	34,5

Tabell 9 visar att epistemiska hjälpverb förekommer mest i *VeckoRevyn* 2006, medan de är mindre frekventa i *Julia* 2008. Den föga andelen epistemiska hjälpverb i *Julia* 2008 (17,9 %) kan förklaras genom att sannolikheten i detta delmaterial först och främst uttrycks genom *kanske*. Användningen av de epistemiska hjälpverben tenderar ytterligare att följa årliga tendenser, vilket kan bero på individuella preferenser. År 2008 har skribenten ytterligare gynnat både i *Julia* (47,4 %) och i *VeckoRevyn* (34,5 %) intentionella hjälpverb, varav speciellt *vilja* är frekvent i materialet.

Julia 2006 innehåller epistemiska och intentionella hjälpverb i likadan mån (33,9 %), medan potentiella hjälpverb är sällsynta (8,9 %). *VeckoRevyns* delmaterial har den största andelen potentiella hjälpverb (18,5 % respektive 24,1 %). Detta kan bero på att *VeckoRevyns* läsare antas såväl kunna påverka omständigheterna som vara medveten om livets begränsningar i större mån än läsarna av *Julia*. *Julias* läsare drömmer i stället om saker som de *skulle vilja* utföra, vilket uttrycks genom intentionella hjälpverb vars andel av alla modala hjälpverb ligger på 33,9 och 47,4 %. Dessutom använder skribenten det hypotetiskt epistemiska *skulle* i större mån i *Julia* än i *VeckoRevyn*, vilket även påverkar andelen epistemiska hjälpverb i *Julia* 2006.

Den deontiska modaliteten verkar ha en likadan frekvens i hela materialet. I de flesta fall handlar den deontiska modaliteten om ett krav att anpassa sig till omständigheter. De hjälpverb som används för att uttrycka deontisk modalitet i materialet är *skola*, *måste*, *behöva*, *få*, *böra* och *kunna*. Det finns vissa tendenser i damtidningarna hur dessa

hjälpverb används. Användning av hjälpverbet *få* är tämligen lika frekvent i alla delmaterialen (förekomsterna mellan 2 och 5). Det finns inte heller stora skillnader i användning av *skola*, fastän det i *VeckoRevyn* (2 och 3 förekomster) har en litet större frekvens än i *Julia* (1 förekomst i båda delmaterialen). I *VeckoRevyn* används ytterligare *böra* som inte alls förekommer i *Julia*. I *Julia* används däremot mera *måste* (6 förekomster i båda delmaterialen) som har enbart 1 förekomst i *VeckoRevyns* båda delmaterial. Det mest frekventa hjälpverbet som används för att uttrycka tillåtelse i materialet är *kunna*.

Hjälpverbet *kunna* verkar spela en synlig roll i horoskoperna eftersom såväl epistemiska, deontiska som potentiella betydelser uttrycks genom detta verb. Ibland är dessa betydelser ändå svåra att hålla isär. I vissa fall kan *kunna* tolkas både som förutsättning (potentiell) och som tillåtelse (deontisk). Också Teleman m.fl. (1999c: 298) konstaterar att skillnaden mellan de olika betydelserna hos *kunna* ofta är vag. Detta exemplifieras i exempel (5) där även det epistemiska *kunna* förekommer.

- (5) Möjligen kan det vara lite stressigt på jobbet, men i övrigt kan du slappna av. (VR 2/08)

Kan i den andra satsen i exempel (5) kan tolkas både som förmåga (potentiell) och som tillåtelse (deontisk) att slappna av. När skribenten inte preciserar sitt budskap noggrant, får läsaren själv avgöra vad som är den lämpligaste tolkningen, vilket också passar för horoskoptextens karaktär. Jag har i detta fall placerat *kunna* i kategorin potentiell modalitet. Jag antar nämligen att läsaren som är i yrkeslivet i första hand själv bestämmer för sitt liv i stället för att någon annan ska göra det.

Det speciella draget i *Julia* är att det finns flera satser som innehåller dubbel modalitet. Detta betyder att den ena modalitetsmarkörens effekt antingen garderas eller förstärks genom den andra markören. Detta drag förekommer dock även i *VeckoRevyn* men i mindre mån. Den dubbla modaliteten i *VeckoRevyn* 2008 kan ses i exempel (5) där den epistemiska osäkerheten hos hjälpverbet *kunna* förstärks genom adverbet *möjligen*.

Skribenten använder i mitt material ofta vissa modalitetsmarkörer med varandra. *Kanske* som förekommer i samband med det motsvarande hjälp verbet *kunna* förstärker den epistemiska betydelsen hos hjälp verbet. Den starkt negerande betydelsen av *inte* garderas däremot genom att det förknippas med det modala satsadverbet *riktigt*. Uttrycket *inte riktigt* förknippas med det potentiella hjälp verbet *orka*. Den absoluta önskan hos det intentionella hjälp verbet *vilja* garderas genom *gärna*. Å andra sidan används *vilja* även i samband med det förstärkande *nog*, vilket ger propositionen en speciell betoning. I materialet finns det ett fall där *vilja* förekommer i samband med både det förstärkande *nog* och det garderande *gärna*, vilket kan ses i exempel (6).

- (6) Du vill nog gärna flirta lite men mer hinner du helt enkelt inte med.
(*Julia 5/08*)

Genom att använda både *nog* och *gärna* i samma sats i exempel (6) ger skribenten propositionen en speciell tonvikt, men i en mildare ton. Även mängdsadverbet *lite* i satsens slutfält garderar propositionen. Det förstärkande satsadverbialet *helt enkelt* i den andra satsen försäkrar i sin tur att den andra satsen blir likvärdig med den första satsen. Exempel (6) visar även hur en mening kan innehålla till och med fyra modalitetsmarkörer (*vilja, nog, gärna* och *helt enkelt*).

Modala satsadverbial

Vid sidan om de modala hjälp verben är de modala satsadverbialen ett vanligt sätt att uttrycka modalitet i materialet. Det mest frekventa modala satsadverbet i materialet är *kanske* som är särskilt frekvent i *Julia 2008*. I de andra delmaterialen har *kanske* frekvensen mellan 3,6 och 3,8 % av alla adverb medan den i *Julia 2008* är 6,4 % av adverbena. Denna modalitetsmarkörs frekventa existens är ändå väntat i en horoskoptext. *Kanske*, som graderar propositionens säkerhet, passar nämligen för horoskoptextens tvetydiga karaktär.

Det speciella draget i *Julia 2008* är att modalitetsmarkörer relativt ofta (9 förekomster) förekommer även i ofullständiga satser där skribenten använder flest adverbet *kanske* (5

förekomster) samt substantivet *risk* (3 förekomster). Att skribenten föredrar vissa modalitetsmarkörer framför andra kan antas vara ett individualstilistiskt drag. Modala ofullständiga satsers finns inte alls i *Julia 2006* och även i *VeckoRevyn* är de sällsynta (sammanlagt 3 förekomster).

Det modala satsadverbet *kanske* används ofta i samband med listor där skribenten först räknar upp mest sannolika alternativ som sedan följs av ett mindre tänkbart alternativ med *kanske*. Ett exempel på en ofullständig sats med *kanske* i denna funktion finns nedan.

(7) Fest, dans, musik och kanske en resa. (*Julia 5/08*)

I exempel (7) är *fest, dans* och *musik* mera sannolika alternativ än *en resa*. Å andra sidan möjliggör den ofullständiga satsens struktur en öppen tolkning. Det framgår till exempel inte av exempel (7) vem som ska ordna festen eller vilken typ av dans, musik eller resa det är fråga om. Genom att använda en obestämd artikel *en* har skribenten ändå preciserat resandet till ett enstaka fall. Användningen av *kanske* möjliggör i sin tur att skribenten samtidigt kan både precisera sitt budskap och förminska risken för feltolknings. I denna funktion används *kanske* inte bara i listor utan även i vidare bemärkelse. Skribenten kan till exempel först redogöra för ett mera allmänt faktum som hon sedan preciserar med hjälp av *kanske*:

(8) Någon är intresserad av dig och kanske känner du faktiskt någonting för honom också. (*Julia 04/08*)

Exempel (8) visar hur skribenten undviker att sätta sig över sin läsare. Genom att använda *kanske* låter skribenten läsaren själv avgöra om hon är intresserad eller inte i stället för att presentera saken som objektiva fakta. Man kan anta att läsaren i alla fall är den bästa experten på sina känslor. Därför är det väntat att skribenten inte vill ta en alltför säker ställning till vad som händer i läsarens tankevärld. På detta sätt lyckas horoskoptexten även beröra en större läsekrets.

Genom att placera *kanske* i satsens början ger skribenten det modala satsadverbet en speciell betoning. Modala satsadverbial används dock inte bara för att gardera propositionen. Dessa används även för att förstärka budskapet, vilket kommer fram i exempel (8). Där finns det förstärkande *faktiskt* som i samband med det garderande *kanske* orsakar en motstridig tolkning. Skribenten framhäver alltså samtidigt att propositionen inte är vattentät men att den ändå är värd att beakta. Detta tyder på att den läsare som anser propositionen beröra sitt liv kan försäkra sig om dess relevans, medan även den läsare som inte har någon speciell person i sitt liv kan hålla propositionen som sann. Horoskoptexten balanserar alltså mellan två ytterpolar. Den måste vara tillräckligt allmän för att kunna nå en stor läsekrets. Samtidigt måste den ändå innehålla några konkreta preciseringar för att kunna hålla sin trovärdighet och väcka intresse.

Det förstärkande satsadverbial som förekommer i alla delmaterialen är *verkligen*. Genom *verkligen* betonas såväl enskilda ord som hela satsen. Satserna evalueras i materialet först och främst genom *gärna* som förekommer även i sina komparativa och superlativa former *hellre* och *helst*. Användning av *gärna* följer årliga tendenser. År 2006 har skribenten använt det ifrågavarande adverbet mera (i *Julia* 3,0 % och i *VeckoRevyn* 3,1 % av alla adverb) medan denna modalitetsmarkör har fått mindre utrymme år 2008 (i *Julia* 1,3 % och i *VeckoRevyn* 1,6 % av alla adverb). Användning av *verkligen* är däremot jämnare mellan de olika delmaterialen. I hela materialet ligger frekvensen hos *verkligen* mellan 0,8 % och 1,6 % av alla adverb.

Andra modala satsadverb, förutom *kanske*, som används för att uttrycka sannolikhet i materialet är *förmodligen*, *möjligen*, *troligen*, *antagligen*, *säkert*, *knappt* och *knappast*. Det finns vissa skillnader i damtidningarna i fråga om hur frekventa dessa satsadverb är. *Förmodligen* förekommer i alla delmaterialen, medan *möjligen* förekommer bara år 2008. *Troligen* förekommer i *Julia* 2008 och i *VeckoRevyn* 2006. *Knappt* förekommer i alla andra delmaterialen, förutom i *VeckoRevyn* 2008. *Antagligen* och *knappast* förekommer bara i *Julia* 2008. Sammanfattande kan man konstatera att *Julia* 2008 har den största variationen i användningen av de epistemiska satsadverbialen.

Användning av de modala satsadverben i materialet följer i stort sett allmänna tendenser. Av de ovannämnda modala satsadverben är *kanske* (981 förekomster) det mest frekventa även i Alléns (1972: 106–110) lista. Också *förmodligen* är tämligen frekvent (104 förekomster) i Alléns (1972: 106–107, 109) lista, medan *antagligen* och *troligen* har mindre än 100 förekomster. Också frekvensen av *gärna* (245), *verkligen* (297) och *faktiskt* (129) liknar värdena i mitt material (ibid. 107, 109).

Alléns lista och mitt material skiljer sig från varandra i användning av *knappt*, *säkert* och *möjligen*. *Knappt* är mycket frekvent (358) hos Allén (1972: 108) jämfört med mitt material (förekomsterna mellan 1 och 4). Detta kan bero på att *knappt* inte bara används i betydelsen ”knappast”, som i mitt material. Ordets betydelseområde omfattar nämligen även betydelsen en liten mängd (Cassirer 2003: 89). Därför kan man anta att ordet först och främst har använts i denna betydelse, speciellt när *knappast* inte alls förekommer i Alléns lista (1972: 108). Även *säkert* är mycket frekventare i Alléns lista än i mitt material. *Säkert* har 158 förekomster hos Allén (1972: 109) medan detta ord förekommer bara en gång i *Julia* 2006. Den osäkra karaktären hos horoskoptexten kan delvis förklara saknaden av de modalitetsmarkörer som uttrycker absolut sanning.

I mitt material är *möjligen* mindre frekvent än till exempel *förmodligen*, fastän detta ord är tämligen frekvent (119) i Alléns (1972: 108) lista. Detta kan delvis bero på att skribenten gynnar vissa ord (som *kanske* och *förmodligen*) på bekostnad av andra. Ordstammen *möjlig* förekommer dock i mitt material i epistemisk betydelse även i andra ordklasser, som i adjektivet *möjlig* och i substantivet *möjlighet*.

De funktioner som är typiska för det epistemiska modala satsadverbet *kanske* angår även de andra modala satsadverbialen. Förutom *kanske* används till exempel även *gärna* för att precisera vilken aktivitet det är fråga om. Genom att placera satsadverbialen på fundamentplatsen sätter skribenten mera tonvikt på sin bedömning av propositionen. Även om *kanske* dominerar på fundamentplatsen, tenderar även andra epistemiska satsadverbial befina sig i satsens början, som *möjligen* och *förmodligen*. Ett annat sätt att betona satsadverbialen är att placera det i meningens slut. Där förekommer bland annat hänvisningssatsadverbialen *egentligen* och det garderande uttrycket *inte riktigt*.

Andra modala uttryck

Förutom genom modala hjälpverb och modala satsadverb kan man uttrycka modalitet även på andra sätt. I det undersökta materialet förekommer modala adjektiv (som *möjlig* och *pinsam*), modala substantiv (som *möjlighet* och *tur*) och modala verb (som *verka* och *löna sig*). Satserna som *det lönar sig inte* i meningens slut samt *det är dock ganska pinsamt* och *som tur är* i meningens början visar hur skribenten kommenterar omständigheterna ur sin synvinkel. Skribenten använder både i *Julia* och i *VeckoRevyn* speciellt uttrycket *det finns en risk* där substantivet *risk* representerar en negativ möjlighet.

För att uttrycka epistemisk modalitet används även villkorsbisatser, som förekommer relativt ofta i materialet. Det finns ändå vissa skillnader damtidningarna emellan hur dessa satser är formade. I *VeckoRevyn* använder skribenten flera frågeformade villkorsbisatser där hon ifrågasätter läsarens parförhållande, som *har du en fast partner* och *har du ett fast förhållande*. I *Julia* använder skribenten ofta mera varierande villkorsbisatser som hon vanligen börjar med subjunktionen *om*.

Konjunktiva former gynnas däremot inte i materialet. Skribenten har i *Julia* 2008 använt två gånger den konjunktiva formen *vore* som förekommer en gång även i *VeckoRevyn* 2008. Annars förekommer konjunktiva verbformer inte i mitt material. I Kuusiratis (1993: 33) material förekommer konjunktiv inte alls och man kan konstatera att konjunktiv inte är vanlig i horoskoptexter. Modaliteten och talarattityden uttrycks i horoskoptexter alltså på andra sätt.

Imperativsatser följer vissa mönster i materialet. Verb som ofta förekommer i uppmaningar är *unna sig*, *räkna med*, *satsa på* och *passa på* vilka i sig bär intentionell betydelse. Detta uttryckssätt är speciellt frekvent i *VeckoRevyn* 2008 medan skribenten i *Julia* använder mera konkreta och fysiska verb som *promenera* och *motionera* (se nästa avsnitt om verbala betydelsefält). Skribenten kan även förena två imperativsatser med varandra genom att behandla de som likvärdiga alternativ eller som varandras motsatser. Till exempel i *VeckoRevyn* 2008 kan skribenten börja sin uppmaning genom att använda

det negerande *boka inte in* som sedan följs av den önsvärda aktiviteten *se till*, vilket framgår av exempel (9).

- (9) Boka inte in hela kalendern utan se till att få tid över för dig själv också. (VR 6/08)

Exempel (9) visar ytterligare att imperativsatserna i materialet förekommer ofta utan ett utropstecken, vilket gararderar uppmaningens effekt. Damtidningarna skiljer sig i fråga om vilken roll skribenten tar i uppmaningarna. Skribenten är mera närvarande i *Julia* än i *VeckoRevyn* vilket kan märkas till exempel genom att hon i några fall gararderar sin uppmaning genom modalitetsmarkörer som adverbena *gärna* och *dock* samt det modala hjälp verbet *våga*. I *VeckoRevyn* är uppmaningarna mera opersonliga, vilket kan bero på gynnandet av de tämligen abstrakta, intentionella verben.

Det finns vissa skillnader i hur frekventa imperativsatser är i materialet. Skribenten har gynnade imperativsatser speciellt i *VeckoRevyn* 2008 där de har en andel på 5,9 % av alla satser. Imperativsatserna är däremot speciellt sällsynta i *VeckoRevyn* 2006 där det finns bara tre satser i imperativ form i hela delmaterialet (0,7 % av alla satser). Andelen imperativsatser är jämnare mellan *Julias* olika delmaterial där värdena ligger mellan 3,1 % och 3,4 %. I *VeckoRevyn* 2008 finns det flera fall där en mening innehåller många verb i imperativ form vilket kan öka andelen imperativsatser i detta delmaterial.

När jag jämför värdena i mitt material med Kuusiratis (1993) visar det dock sig att skribenten i allmänhet inte favoriserar imperativformer. I Kuusiratis (1993: 33) material ligger andelen imperativsatser mellan 9,1 % och 12,8 %, medan den högsta andelen i mitt material är nästan hälften mindre (5,9 %). Som jag konstaterade ovan sammanfaller mina värden i analysen av de modala hjälpverben inte med Kuusiratis (1993). För att bättre kunna utreda skribentens benägenhet för modalitet har jag räknat andelarna för de modala hjälpverb (*kunna, få, skola, måste, vilja* och *böra*) som Kuusirati (1993: 37) har analyserat.

Jämförelsen av andelen modala hjälpverb av ord i mitt material med Kuusiratis (1993) resultat visar att de modala hjälpverben inte har någon avsevärd roll i damtidningarna. Fastän skillnaderna inte är stora kan det konstateras att modala hjälpverb finns lika mycket (2,6 % i *Året Runt*) eller mera (3,47 % i *Vasabladet*) i Kuusiratis (1993: 37) material än i damtidningarna. I mitt material finns minst modala hjälpverb i *VeckoRevyn* 2008 (2,1 %) och mest i *Julia* 2006 (2,6 %). *Julia* 2008 och *VeckoRevyn* 2006 ligger däremellan med 2,5 %.

Resultaten visar att skribenten har garderat sitt språk minst i *VeckoRevyn* 2006. Därtill har skribenten i *Julia* 2008 gynnat det modala satsadverbialet *kanske* när man jämför med de andra delmaterialen. Dessutom finns det i *Julia* relativt mycket dubbel modalitet jämfört med *VeckoRevyn*. Detta bekräftar antagandet om att skribenten tar hänsyn till målgruppen i sina språkval. Modala verb och modala satsadverbial hör nämligen till ett expressivt och talspråkligt språkbruk som förknippas med ungdomarna (Cassirer 2003: 61; Lagerholm 2008: 190).

3.3.3.3 Betydelsefält hos huvudverben

Huvudverben i mitt material har jag delat enligt Telemann m.fl. (1999a: 514–516) i olika betydelsefält som rör fysiska, psykiska, sociala och logiska egenskaper hos verben. Denna indelning kan avslöja hur abstrakta eller konkreta fenomen som betraktas i texten (Hultman 2003: 141–142). Det kan antas att skribenten använder ett mera konkret språk i *Julia* än i *VeckoRevyn* vilket betyder att det fysiska fältet antagligen dominerar i *Julia*. Det är dessutom sannolikt att det abstrakta, logiska fältet har ett större utrymme i *VeckoRevyn* som är avsedd för en äldre målgrupp än *Julia*.

I det fysiska fältet har jag placerat sådana ord som används för att uttrycka handlingar och händelser i verkligheten. Orden i det psykiska och sociala fältet rör det som händer i vår hjärna och perception. Dessa ord har att göra med hur vi känner, tänker och placerar oss gentemot andra människor. Orden i det logiska fältet uttrycker samband mellan fenomen på olika sätt.

I några fall har det varit svårt att avgöra vilken grupp ett visst ord tillhör eftersom betydelsen kan tolkas på många sätt. Detta gäller till exempel verbet *må* som kan tolkas både som perception och som fysiskt tillstånd. Även *koppla av* kan tolkas såväl som fysisk handling som mental process. Det finns alltså ord som kan placeras i flera fält beroende av tolkningen.

Verbet *må* har jag tolkat som fysiskt tillstånd medan *koppla av* är placerat under emotion och värdering i betydelsen av ”att inte stressa”. Det är även väntat att horoskoptexterna är tvetydiga. Horoskopet som kort text skapar en situation där majoriteten av tolkningen bygger på kontexten och dess få ledtrådar. Skribenten kan även utnyttja kontextens betydelse för tolkningen genom att gynna mångtydiga ord och därmed kan hon för sin del främja tvetydigheten hos en horoskoptext. I stället för att använda mera preciserade och konkreta uttryck ger skribenten genom mångtydiga ord mera utrymme för läsarnas tolkning. På detta sätt får läsarna själva avgöra vilken är den mest passande betydelsen för ordet.

Materialet innehåller flera fall där skribenten skapar betydelsen genom olika ordgrupper. Till exempel fraserna *skörda framgång*, *göra ett intryck* och *ta initiativ* uttrycker tämligen abstrakta fenomen. I dessa fall har jag placerat verben i det logiska fältet. Dessa verb kan närmast tolkas som sambandslänkar i stället för verkliga händelser eller processer fastän de i sig bär konkret betydelse.

Därtill kan det finnas ord som är representanter för en konkret sak som ändå uttrycks på ett abstrakt sätt. Detta gäller till exempel ordgrupper som *ta en promenad* (”promenera”), *ta ett andetag* (”andas”) och *göra en resa* (”resa”). Om betydelsen uttrycktes med ett enda ord skulle ordet utan vidare höra till det fysiska fältet. Uttrycken *ta en promenad* och *ta ett andetag* har jag placerat i det logiska fältet eftersom verbens betydelse i sig är svag eller annorlunda utan substantivet. Verbet *göra* i uttrycket *göra en resa* har en mera fysisk karaktär och därför kan det tänkas höra till det fysiska fältet. Verbet *göra* i betydelsen ”agera” som i uttrycket *göra en resa* har jag tolkat som fysisk hantering medan det motsvarande ordet *resa* är däremot placerat under kategorin fysisk rörelse. Ordgrupperna påverkar också delvis andelen logiska fält i mitt material.

Min studie av de verbala betydelsefälten visar att majoriteten av verben i materialet uttrycker mera abstrakta fenomen. Horoskoperna handlar mest om känslor och relationer som uttrycks genom mentala verb samt betydelsesvaga kopulaverb. I tabell 10 finns värden för de olika verbala betydelsefälten i mitt material.

Tabell 10. Antalet och andelen verbala betydelsefält i delmaterialen av huvudverben

	Julia 2006		Julia 2008		VR 2006		VR 2008	
N =	N = 439		N = 651		N = 441		N = 450	
	%		%		%		%	
Det fysiska fältet	84	19,1	63	9,7	52	11,8	32	7,1
<i>befintlighet, rörelse</i>	38	8,7	19	2,9	18	4,1	11	2,4
<i>produktion, konsumtion</i>	18	4,1	20	3,1	10	2,3	6	1,3
<i>hantering, tillstånd</i>	28	6,4	24	3,7	24	5,4	15	3,3
Det psykiska och sociala fältet	161	36,7	287	44,1	168	38,1	162	36,0
<i>perception</i>	17	3,9	39	6,0	26	5,9	16	3,6
<i>kommunikation</i>	28	6,4	34	5,2	17	3,9	13	2,9
<i>kognition</i>	40	9,1	61	9,4	30	6,8	17	3,8
<i>intention</i>	14	3,2	25	3,8	32	7,3	41	9,1
<i>emotion, värdering</i>	27	6,2	68	10,4	26	5,9	40	8,9
<i>önskan</i>	7	1,6	15	2,3	16	3,6	11	2,4
<i>förmåga</i>	12	2,7	24	3,7	7	1,6	9	2,0
<i>socialt handlande, relationer</i>	16	3,6	21	3,2	14	3,2	15	3,3
Det logiska fältet	194	44,2	301	46,2	221	50,1	256	56,9
<i>kausala relationer</i>	11	2,5	17	2,6	15	3,4	15	3,3
<i>teckenrelationer</i>	15	3,4	17	2,6	13	2,9	29	6,4
<i>existens</i>	108	24,6	165	25,3	125	28,3	129	28,7
<i>innehav</i>	58	13,2	96	14,7	61	13,8	67	14,9
<i>övriga</i>	2	0,5	6	0,9	7	1,6	16	3,6

Som det framgår av tabell 10 verkar betydelsen av det fysiska fältet vara större i de äldre numren (i *Julia* 19,1 % respektive *VeckoRevyn* 11,8 %) än i de nyare numren (i *Julia* 9,7 % respektive *VeckoRevyn* 7,1 %) när man jämför de olika delmaterialen med varandra. Motsvarande finns det i *Julia* mera fysiska aktiviteter än i *VeckoRevyn* när man jämför de olika damtidningarna med varandra. Detta bekräftar hypotesen om horoskopets mera konkreta karaktär i *Julia*. Det är ändå iögonenfallande att *Julia* 2008 skiljer sig så synligt från *Julia* 2006 vilket orsakar att *Julia* 2008 stilistiskt ligger nära *VeckoRevyn* när det gäller andelen fysiska fält i materialet.

I *Julia* 2006 har skribenten gett utrymme för fysiska aktiviteter och rörelse som för det mesta har att göra med sport. Där finns ord som *sporta*, *motionera*, *promenera*, *gå* och *röra på sig*. Rörelsens sociala karaktär betonas däremot mera i *VeckoRevyn* (både år 2006 och år 2008) och i *Julia* 2008 där *träffa* är det mest vanligaste ordet under kategorin rörelse. Ordet är dock vanligt även i *Julia* 2006. Verbet *träffa* kan tänkas tillhöra under kategorin rörelse eftersom att träffa någon kräver någon typ av rörelse. Ordet kan dock tolkas även som socialt handlande eller kommunikation, vilket bekräftar upptäckten av ordens tvetydighet i en horoskoptext. Förutom *träffa* förekommer även *resa* och *festa* i alla delmaterialen och till och med i ungefär samma mån. Andra allmänna fysiska ord i materialet som förekommer minst i tre delmaterial är *roa sig*, *läsa*, *må* och *sitta* (ersatt av *sätta sig ner* i *Julia* 2006).

Under kategorin fysisk hantering är *göra* i betydelsen ”agera” det vanligaste ordet i alla delmaterialen. I *Julias* båda delmaterial förekommer *göra* även i betydelsen ”tillverka” under kategorin produktion. Skribentens sätt att favorisera *göra* i damtidningarnas horoskop sammanfaller med horoskopets tvetydiga karaktär (se avsnitt 3.3.1.2 av de mest frekventa verben i mitt material). När skribenten inte preciserar vilka saker läsaren förväntas ta hand om, möjliggör hon flera tolkningar för läsarna. Detta exemplifieras i exempel (10).

- (10) Du är hellre ute och gör saker, gärna tillsammans med dina vänner eller med familjen. (*Julia* 5/06)

Som exempel (10) visar, orsakar verbet *göra* i samband med substantivet *sak* att budskapet kan tolkas på många sätt (se figur 1). I tolkningen av meningen har kontexten en avgörande roll. Faktumet att aktionen äger rum utomhus och möjligen i en grupp begränsar valet av aktiviteter. Dessutom handlar det antagligen om en vinteraktivitet eftersom horoskopet är publicerat i februari. Å andra sidan tar skribenten inte någon ställning till antalet aktiviteter eftersom *saker* i obestämd form pluralis hänvisar till obestämd mängd.

När det gäller det psykiska och sociala fältet har *Julia* 2008 den största andelen (44,1%) i materialet, möjligen på bekostnad av det fysiska fältet. *Julia* 2008 koncentrerar sig speciellt på emotion och värdering (10,4 %), kognition (9,4 %) och perception (6,0 %) där de mest frekventa verben är *känna* i olika former, *tänka på*, *gilla* och *tycka om*. Dessa verb är sådana som används för att beskriva verkligheten från en individs synvinkel, dvs. hur hon känner och tänker. Om man jämför med *VeckoRevyn* 2008 betraktas verkligheten där mera objektivt och med tanke på allmänna omständigheter. I *VeckoRevyn* 2008 används verb som *märka*, *välja*, *hitta* samt *fungera* i betydelsen ”lyckas” vilka är någorlunda distanserade uttryck. Det individuella värdeordet *tycka om*, som hör till de mest frekventa värdeorden både i *Julia* 2006 och i *Julia* 2008, har däremot en marginell frekvens i *VeckoRevyn*.

Skillnaderna mellan *Julia* och *VeckoRevyn* förekommer speciellt när man jämför värdena i kognition och intention med varandra. *Julia* har större andelar i kognition (9,1 % respektive 9,4 %) medan intention dominerar i *VeckoRevyn* (7,3 % respektive 9,1 %). Den marginella andelen kognition (3,8 %) och den stora andelen intention (9,1 %) kan märkas speciellt i *VeckoRevyn* 2008. Dessa skillnader kan delvis förklaras genom målgruppernas olika livssituation. De som läser *Julia* går ännu i skolan och har mindre möjligheter att påverka sitt liv än de som läser *VeckoRevyn*. *Julias* läsare kan närmast *lära sig* och *drömma om saker* medan *VeckoRevyns* läsare verkligen kan *planera* vilka saker de *ägnar sig åt* eller *fokuserar på*. Verben *satsa på* och *passa på* är frekventa i alla delmaterialen och de kan därmed tänkas höra till skribentens individualstil.

Läsarnas större valfrihet i *VeckoRevyn* konkretiseras även vid ordvalet av önskan. *Behöva* och *locka* är frekventa både i *Julia* och i *Veckorevyn* men det finns skillnader i vilketdera som är det mest frekventa ordet i var damtidning. *Behöva* har en större roll i *Julia* medan *locka* är det mest frekventa ordet i *VeckoRevyn*. Detta kan igen förklaras med målgruppernas olika livssituation. Skribenten betar sig i *Julia* som uppfostrare som vet vad läsaren *behöver* medan läsaren i *VeckoRevyn* är mera berättigad att följa sina egna intressen. Detta exemplifieras i exemplen (11) och (12).

(11) Frisk luft, kanske lite mer motion än vanligt och gott om tid för att bara koppla av - det är vad du behöver för att få två fina veckor. (*Julia* 5/08)

(12) Du lockas av en resa, kanske en du inte alls planerat [...] (*VR* 6/08)

I exempel (11), som är hämtat ur *Julia*, betar sig skribenten som expert som räknar upp olika saker som läsaren måste göra. Däremot har läsaren i exempel (12), taget ut *VeckoRevyn*, en större kontroll över sitt liv. I exempel (12) kan man även se hur det intentionella verbet *planera* används i *VeckoRevyn*.

Damtidningarnas olika delmaterial följer samma principer även i kommunikation. Det finns vissa ord och uttryck som är gemensamma för både *Julia* och *VeckoRevyn* som *reda ut* och *komma med råd*. De kan ändå förekomma i olika mån, och dessutom finns det ord som är målgruppsspecifika. Sociala relationer har en stor roll både i *Julia* och i *VeckoRevyn* men de betraktas på olika sätt. I *Julia* handlar det om dramatik och socialt gemenskap vilket framgår av verben *tjata*, *gräla*, *ljuga*, *förlåta* och *dela*. I *VeckoRevyn* använder skribenten inte lika känslomässigt språk utan där reder man ut saker genom att *kompromissa*, *medla* och *diskutera*. Dessutom har tjtandet förvandlats till ett mindre känslomässigt *klaga*.

Det logiska fältet karakteriseras av de statiska verben *vara* (existens) och *ha* (innehav) som har svagare egen betydelse. De är speciellt frekventa i *VeckoRevyn* 2008 som även har den största andelen logiska fält i materialet. Dessutom finns det i detta delmaterial även många verb som anger teckenrelationer (6,4 %) om man jämför med de andra

delmaterialen (värdena ligger mellan 2,6 % och 3,4 %). Det mest frekventa sättet i alla delmaterialen att ange teckenrelationer (dvs. logiska samband) är *handla om* som alltså har den största frekvensen i *VeckoRevyn* 2008.

När man räknar ihop andelen fysiska samt psykiska och sociala fält och jämför värdena gentemot det logiska fältet, bekräftas skribetens strävan efter att anpassa sitt språk enligt målgruppen. Det fysiska samt psykiska och sociala fältet råder som väntat både i *Julia* 2006 (55,8 %) och i *Julia* 2008 (53,8 %) medan det logiska fältet dominerar i *VeckoRevyn* (50,1 % år 2006 respektive 56,9 % år 2008).

Detsamma gäller när man jämför andelen olika underkategorier med varandra. *Julias* båda delmaterial tenderar att följa varandra på samma sätt som *VeckoRevyns* delmaterial gör det vilket är ett tecken på ett målgruppsspecifikt språk. Däremot är damtidningarna från samma år närmare varandra när det gäller befintlighet och rörelse, hantering och tillstånd, emotion och värdering samt innehav. Skribentens val att satsa på vissa betydelsefält i olika år kan alltså ha att göra med individuella preferenser. Man måste dock ta hänsyn till att skribenten även i dessa fall formar sitt budskap med tanke på målgruppen, som vid emotion och värdering.

3.4 Tilltal

Jag har undersökt tilltal genom att utreda vilka tilltalspronomen som används i materialet och hur dessa pronomen används. Tilltalets funktion har jag studerat genom att utreda vilket ord som placeras på den viktigaste platsen i satsen, dvs. i subjektposition.

3.4.1 Tilltalspronomen

Som tilltalspronomen klassificeras första och andra personens personliga pronomen i singularis form (*jag, du*) och i pluralis form (*vi, ni*) vilkas akkusativa former i singularis är *mig* och *dig* och i pluralis *oss* och *er* (Hultman 2003: 98–99). Deras possessiva

former är i singularis *min/mitt/mina* respektive *din/ditt/dina* och i pluralis *vår/vårt/våra* respektive *er/ert/era* (Hultman 2003: 100). Genom att jämföra tilltalspronomenens frekvens i materialet, kan man studera vilken roll läsaren har i texten. Värdena av tilltalspronomenens frekvens i mitt material kan ses i tabell 11. I pronomenet *er* ingår i tabell 11 och i tabell 12 både den possessiva och den akkusativa formen av tilltalspronomenet *ni*.

Tabell 11. Antalet och andelen tilltalspronomen i damtidningarna av alla ord

N =	<i>Julia</i> N = 6635		<i>VeckoRevyn</i> N = 5618		Totalt N = 12 253	
	%		%		%	
Du	508	7,7	375	6,7	883	7,2
Din	83	1,3	97	1,7	180	1,5
Dig	131	2,0	108	1,9	239	2,0
Ni	5	0,1	7	0,1	12	0,1
Er	2	0,03	1	0,02	3	0,02

Som tabell 11 visar saknas första personens pronomen helt medan *du*-tilltalet dominerar. Detta betyder att skribenten som finns i bakgrunden placerar läsaren i händelsernas centrum. Det verkar att skribenten är mera närvarande i *Julia* än i *VeckoRevyn* eftersom andelen tilltalspronomenet *du* är större i *Julia* (7,7 %) än i *VeckoRevyn* (6,7 %). I *VeckoRevyn* har skribenten favoriserat den possessiva formen *din* som används speciellt i samband med abstrakta subjekt (se avsnitt 3.4.2).

I allmänhet är andelen tilltalspronomen relativt stor i mitt material (10,7 %) om man jämför till exempel med Westmans (1974: 88) bruksprosamaterial där andra personens pronomen utgör 0,1 % av textmassan. Den stora andelen tilltalspronomen i mitt material kan delvis bero på horoskop som genre där instruktionerna ges inexplicit genom att man placerar läsaren i händelsernas centrum.

Skribenten använder pronomenet *du* ungefär lika mycket i alla delmaterialen, även om det finns vissa skillnader. I tabell 12 finns antalet och andelen tilltalspronomen i delmaterialen.

Tabell 12. Antalet och andelen tilltalspronomen i delmaterialen av alla ord

N =	<i>Julia 2006</i> N = 2703		<i>Julia 2008</i> N = 3932		<i>VR 2006</i> N = 2724		<i>VR 2008</i> N = 2894	
	%		%		%		%	
Du	212	7,8	296	7,5	203	7,5	172	5,9
Din	44	1,6	39	1,0	52	1,9	45	1,6
Dig	53	2,0	78	2,0	57	2,1	51	1,8
Ni	4	0,1	1	0,03	7	0,3	-	-
Er	2	0,1	-	-	-	-	1	0,03

Som det framgår av tabell 12 har *Julia 2006* den största andelen pronomenet *du* (7,8 %), medan *VeckoRevyn 2008* har den minsta andelen (5,9 %). *Julia 2008* och *VeckoRevyn 2006* ligger däremellan med 7,5 %. Tabell 12 visar ytterligare att det finns årliga skillnader i användningen av *ni*. Detta pronomen har använts speciellt år 2006, medan det år 2008 har enbart en förekomst i *Julia*. Fast det inte handlar om stora skillnader, kan det ändå tyda på individuella preferenser. Annars är den andra personen pluralis sällsynt i materialet. I det följande diskuterar jag tilltal i ljuset av satsdelen subjekt.

3.4.2. Tilltal i ljuset av satsdelen subjekt

Genom att analysera satsernas subjekt kan man få veta om budskapet riktas till läsaren direkt eller om det presenteras som skenbart objektivt faktum. Jag har studerat subjekten både i huvudsatser och i bisatser. I materialet finns det även sådana satser, som satsfragment och imperativsatser, som inte har något explicit subjekt. Deras funktion har behandlats närmare i samband med modalitet i avsnitt 3.3.3.2.

De olika subjekten i materialet presenteras utan bestämmingar i obestämd, singularis form. Skribenten använder i några fall subjektgrupper där subjektet består av flera led. Jag har inte tagit hänsyn till enskilda ord i dessa grupper som jag behandlar som egna förekomster. Detta betyder till exempel att *han* som förekommer i samband med *hon* i *VeckoRevyn 2006* finns inte med i tabell 13 (som i uttrycket *han eller hon dyker upp*).

I tabell 13 har jag placerat de subjekt vilka har åtminstone sju förekomster minst i ett delmaterial. Subjekten presenteras efter deras fallande frekvens i hela materialet. De inexplicita subjekt som förekommer i imperativsatser och i ofullständiga satser har jag placerat inom parentes.

Tabell 13. Antalet och andelen subjekt av alla satser

N =	<i>Julia 2006</i> N = 384		<i>Julia 2008</i> N = 639		<i>VR 2006</i> N = 408		<i>VR 2008</i> N = 421		Totalt N = 1852	
Subjekt	%		%		%		%		%	
du	211	54,9	294	46,0	202	49,5	172	40,9	879	47,5
det	73	19,0	97	15,2	64	15,7	65	15,4	299	16,1
(satsfragment)	6	1,6	46	7,2	10	2,5	20	4,8	82	4,4
som	9	2,3	27	4,2	19	4,7	20	4,8	75	4,0
(imperativsats)	12	3,1	22	3,4	3	0,7	25	5,9	62	3,3
vecka	4	1,0	12	1,9	4	1,0	7	1,7	27	1,5
kärleksliv	-	-	-	-	9	2,2	10	2,4	19	1,0
vän	6	1,6	1	0,2	7	1,7	5	1,2	19	1,0
någon	3	0,8	11	1,7	1	0,2	-	-	15	0,8
han	-	-	14	2,2	-	-	-	-	14	0,8
ni	4	1,0	1	0,2	7	1,7	-	-	12	0,6

Tabell 13 visar att *du* är det mest frekventa subjektet i alla delmaterialen. Förutom *du* är även *det* och *som* frekventa subjekt i alla delmaterialen. *Du*-tilltalets dominans i materialet är inte överraskande med tanke på horoskopets läsarinriktade karaktär. Även Kuusirati (1993: 46) har upptäckt att det direkta *du*-tilltalet är frekvent i horoskopmaterialet.

Resultaten visar ytterligare att det finns årliga skillnader i användningen av *du*-tilltalet mellan damtidningarna, vilket kan bero på individualstilen. År 2006 har skribenten i båda damtidningarna favoriserat *du* som subjekt (54,9 % i *Julia* respektive 49,5 % i *VeckoRevyn*), medan värdena är lägre år 2008 (46 % i *Julia* respektive 40,9 % i *VeckoRevyn*). Samma tendens angår även tilltalspronomenet *ni* samt det människorelaterade subjektet *vän*. Båda dessa ord förekommer som subjekt oftare år 2006 jämfört med år 2008.

Vanligen står *du* som satsens första led där tilltalsordet har en funktion att väcka läsarens uppmärksamhet. I några fall använder skribenten dock en omvänd ordföljd där *du*-subjektet inte står på sin vanliga fundamentplats utan i satsens slut. Å andra sidan kan den sats som har det opersonliga *det* som subjekt börja med en hänvisning till läsaren, som med uttrycken *för dig* och *för din del*.

Den stora andelen *som* i subjektposition beror delvis på skribentens sätt att presentera information. När man presenterar nya fenomen genom tvetydiga ord eller genom det opersonliga *det*, förutsätts det efter huvudsatsen ofta en förklarande relativ sats där den nya informationen begränsas. Det är dock intressant att användningen av *det* respektive *som* tenderar att förekomma på bekostnad av det andra. *Julia* 2006, som har den största andelen *det*-subjekt (19,0 %), har motsvarande den minsta andelen *som*-subjekt (2,3 %) vilket börjar en relativ bisats.

I materialet finns det flera inexplicita subjekt som förekommer i ofullständiga och i imperativa satser. Det finns ändå en funktionell skillnad mellan en ofullständig sats och en imperativ sats. I en ofullständig sats kan man sällan hitta något subjekt alls, medan imperativsatsen är riktad till en viss person. Även om den imperativa satsen inte innehåller något explicit subjekt är dess uppgift att tilltala läsaren. Detta betyder att skribenten, förutom genom att använda *du*-subjektet, kan utnyttja flera olika sätt att väcka läsarens uppmärksamhet. Dessutom behöver den föga andelen *du* som subjekt inte berätta om brist på läsarvänlighet. Skribenten kan till exempel bestämma sig för att favorisera ett visst sätt att tilltala läsaren på bekostnad av det andra sättet. Detta är fallet till exempel med *VeckoRevy* 2008 som har den minsta andelen satser med *du* som subjekt (40,9 %) i materialet men den största andelen uppmaningssatser (5,9 %).

Läsaren synliggörs i mitt material även genom indirekt tilltal. De subjekt som i sig inte är människorelaterade förknippas ofta med människor genom mentala verb (som *kännas*) och reciproka verb (som *ge*). Till exempel uttrycket *dina favorittimmar känns* förutsätter att det finns någon som känner, fastän *favorittimme* är ett abstrakt subjekt. Det possessiva pronomenet *dina* tyder ytterligare på att det handlar om läsarens känslor. Motsvarande är *humor* i uttrycket *humor ger* ett abstrakt subjekt, men satsen för fram

mottagaren genom det reciproka verbet *ge*. När det finns något som ger, betyder det att det finns någon som får. Denna mottagare är läsaren, fastän skribenten inte säger det direkt.

Skribentens val att i *VeckoRevyn* använda substantivet *kärleksliv* i subjektposition, vilket helt saknas i *Julia*, berättar någonting om hennes sätt att ta hänsyn till målgruppen. Det är naturligt att skribenten i *VeckoRevyn* använder mera abstrakta begrepp och tar mera avstånd från läsaren jämfört med *Julia*, när man tar hänsyn till målgruppernas olika egenskaper. Genom att sätta ett abstrakt begrepp (som *kärleksliv*) på subjektets plats, ökar skribenten avståndet mellan sig själv och mottagaren.

I *Julia* ligger huvudvikten på mera människorelaterade subjekt, men det finns skillnader hur dessa relationer behandlas. Som det redan har framgått, har skribenten speciellt i *Julia* 2006 betonat läsarens position genom att gynna *du*-subjektet. I *Julia* 2008 har skribenten uppmärksammat däremot även andra människor i läsarens närhet. *Han* och *någon* har nämligen flest förekomster på subjektplatsen just i detta delmaterial. Detta betyder ytterligare att *VeckoRevyns kärleksliv* i *Julia* har konkretiserats till enskilda individer. Dessa individer har ändå en ganska odefinierbar karaktär, vilket inte är överraskande med tanke på horoskop som genre.

Abstrakta fenomen som subjekt kan ofta öka andelen motsvarande verb, vilket delvis kan förklara andelen logiska verbala betydelsefält i *VeckoRevyn* (se avsnitt 3.3.3.3). Även *vecka*, som är frekvent i alla delmaterialen, förknippas ofta med abstrakta verb (som *vänta* och *handla om*). Dessa verb uttrycker existens eller teckenrelationer mellan subjekt och objekt. Å andra sidan förs det abstrakta subjektet närmare till läsaren genom att man använder possessiva pronomen. Till exempel när skribenten talar om *din ekonomi*, tilltalar hon läsaren indirekt. Även *kärlekslivet* blir mera personligt när skribenten tillägger det possessiva *ditt* framför det abstrakta huvudordet.

4 INNEHÅLLET I HOROSKOPEN I TVÅ DAMTIDNINGAR

I mitt material kan man hitta många olika teman, men jag koncentrerar min analys på tre makroteman som jag anser vara de mest betonade i båda damtidningarna: relationer, sysselsättningar och fritidsaktiviteter. Dessa tre områden omfattar i sin tur olika mikroteman vilka jag behandlar i samband med vardera makrotemat.

Förutom relationer, sysselsättningar och fritidsaktiviteter behandlas i hela materialet även *tur*, *energi* och *humör*. Dessutom brukar skribenten beskriva stjärntecknens *tempo* eller allmänna omständigheter. Årstiden som tema är inte särskilt synlig i materialet, även om vissa hänvisningar förekommer. Själva substantivet *årstid* förekommer dock i alla delmaterialen.

För skribenten är det typiskt att presentera årstiden genom att använda en sammansättning. Denna sammansättning formas genom att man använder en viss årstid eller månad som förled vilket följs av ett substantiv (*vårkänsla* och *januarivecka* som exempel). Dessutom brukar skribenten behandla våren och vintern genom olika värderingar. Sammansättningen *vårglädje* förmedlar en positiv värdeladdning medan sammansättningen *vintermörker* presenterar vintern som negativt fenomen (mera om värdeladdning i avsnitt 3.3.3.1).

Fast jag har kategoriserat aspekterna under vissa teman, betyder det inte att det inte skulle finnas överlappningar i materialet. Detta har först och främst att göra med horoskopets tvetydiga karaktär. När skribenten väljer tvetydiga ord lämnar hon mera utrymme för läsarnas tolkning. Den öppna tolkningen möjliggör att till exempel turen kan samtidigt förknippas såväl med ekonomisk och karriärbetonad framgång som med tur i kärlek, vilket framgår även av exempel (13).

- (13) Eftersom du har turen med dig på alla möjliga sätt kan veckorna bjuda på en liten spelvinst, ett trevligt arbetserbjudande eller ett fint fynd. (VR 2/06)

I exempel (13) finns det referenser till *tur* i allmänhet samt till pengar och framgång i arbetet. Dessutom nämns det ett *fynd* som kan ha att göra med nästan vad som helst, till exempel pengar, karriär eller kärlek. I det följande finns resultaten av min analys av innehållet i horoskoperna i *Julia* och i *Veckorevyn*. Analysen bygger sig främst på granskningen av substantivens semantiska egenskaper.

4.1 Relationer

I *Julia* och *Veckorevyn* kan man se relationer som har att göra med kärlek, vänskap och familj. I allmänhet spelar relationer en viktig roll både i *Julia* och i *Veckorevyn* och i deras båda delmaterial, men det finns ändå skillnader i hur de olika relationerna betonas i vardera damtidningen och årgången.

Vännerna har en viktig roll i alla delmaterialerna. Detta bevisas till exempel genom att substantivet *vän* hör till de sex mest frekventa substantiven i hela materialet (se avsnitt 3.3.1.1). År 2006 har skribenten till och med använt detta substantiv allra mest (37 förekomster i *Julia* och 28 förekomster i *VeckoRevyn*, jämfört med 17 förekomster i båda damtidningarna år 2008). I hela materialet förekommer även det tvetydiga ordet *människa* som används för att beskriva övriga bekanta och möjliga blivande vänner. Även detta substantiv har fått större utrymme år 2006 (6 förekomster i *Julia* och 5 förekomster i *VeckoRevyn*) jämfört med år 2008 (2 förekomster i *Julia* och 3 förekomster i *VeckoRevyn*). Det finns vissa skillnader i damtidningarna vilka ord som används förutom *vän* och *människa*. I *Julia* förekommer orden *kompis* och *skolkompis*, medan skribenten använder ordet *kollega* i *VeckoRevyn*. Genom särskilda ordval kan skribenten föra fram målgruppernas olika livssituationer.

Större skillnader mellan damtidningarna finns i beskrivningen av kärlekslivet och familjelivet. I *VeckoRevyn* 2008 betonar skribenten kärlekslivet i stället för familjelivet, som förekommer bara i enskilda ord, som *släktskap* och *hemmakväll*. I detta delmaterial kan kärlekslivet och familjelivet tänkas faktiskt handla om samma sak eftersom *VeckoRevyns* läsare håller på att frigöra sig från barndomshemmet och att bilda sin egen

familj. Ordet *hemmakväll* kan alltså i detta delmaterial hänvisa till att man ska tillbringa tid med sin älskling i stället för släkten. I *Julia* 2006 förekommer däremot kärleken inte alls, utan relationerna omfattar enbart vännerna och familjen. Familjerelationerna behandlas även i *Julia* 2008 och i *VeckoRevyn* 2006, men i mindre mån.

Jämfört med *Julia* 2006 har mikrotemat kärlek fått en helt annan betydelse i *Julia* 2008 där det till och med finns en underrubrik som kallas för *kärlek*. Man kan konstatera att mikrotemat kärlek har fått ett stort utrymme i detta delmaterial, vilket syns även i ordval. I *Julia* 2008 förekommer flera människorelaterade ord med anknytning till kärlek, som *flirtkille*, *beundrare* och *kavaljer*. Dessutom använder skribenten orden *person* (5 förekomster) och *kille* (4 förekomster) vilka representerar det möjliga föremålet för läsarens förtjusning. Också i *VeckoRevyn* har kärleken en stor betydelse, men det finns vissa skillnader i ordval. I denna damtidning används orden *partner*, *förälskelse* och *förhållande*, vilka i sin tur saknas i *Julia*.

Kärleken förknippas i materialet ofta med dramatiska händelser, fastän dramatiken dock angår även andra temaområden. I materialet förekommer ord som *kärlekstrassel*, *känslostorm* och *svartsjuka* varav *svartsjuka* förekommer i alla delmaterialen förutom i *Julia* 2006. Användningen av detta ord visas i exempel (14).

- (14) **Kärlek:** Två ganska trassliga veckor väntar. Risken för missförstånd är större än vanligt och du har dessutom en svartsjuk kompis som inte vill säga vad hon känner. Inte så roligt. (*Julia* 5/08)

Enligt Nordman (1990: 120) återspeglas horoskop av en viss semantisk mångtydighet. Den semantiska mångtydigheten i mitt material kan ses även i exempel (14) där skribenten skriver om kärlek. I detta exempel beskriver skribenten händelserna på en allmän nivå. Hon säger inte direkt till exempel vad missförståndet handlar om eller varför kompiserna är svartsjuka utan hon ger läsaren möjlighet att själv hitta sambandet mellan horoskopet och det egna livet. Ordet *svartsjuk* och rubriken *kärlek* begränsar det semantiska innehållet i exempel (14). Annars skulle till exempel missförståndet i den tvetydiga meningen ha kunnat kopplas till vilket tema som helst, men just rubriken

kärlek och ordet *svartsjuk* visar att det antagligen har att göra med relationer. Dessutom kan jag konstatera att rubriken i allmänhet fungerar som rättesnöre i horoskopet i *Julia* 2008 och den visar till vilket tema den ifrågavarande texten hör.

Förutom i själva innehållet förekommer tvetydigheten även i meningsstrukturen. På grund av få konjunktioner och andra bindeord samt på grund av många ofullständiga satser kan det vara svårt att se samband mellan satserna. Den sista satsen i exempel (14) är ofullständig vilket leder till att läsaren får flera möjligheter att bestämma satsens innehåll. Dessutom beskrivs innehållet allmänt, och därför måste läsaren anstränga sig mer för att förstå det som skribenten velat säga. I alla fall gör det ingenting om läsaren förstår innehållet på ett annorlunda sätt än skribenten menat eftersom det är just typiskt för horoskop att de är semantiskt opreciserade (Nordman 1990: 120) och att de därför kan nå så många människor som möjligt. Samma semantiska tvetydighet kan ses även i exempel (15), men i detta exempel har skribenten begränsat betydelsen mera.

- (15) Någon visar att han gillar dig, men det är inte killen du tycker bäst om.
(*Julia* 5/08)

Eftersom det handlar om en damtidning, kan det antas att den som läsaren främst tycker om är en manlig person. Fast man kan se tvetydighet i form av ordet *någon* i början av meningen har skribenten ändå begränsat detta *någon* till manliga personer med hjälp av orden *han* och *killen*. Man måste dock ta hänsyn till att kvinnor på 2000-talet officiellt kan intressera sig även för kvinnliga personer.

När skribenten i *Julia* har starkt signalerat att objektet för läsarens kärlek ska vara en kvinnlig person, har hon tagit en annan ställning i *Veckorevyn*. Denna förändring kan ses som ett faktum som beror på målgruppens ålder. Ett exempel på detta finns i exempel (16).

- (16) Om du mot förmodan inte har någon speciell i ditt liv kan det vara nu som han eller hon dyker upp. Ett Lejon är särskilt frestande. (*VR* 5/06)

I exempel (16) har skribenten inte tagit någon ställning till om man ska ha en kvinnlig eller en manlig partner, fastän det handlar om en damtidning. Man kan se att skribenten i *Veckorevyn* i allmänhet även brukar undvika behovet av att avslöja könet eftersom hon där brukar favorisera indirekta uttryckssätt som *kärleksliv*, *kärlek*, *förhållande*, *kandidat* och *partner*. Kärlek kan framträda även i form av ett speciellt stjärntecken, vilket man kan se i exempel (16) där skribenten talar om *ett Lejon* som potentiell kärlekskandidat. Användningen av stjärntecken i den löpande texten är ändå karakteristiskt enbart för *Veckorevyn*, eftersom den inte förekommer i *Julia*.

Undvikandet av att precisera föremålet för kärlek i *Veckorevyn* kan delvis bero på att det tar mera utrymme att upprepa båda könen hela tiden. Det finns dock ett antal alternativ som man skulle ha kunnat utnyttja, liksom de könsneutrala pronomenen *hen* och *den*, men problem med dem är att de inte är helt etablerade i svenska bruket (*Språkriktighetsboken* 2005: 78–79). Dessutom väcker användningen av pronomenet *hen* starka känslor bland människor, vilket framgår av den livliga debatt som har ägt rum år 2012 (Språkrådet 2012). Enligt Språkrådet (2013) kan pronomenet *hen* dock användas när man vill otydliggöra könstillhörigheten eller undvika att nämna två alternativ, som *han* och *hon* i mitt exempel (16).

I *Veckorevyn* kan relationerna förknippas även med bra kontakter i yrkeslivet. Detta kan man se i exempel (17).

- (17) Träffar du nya människor kan det visa sig att flera av dem leder vidare till framtida kontakter och bra möjligheter. (VR 2/06)

Fast skribenten inte tydligt nämner yrkeslivet här, kan läsaren tolka det på detta sätt bland annat på grund av ordet *kontakt*. Fast detta ord kan användas även i andra sammanhang, är det typiskt att man speciellt i affärslivet talar om kontakter (*Svenskt språkbruk* 2003). Exempel (17) är även ett bevis på att skribenten har tänkt noga på sin målgrupp och dess egenskaper. Även om meningen är tämligen semantisk mångtydig, är det ändå osannolikt att man skulle hitta denna typ av mening i ett horoskop i *Julia*.

4.2 Sysselsättningar

Förutom relationerna spelar också läsarnas vardagssysselsättningar en stor roll i horoskoperna. De mikroteman som hör till makrotemat sysselsättningar är först och främst studier och karriär. Beroende på målgruppen består läsarnas vardag av olika saker, vilket kan ses i exemplen (18) och (19).

- (18) I skolan går det riktigt bra, du lär dig nya saker mycket fort och blir det ett skriftligt prov är du skärpt och koncentrerad. (*Julia* 6/06)
- (19) [...] du väljer att koncentrera dig på karriären. Du kanske söker jobb eller undersöker möjligheter till utbildning. (*VR* 5/06)

Av exempel (19) framgår att unga vuxna sannolikt har en *karriär* eller de studerar. Exempel (19) visar ytterligare att de automatiskt inte har något *jobb* eller någon *utbildning* utan de måste söka till dem, vilket gör deras liv mera dynamiskt. Däremot är tonåringarnas liv mera stabilt och det fylls av skolgången i form av *skriftliga prov*, vilket kan ses i exempel (18). Man kan alltså konstatera att mikrotemat karriär angår enbart *VeckoRevyns* läsare, medan studierna är aktuella för båda målgrupperna. Det finns ändå skillnader mellan damtidningarna i hur *studierna* presenteras. I *VeckoRevyn* talar man om utbildningen som valfrihet, vilket kan ses till exempel i ordet *utbildningsväg*, medan man i *Julias* horoskop talar om *skoluppgifter* som ska utföras.

I *Julia* och i *Veckorevyn* finns vissa gemensamma element som skribenten brukar favorisera. Som jag konstaterade i början av detta kapitel, är energi ett allmänt tema i alla delmaterialen. I damtidningarna brukar *energin* i allmänhet handla om hurdan egenart man har eller om hur man lär sig nya saker. Detta illustreras i exemplen (20) och (21).

- (20) Du lär dig nya saker, både i skolan och på andra ställen. (*Julia* 3/06)
- (21) Du är på väg att lära dig mer om dig själv, och den processen kräver tid och utrymme. (*VR* 3/06)

I exemplen (20) och (21) handlar det om att man lär sig nya saker, antingen om sig själv eller i övrigt. I dessa exempel kan man även se ett tecken på att skribenten speciellt har tänkt på sin målgrupp när hon har skrivit meningarna. Meningen i *Veckorevyn* i exempel (21) innehåller till exempel sådana element som används speciellt bland vuxna, liksom ordet *process*. Dessutom har skribenten i *Julia* förknippat inläringen med skolan som just är en viktig del av tonåringarnas liv, vilket framgår av exempel (20).

När det gäller den negativa energin, brukar den förknippas med *stress* både i *Veckorevyn* och i *Julia*. Exempel på detta finns i det följande.

(22) Du mår inte alls bra av att stressa [...] (*Julia* 6/06)

(23) Stress kan ställa till det för dig. (*VR* 2/08)

Stressen förekommer i båda exemplen, fastän det finns skillnader i presentationssättet. I exempel (22) kan man klarare se sambandet mellan hälsan och stressen, medan det i exempel (23) handlar om ett allmänt konstaterande om stressens förekomst. Dessutom har skribenten använt det målgruppsanpassade sättet att presentera samma fenomen. Stressen presenteras i en verbal form för *Julias* läsare, medan detta fenomen förekommer i en nominal form i *VeckoRevyn*. Ett slags motverkan till *stress* är situationen då man får vara i *lugn och ro*, vilket nämns i alla delmaterialen. I damtidningarna föredras ytterligare olika sätt för att öka den energiska kapaciteten och orken. Till exempel i *Julia* 2006 rekommenderar skribenten fysiska aktiviteter, som *sport*, medan hon i *Julia* 2008 uppmuntrar till exempel till att använda olika färger.

4.3 Fritidsaktiviteter

Makrotemat fritidsaktiviteter delas i materialet i fyra mikroteman: nöjen, resor, sport och gemenskap, vilka förekommer i hela materialet. Exempel på fritidsaktiviteterna både i *Julia* och i *Veckorevyn* finns i exemplen (24) och (25).

- (24) Fest, dans, musik och kanske en resa. Just nu vill du ha omväxling, äventyr och spänning för att må riktigt bra. (*Julia* 5/08)
- (25) Dessa vinterveckor bjuder på fest, musik och massor av skratt, kanske en resa eller något annat äventyr. (*VR* 2/08)

I allmänhet handlar fritidsaktiviteterna om samma saker i båda damtidningarna, vilket man kan se i de ovanstående exemplen. I exemplen (24) och (25) finns det referenser till temana nöje (*fest*) och *resa*, vilka i sin tur vidare förknippas med *musik*, *dans* och *äventyr*.

Det finns ändå skillnader i damtidningarna i fråga om betoningar inom de olika temaområdena. *Nöje* i vidare bemärkelse är den mest frekventa aktiviteten i *VeckoRevyns* båda delmaterial (12 förekomster i båda delmaterialen), medan denna aktivitet har begränsats speciellt till *fester* i *Julia*. Dessutom behandlas nöjeslivet inte lika mångsidigt i *Julia* som i *VeckoRevyn* där nöjeslivet förknippas förutom med *fester* även till *uteliv*, *vimmel* och *nattliv*. I *Julia* betonas särskilt *gemenskap* och *sport* i olika former samt *pyssel*, vilket inte alls nämns i *VeckoRevyn*. I *Julia* förekommer ord som *sällskapsspel*, *hantverk* och *promenad*, vilka är karakteristiska för just denna damtidning.

Gemenskapen handlar i materialet huvudsakligen om olika *möten*. I *Julia* 2006 nämner skribenten ytterligare gemenskaperna *klubb*, *förening* och *besök*, vilka inte förekommer i de andra delmaterialen. Dessutom finns det vissa ord som kan tänkas vara gränsfall mellan de olika temaorden. Ordet *lagsport*, som förekommer i *Julia* 2008, kan tänkas höra både till makrotemat sport och till makrotemat gemenskap. Ordet *lek*, som förekommer både i *Julia* 2006 och i *Julia* 2008, kan handla såväl om en gemenskap som om ett nöje, men också om en form av sport.

5 HOROSKOP SOM MINILEKT

Horoskop som text kan uppfattas som minilekt. Begreppet 'minilekt' har definierats av Nordman (1994b: 23–24) som innehållsligt och funktionellt enhetlig språkform som är avsedd till begränsade expertgrupper och specialområden. När det gäller horoskop, kan man litet kritisera denna definition eftersom alla kan förstå horoskop språkligt. Å ena sidan kan skribenterna dock vara specialister på sitt område dvs. astrologer som känner till vissa astrologiska termer som kan vara obekanta för allmän publik. Å andra sidan är det ändå möjligt att man inte behöver vara astrolog för att kunna skriva horoskop till en tidning. Detta kräver i alla fall vidare undersökning.

Enligt Nordman (1994b: 23) förekommer minilekterna inte enbart på en vetenskaplig nivå utan de kan bilda en enhet även utanför fackspråket. Horoskop kan anses vara utanför fackspråket eftersom språket i dem är allmänspråk. Det finns inga fackspråkliga termer vilket möjliggör att alla kan läsa dem, inte bara en specialiserad grupp. Det som gör att horoskop ändå anses höra till minilekter, är att de har de syntaktiska, strukturella och lexikaliska egenskaper som är typiska för minilekter.

5.1 Minilekt som språkform

Nordman (1994b) har undersökt olika typer av minilekter, liksom matrecept, stickbeskrivningar, väderrapporter samt gymnastikprogram, och deras typografiska, strukturella, syntaktiska och lexikaliska egenskaper på svenska. I matrecepten kan stereotypin noteras speciellt i syntaktisk och lexikalisk granskning. Syntaxen avspeglas av en enkel meningsstruktur med uppmaningar och låga andelen bisatser. I lexikonet dominerar de semantiskt viktiga verben vilka används stereotypt på grund av att de har den minsta variationen. I stickbeskrivningarna används också gott om uppmaningar. Favoriseringen av uppmaningarna i matrecept och i stickbeskrivningar förklaras av deras instruktiva funktion. Textfunktionen hos väderrapporten är däremot att rapportera om nuläget och ge prognoser för framtiden. Detta påverkar även valet av tempusen som i väderrapporter oftast uttrycker nutid eller framtid. (Ibid. 63–71, 118, 132, 141.)

Stereotypin i väderrapporterna förekommer även på det lexikaliska planet där de huvudsakliga betydelseområden rör väder och plats (Nordman 1994b: 148–149). Gymnastikprogram är ett exempel på en talad minilekt. Stereotypin i gymnastikprogrammen förekommer bland annat i den återkommande grundstrukturen och i den stereotypa användningen av makrosyntagmerna. Dessutom favoriseras adverb som ordklass medan olika ord används sparsamt. (Ibid. 163, 170–171.)

Undersökningarna har visat att parallella minilekter i olika språk brukar vara strukturellt närmare varandra än olika minilekter i samma språk (Krause 1988: 9). Kittredge (1982: 109) har upptäckt detta fenomen när han har jämfört samma elva varieteter i fråga om deras menings- och textstruktur både i engelska och i franska. Detta stöder det synsätt att varje minilekt har sitt eget system av de syntaktiska och strukturella regelmässigheter som skiljer dem från andra minilekter.

5.1.1 Kännetecken

Minilekter karakteriseras av vissa gemensamma egenskaper. Undersökningar har visat att minilekter kan förknippas till exempel med utelämningar i fråga om den syntaktiska strukturen, begränsningar i användning av fogeord och även begränsat ordförråd (Krause 1988: 6–7). Utelämningar i den syntaktiska strukturen omfattar till exempel utelämning av bestämd artikel i engelska (Kittredge 1982: 115). Minilekter kan också innehålla meningar som kan ses ogrammatiska i standardspråket men som anses vara grammatiska i en minilekt (Lehrberger 1982: 102).

Enligt Nordman (1994b: 38) återspeglas minilekter av en viss stereotypi som förekommer på en strukturell, syntaktisk och lexikalisk nivå. Stereotypin som kännetecknar alla minilekter, innebär att texter utformas på ett sätt som passar för specialistens vanor och mottagarens förväntningar. Den strukturella stereotypin innebär att kompositionen och faktaföljden presenteras enligt konservativa, gamla modeller. Minilekttexter brukar ytterligare vara korta och enkla vilket kan förklaras genom sändarens och mottagarens gemensamma kunskap. (Ibid. 38–39.)

Vid syntaktisk stereotypi är det vanligt att man föredrar vissa meningstyper och tempusformer i hela texten och samtidigt utesluter andra vilket leder till begränsad variation. Dessutom används gott om ofullständiga satser där antingen subjekt eller predikat eller båda saknas. Textbindande element, emfatiska utrop och frågor används däremot relativt sparsamt. I minilekter använder man traditionellt ett direktivt och informativt framställningssätt vilket inte föredrar diskuterande och emotiva element.

Även för den lexikaliska stereotypin är det vanligt att man favoriserar vissa ordklasser och utesluter andra. Fast det handlar om ett helt vanligt ordförråd, kan det användas semantiskt begränsat och preciserat. Minilektens begränsade innehåll påverkar valet av substantiv och verb vilka ofta används i en specifik betydelse. Även adjektiv och adverb kan användas stereotypt och begränsat. Dessutom kan det användas symboler som är karakteristiska just för denna minilekt. (Nordman 1994b: 37, 40–43.)

5.1.2 Funktion

Hos minilekter kan man särskilja tre huvudfunktioner: rapporter, anvisningar och samtal. När man vill studera minilekternas funktion närmare, kan man utnyttja s.k. faktoranalys. I faktoranalysen lägger man vanligtvis märke till medium, kommunikationsinriktning, implikation och textfunktion. I medium tar man reda på om minilekten är talad eller skriven, i kommunikationsinriktning om interaktionen mellan personer sker envägs eller tvåvägs och i implikation om minilekten uttrycker handling eller inte. Dessutom kan man ta reda på om textfunktionen är informativ eller instruktiv. (Nordman 1994b: 45, 48.)

När det gäller horoskop, är det närmast fråga om anvisningar. Anvisningarna handlar om en envägskommunikation där man ger instruktioner (ibid. 48). Fast horoskop inte är lika tydliga anvisningar som till exempel bruksanvisningar, ger skribenten oftast vissa råd i horoskop, till exempel hur man ska bete sig. Horoskop är vanligen i en skriven form och kommunikationen sker envägs. När det handlar om implikation och textfunktion ligger horoskopet antagligen mittemellan.

5.2 Horoskoperna

I det följande kommer jag att diskutera horoskop som minilekt på basis av de resultat som jag fått av analysen av lexikonet och innehållet i damtidningarnas horoskop. Först redogör jag för layouten i horoskoperna och därefter diskuterar jag den lexikala stereotypin i horoskoptexterna.

5.2.1 Layout

I fråga om layouten i horoskoperna finns det både skillnader och likheter mellan damtidningarna, men också mellan delmaterialen. Delmaterialen skiljer sig från varandra till exempel i att dela texten. I *Julia* 2006 är den korta textbiten odelad medan den i *Julia* 2008 är delad i *allmänt* och *kärlek*. I *VeckoRevyn* är brödtexten odelad i båda delmaterialen.

I båda damtidningarna finns det underrubriker som har att göra med framgång i lycka, vilket kan bero på stereotypin. Det finns dock skillnader i delmaterialen. I *Julia* 2006 finns det egna utrymmen för *lyckotal* och *kärleksdag* samt för ett lyckoområde som varierar i varje nummer. I de nummer som jag undersöker finns rubrikerna *lyckosmycke*, *lyckofrukt*, *lyckodag*, *lyckokrydda* och *lyckofågel*. I *Julia* 2008 finns det däremot rubrikerna *lyckotal*, *tips* och *kärleksdag* som är desamma i varje nummer. I *VeckoRevyn* finns en anteckning om vilken lycka olika horoskop har med tanke på *kärlek/sex*, *kul/nöjen* och *tur/pengar* i form av olika symboler (hjärta, stjärna och klöver).

Det som är gemensamt i delmaterialen i *Julia*, är sidornas färgrikedom. I *Veckorevyn* använder man sparsammare färger än i *Julia*. Gemensamt för damtidningarna är deras sätt att använda färger vilket kan ha vara ett tecken på stereotypi. I båda damtidningarna finns det nämligen ett visst system hur man använder färgerna. I *Julia* har man avgränsat lådorna av varje stjärntecken från den övriga texten med hjälp av olika färger. I *Veckorevyn* har man delat horoskopspalterna i lådor genom att använda svarta linjer eller små röda punkter. Det stjärntecken vars födelsedag är aktuell vid utgivningspunkten, har vanligen en färgad låda men lådan kan också vara svartvit.

Angående layouten i *Julia* och i *VeckoRevyn* finns det en klar skillnad mellan delmaterialen 2006 och 2008, fastän layouten i damtidningarna i sig liknar varandra. I *Julia* 2006 har man utnyttjat en tecknad bild av det ifrågavarande stjärntecknet vid sidan av horoskoptexten. De tecknade bilderna representerar de kännetecken eller egenskaper som är typiska för just det ifrågavarande stjärntecknet. Till exempel vattumannen vistas i vattnet, och i bilden av tvillingarna finns det två identiska barn. I *Julia* 2008 finns det däremot en bild av en kändis vars namn och födelsedag är skrivna bredvid bilden.

När det gäller *Julia*, visar layouten av horoskopdelen hur viktiga kändisar är i damtidningen. Där utnyttjar man nämligen kändisars bilder och födelsedagar i horoskoperna. Dessutom presenterar man i nästan varje nummer en kändis som är jubilar under perioden. Ytterligare finns det i dessa nummer en bredare beskrivning av det stjärntecken som firar sin födelsedag. I de nummer som inte innehåller presentationen eller beskrivningen, finns ett korsord i stället. Dessa korsord finns bara i nummer av delmaterialet 2006.

På samma sätt som i *Julia* 2008 finns det i *VeckoRevyn* 2006 en bild av en kändis vars namn och födelsedag är skrivna bredvid bilden. I *VeckoRevyn* 2008 har man däremot i mitten av sidan använt en ritad bild av det stjärntecken som firar sin födelsedag. Bilden representerar kvinnor med de kännetecken eller egenskaper som är typiska för deras stjärntecken. Till exempel stenbockskvinnan har horn på sitt huvud och fiskarna är klädda i en baddräkt.

Som analysen av layouten i damtidningarnas horoskop visar finns det vissa gemensamma drag i delmaterialen och i damtidningarna, vilket kan vara ett tecken på strukturell stereotypi i horoskoperna. I det följande diskuterar jag stereotypi på lexikal nivå på basis av de resultat som jag fått av analysen av lexikonet och innehållet i damtidningarnas horoskop.

5.2.2 Stereotypi på lexikal nivå

I analysen av skribentens individualstil kan man inte åsidosätta den verkan som horoskop som genre möjligen har på skribentens språkval. Likheter mellan delmaterialen kan alltså bero såväl på individuella preferenser som på genremässiga principer. Som jag konstaterade redan i början av detta kapitel kan horoskop som genre placeras i ett begränsat specialområde, vilket hänvisar till minilekter. Minilekterna karakteriseras av en lexikal stereotypi, vilket påverkar favorisering av vissa ord.

Det mest frekventa ordet i alla delmaterialen är pronomenet *du* (se bilaga). Fastän Kuusirati (1993) inte har räknat ordfrekvenser (förutom för adjektiv), har även hon konstaterat att *du*-tilltal dominerar i hennes horoskopmaterial. Man kan fundera på om *du*-tilltalet är ett stereotyp drag för en horoskoptext eller om tilltalpronomenets höga frekvens i mitt material beror på andra faktorer, som på individuella preferenser.

Ett frekvent drag som har att göra med den lexikala stereotypin i mitt material är att horoskoperna är tvetydiga och semantiskt oprecisa. Även Kuusirati (1993) har konstaterat att tvetydighet är karakteristiskt för horoskoptexter. I mitt material gynnas tvetydiga ord både när det gäller substantiv och verb. Till exempel substantivet *sak*, hjälp verbet *kunna* och huvud verbet *göra*, vilka även är frekventa ord i alla delmaterialen, används flitigt i olika betydelser. Genom *sak* kan man hänvisa till både relationer, sysselsättningar och fritidsaktiviteter, vilka alla också är makroteman i mitt material. Genom *kunna* kan man beroende av kontexten uttrycka såväl potentiella, deontiska som epistemiska betydelser, vilket medför att tolkningen av ordens betydelse främst lämnas för läsaren. Detsamma gäller verbet *göra* som kan höra till olika verbala betydelsefält.

Förutom tvetydighet karakteriseras damtidningarnas horoskop även av en viss osäkerhet. Detta konkretiseras genom gynnandet av de garderande modala satsadverbialen (som *kanske*) samt genom saknaden av de modala satsadverbial som uttrycker absolut sanning. Å andra sidan karakteriseras horoskoptexterna även av förstärkande adjektiv och adverb samt av positivt värdeladdade adjektiv, vilka möjliggör att horoskoperna kan hålla sin trovärdighet och väcka intresse.

6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Språket i horoskoperna skapas med hjälp av ett mångfasetterat nätverk där både skribent, målgrupp, andra deltagare (som redaktion) och genre medverkar. I min avhandling pro gradu har jag studerat språket i horoskoperna i damtidningarna *Julia* och *VeckoRevyn* i delmaterialen 2006 och 2008. Dessa damtidningar är avsedda för olika målgrupper, *Julia* för tonåringar och *VeckoRevyn* för unga vuxna.

Syftet med min undersökning har varit att utreda om målgruppens ålder påverkar lexikonet och innehållet i horoskoptexterna eller om skribenten har en viss individualstil oberoende av målgruppen. Förutom att jag har jämfört damtidningarna med varandra, har jag jämfört också de äldre och yngre numren av var damtidning med varandra för att bättre kunna undersöka de möjliga individualistiska preferenserna hos skribenten. Jag har utrett genrekonventionernas möjliga verkan på språkvalen i horoskoperna i *Julia* och *VeckoRevyn* genom att jämföra dem med de horoskop i *Vasabladet* och i *Året Runt* som Kuusirati (1993) undersökt.

Resultaten visar att skribenten i min studie för det mesta tenderar att anpassa sitt språk efter målgruppen, vilket stöder min hypotes. *VeckoRevyn* karakteriseras av en mera nominal stil (många substantiv och attributiva adjektiv), vilket kan bero på att dess målgrupp är äldre. *Julia* innehåller däremot mera verbala drag (många verb och pronomen) än *VeckoRevyn*. *Julia* innehåller ytterligare mera dubbla modala uttryck, värdeladdade adjektiv och förstärkande adverbiala adjektiv än *VeckoRevyn*, vilket är ett annat tecken på målgruppsspecifikt språkbruk.

På den nominala skalan verkar *Julia* 2006 och *VeckoRevyn* 2008 placera sig som ytterpoler. *VeckoRevyn* 2008 innehåller många nominala drag, medan *Julia* 2006 innehåller många verbala, talspråkliga drag. Skillnaden mellan *Julia* 2006 och *VeckoRevyn* 2008 blir klar när man jämför andelen substantiv samt substantivens variation i materialet. *Julia* 2006 har den minsta andelen substantiv (13,2 %) och det minsta antalet olika substantiv (150) i materialet, medan *VeckoRevyn* 2008 har den största andelen substantiv (18,8 %) och det största antalet olika substantiv (227).

Julia 2006 och *VeckoRevyn* 2008 placerar sig som ytterpoler även när det gäller de verbala betydelsefälten. Det fysiska fältet är mest frekvent i *Julia* 2006, medan det logiska fältet är det mest frekventa fältet i *VeckoRevyn* 2008. Det är anmärkningsvärt att de två damtidningarna ömsesidigt skiljer sig från varandra i fråga om användningen av intentionella verb. *Julia* har den största andelen intentionella modala hjälpverb (som *vilja*), medan *VeckoRevyn* har den största andelen intentionella huvudverb (som *ägna sig åt* och *fokusera*). Motsvarande har *Julia* många kognitiva huvudverb (som *lära sig* och *drömma*), medan *VeckoRevyn* har många potentiella modala hjälpverb (som *kunna*), vilket kan bero på målgruppernas olika livssituation. I fråga om modala uttryck skiljer *VeckoRevyn* 2006 sig från de övriga delmaterialen genom att innehålla få imperativa satser.

Individualistiska drag syns bland annat i att skribenten gynnar vissa strukturer, som frasen *just nu*, det modala uttrycket *det finns en risk* samt mängdsuttrycken *gott om* och *massor av*. Dessutom upprepas vissa ord i hela materialet, som verben *handla om* och *trivas*, adjektiven *rolig* och *spännande* samt substantiven *vän* och *nöje*. Dessutom förekommer adjektivet *riktig* som förstärkningsord i adverb- och adjektivfraser. De tre mest frekventa (*du*, *den*, *och*) orden är desamma i varje delmaterial, och dessa ord förekommer även i samma ordningsföljd. Deras betydelse syns även i analysen av subjekten av vilka *du* och *det* är de mest frekventa i alla delmaterialen.

I delmaterialen kan man ytterligare upptäcka viss årlig variation, vilket kan ha att göra med individualstilen. År 2006 har skribenten använt substantivet *resa* och adjektiven *lugn* och *viktig* oftare än år 2008 när skribenten har föredragit substantivet *äventyr* och adjektiven *fin* och *särskild*. Dessutom har de personliga pronomenen haft större betydelse år 2006 än år 2008, vilket kan ses till exempel i att tilltalspronomenen *du* och *ni* samt subjekten *du* och *ni* har haft större frekvenser år 2006 än år 2008. Ordvariationen i fråga om substantiv, verb och adjektiv har däremot varit större år 2008 än år 2006, vilket kan bero på att skribenten har använt ett mera beskrivande och preciserat språk år 2008 jämfört med år 2006.

I fråga om innehållet liknar delmaterialen i stort sett varandra även om det förekommer skillnader i ordvalet och temabetoningen. Mikrotemat vänskapsrelationer är ett frekvent tema i hela materialet. Detta syns även i gynnandet av substantivet *vän*. Dessutom spelar kärleksrelationer en stor roll speciellt i Julia 2008 vilket kan ses i rubriceringen (underrubriken *kärlek*) och i betoningen av vissa ord (som pronomenen *han* och *någon* i subjektposition). *Julia* 2006 avviker från de övriga delmaterialen genom att kärlekslivet inte behandlas i detta delmaterial där familjelivet i sin tur har fått en större betydelse. I *VeckoRevyn* 2008 spelar familjerelationer däremot inte någon stor roll, vilket kan ha att göra med målgruppernas olika livssituation.

Skribenten tenderar att föredra vissa teman framför andra, som relationer, sysselsättningar och fritidsaktiviteter, vilket kan bero på individuella preferenser. Jag kan dra denna slutsats genom att jämföra mina resultat med Kuusiratis (1993). I hennes material hör pengar till huvudteman, men detta tema är nästan osynligt i mitt material. Motsvarande har mina makroteman fritidsaktiviteter och speciellt sysselsättningar fått mindre utrymme i Kuusiratis (1993) material. Relationerna kan anses vara ett viktigt tema i horoskoptexter eftersom relationerna är huvudtemat både i Kuusiratis (1993) och i mitt material.

Min undersökning har visat att skribenten för det mesta anpassar sitt språk enligt målgruppen, även om hennes individualstil syns i gemensamma ord, uttryck och makroteman. Även horoskop som genre påverkar språket i materialet. I damtidningarnas horoskop saknas till exempel nästan helt de modala satsadverbial som uttrycker absolut sanning, vilket berättar om den osäkra naturen hos horoskopet. Däremot används ord som bär en tvetydig betydelse, som *sak* och *göra*.

Att dra slutgiltiga slutsatser om skribentens individualstil är relativt utmanande. Det är svårt att påstå till ett hundra procent att ett visst språkligt drag beror just på skribentens individualstil i stället för redaktion, genre eller en ren slump. Dessutom främjar horoskop som genre till användningen av ord med tvetydiga betydelser vilka ibland är svåra att urskilja från varandra. Detta kan i sin tur påverka resultaten.

Som jag konstaterade i avsnitt 1.3 kan undersökningen påverkas av subjektiva tolkningar vilka gäller bland annat analysen av värdeladdningen, de verbala betydelsefälten och innehållet. Även i kategoriseringen av ordkasserna syns mina beslut eftersom några ord kan placera sig i flera ordklasser. Det är viktigt att ta hänsyn till subjektiviteten speciellt när man jämför med andra undersökningar. Även brist på ett lämpligt jämförelsematerial utgör en svaghet i analysen. Kuusirati (1993) som har studerat språket i horoskoperna har inte undersökt alla de lexikaliska dragen, och därför har jag delvis varit tvungen att jämföra med andra texter än med horoskoptexter.

I fortsättningen kunde man studera individualstil till exempel genom att jämföra två skribenters sätt att skriva inom samma genre i fråga om både meningsbyggnad och lexikon. Dessutom kan man genom en intervju undersöka hur skribentens sociala bakgrund påverkar hans sätt att skriva och hur medveten han är om sina språkliga val. Undersökningen av individualstil kan främja skribenternas medvetenhet om deras skrivande och om hur skrivandet påverkar målgruppen.

LITTERATUR

Undersökningsmaterial

Julia (2006). Julias horoskop. Numren 2–6.

Julia (2008). Julias horoskop. Numren 2–6.

VeckoRevyn (2006). Astro. Numren 2–6.

VeckoRevyn (2008). Astro. Numren 2–6.

Övrig litteratur

Allén, Sture (1972). *Tiotusen i topp. Ordfrekvenser i tidningstext*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Andersson, Lars-Gunnar (2007). Dialekter och sociolekter. I: *Sociolingvistik*, 34–70. Red. Eva Sundgren. Stockholm: Liber.

Bell, Allan (2001). Back in style: reworking audience design. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 139–169. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.

Biber, Douglas & Susan Conrad (2009). *Register, Genre, and Style*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bolander, Maria (2005). *Funktionell svensk grammatik. 2:a upplagan*. Stockholm: Liber.

Campion, Nicholas (2008). *Mihin uskovat astrologit*. (What Do Astrologers Believe? översättning av Jaana Iso-Markku). Helsinki: Otava.

Cassirer, Peter (2003). *Stil, stilistik & stilanalys. 3:e upplagan*. Stockholm: Natur och Kultur.

Coates, Jennifer (1997). Competing discourses of femininity. In: *Communicating Gender in Context*, 285–314. Ed. Helga Kotthoff & Ruth Wodak. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

- Coupland, Nikolas (2001). Language, situation, and the relational self: theorizing dialect-style in sociolinguistics. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 185–210. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eckert, Penelope (2001). Style and social meaning. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 119–126. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eckert, Penelope & Sally McConnell-Ginet (2003). *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Egmont Kids Media Nordic (2013). Julia [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.kundservice.egmont.se/Prenumerera/Produktlista/Produktdeta lj/?Produkt=42>
- Finegan, Edward & Douglas Biber (2001). Register variation and social dialect variation: the Register Axiom. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 235–267. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Giles, Howard (2001). Couplandia and beyond. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 211–219. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goodman, Linda (2002). *Soltecken*. (Sunsigns, översättning av Carl G Liungman). Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Granberg, Anna (2002). *Astrologi. En väg till inre harmoni*. 2:a upplagan. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Grönberg, Anna Gunnarsdotter (2007). Ungdomsspråk. I: *Sociolingvistik*, 221–257. Red. Eva Sundgren. Stockholm: Liber.
- Hellspong, Lennart & Per Ledin (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextsanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Hultman, Tor G. (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Ingo, Rune (1990). *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käännöstieteeseen*. Juva: WSOY.

- Johansson, Lars (1998). *Astrologian maailma*. 6:e upplagan. Porvoo: WSOY.
- Johansson, Lars-Erik (2012). Stilistisk-textuell variation: aktörsbetonad voluntarism och/eller strukturell determinism. I: *Kielet liikkeessä. Språk i rörelse. Languages in Motion. Sprachen in Bewegung*, 46–57. Red. Niina Nissilä & Nestori Siponkoski. Vaasa: VAKKI.
- Josefsson, Gunlög (2005). *Ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Kari, Jarkko & Jani Lassila (2002). Mikä on ParaDigma? Teoksessa: Jarkko Kari (toim.). *ParaDigma 2001: Tietoisuus ja paranormaalit ilmiöt* [online]. Tampere: ParaNet [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.paranet.fi/paradocs/tutkimuksia/paradigma2001.html>
- Karttunen, Hannu (2003). *Vanhin tiede. Tähtitiedettä kivikaudesta kuuolentoihin*. 2:a upplagan. Helsinki: Tähtitieteellinen yhdistys Ursa.
- Kepler College (2013). Who we are [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.kepler.edu/home/index.php/resources/who-we-are-mainmenu-35/about-kepler-mainmenu-153>
- Kittredge, Richard (1982). Variation and Homogeneity of Sublanguages. In: *Sublanguage. Studies of Language in Restricted Semantic Domains*, 107–137. Ed. Richard Kittredge & John Lehrberger. Berlin: Walter de Gruyter.
- Koskela, Merja (2000). *Svenska som filosofins språk*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Krause, Jürgen (1988). *The concepts of sublanguage and language register in natural language processing*. Duisburg: Linguistic Agency University of Duisburg.
- Kuusirati, Jaana (1993). *Vad säger stjärnorna? Om språket i horoskop i Vasabladet och Året Runt*. Opublicerad avhandling pro gradu i svenska språket. Vasa universitet.
- Labov, William (2001). The anatomy of style-shifting. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 85–108. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lagerholm, Per (2008). *Stilistik*. [Lund]: Studentlitteratur.
- Lappalainen, Hanna (2004). *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Larsson, Lisbeth (1989). *En annan historia. Om kvinnors läsning och svensk veckopress*. Stockholm: Symposion.
- Laurén, Christer & Marianne Nordman (2003). *Två sociologer och två idiolekter*. Vasa: Vaasan yliopisto.
- Laurento, Maarit (2001). Astrologian ja tieteen välinen keskustelu. Teoksessa: *ParaDigma 2001: Tietoisuus ja paranormaalit ilmiöt* [online]. ParaDigma [Citerat 21.10.2012]. 1–14. Tillgänglig: www.paranet.fi/paradocs/tutkimuksia/laurento.pdf
- Laurento, Maarit (2004). *Jokanaisen astrologiaa*. Helsinki: WSOY.
- Lehrberger (1982). Automatic Translation and the Concept of Sublanguage. In: *Sublanguage. Studies of Language in Restricted Semantic Domains*, 81–106. Ed. Richard Kittredge & John Lehrberger. Berlin: Walter de Gruyter.
- Leinonen, Anna & Saara Timlin (2004). Asenteellisesti arvottava lehdistö. Teoksessa: *Lehtikieli tutkimuskohteena*, 23–36. Toim. Markku Varis. Oulu: Oulun yliopisto.
- Liljestrand, Birger & Mats Arwidson (1993). *Skrivstrategi*. 2:a upplagan. Göteborg: Akademiförlaget.
- Luukka, Minna-Riitta (1992). *Akateemista metadiskurssia. Tieteellisten tekstien tekstuaalisia, interpersonaalisia ja kontekstuaalisia piirteitä*. Jyväskylän Korkeakoulujen kielikeskus.
- Mikkola, Kirsi (2002). *Phraseolexeme in Ratgebungen unter besonderer Berücksichtigung der Horoskoptexte*. Opublicerad avhandling pro gradu i tyska språket och litteraturen. Universität Vaasa.
- Milroy, Lesley (2001). Conversation, spoken language, and social identity. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 268–278. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nordberg, Bengt (2007). Vad är sociolingvistik? I: *Sociolingvistik*, 11–33. Red. Eva Sundgren. Stockholm: Liber.
- Nordman, Marianne (1990). Minilekter – ett försök till språklig relationsbestämning. I: *Erikoiskielet ja käännösteoria*, 114–126. [Vaasa]: Vaasan korkeakoulu.
- Nordman, Marianne (1992). *Svenskt fackspråk*. Lund: Studentlitteratur.

- Nordman, Marianne (1994a). Stilforskning med olika material. En jämförelse i fråga om mål, metod och norm. I: *Stilsymposiet i Göteborg 21–23 maj 1992*, 151–164. Red. Peter Cassirer. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Nordman, Marianne (1994b). *Minilekter. Om de små textgenrernas språk*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Nyblom-Kuorikoski, Heidi (2012). Varför niar ni, vem och när? Finlandssvenska (och finska) åsikter om och attityder till tilltal. I: *Svenskan i Finland 13*, 135–144. Red. Siv Björklund, Harry Lönnroth & Nina Pilke. Vasa: Vaasan yliopisto.
- Ohlsson, Maria (2007). Språk och genus. I: *Sociolingvistik*, 144–184. Red. Eva Sundgren. Stockholm: Liber.
- Pulkkinen, Veijo (2010). *Epäilyksen estetiikka. Tekstuaalinen variaatio ja kirjallisen teoksen identiteetti*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Rickford, John R. (2001). Style and stylizing from the perspective of a non-autonomous sociolinguistics. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 220–231. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rickford, John R. & Penelope Eckert (2001). Introduction. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 1–18. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmidt, Karin (2001). Horoskop är som väderleksrapporter. *Aftonbladet* [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10197776.ab>
- Språkriktighetsboken* (2005). Utarbetad av Svenska språknämnden. Stockholm: Nordstedts Akademiska.
- Språkrådet (2012). Alla har en åsikt om hen [online]. [Citerat 26.4.2013]. Tillgänglig: <http://www.sprakradet.se/12825>
- Språkrådet (2013). Hur används pronomenet *hen*? [online]. [Citerat 14.5.2013]. Tillgänglig genom sökordet *hen*: <http://www.sprakradet.se/1950>
- Stenudd, Stefan (1999). *Horoskop för nya millenniet. Astrologiska förutsägelser om 2000-talet*. Malmö: Arriba.
- Sundgren, Eva (2007). Språklig variation och förändring. I: *Sociolingvistik*, 71–112. Red. Eva Sundgren. Stockholm: Liber.

- Suomen Astrologinen Seura ry. (2013). Yhdistyksemme [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.suomenastrologinenseura.fi/yhdistyksemme/>
- Svenskt språkbruk (2003). *Ordbok över konstruktioner och fraser*. Utarbetad av Svenska språknämnden. Stockholm: Nordstedts ordbok.
- Svärdkrona, Zendry (2001). Stjärnornas bestämmer hur du fungerar med andra. *Aftonbladet* [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10197954.ab>
- Talbot, Mary (1995). A Synthetic Sisterhood. False Friends in a Teenage Magazine. In: *Gender Articulated. Language and the Socially Constructed self*, 143–165. Ed. Kira Hall & Mary Bucholtz. New York: Routledge.
- Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999a). *Svenska Akademiens grammatik 2. Ord*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999b). *Svenska Akademiens grammatik 3. Fraser*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999c). *Svenska Akademiens grammatik 4. Sats och meningar*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Thorell, Olof (1973). *Svensk grammatik*. Stockholm: Esselte Studium.
- Tolvanen, Eveliina (2012). Textens sändare och mottagare i myndighetsbroschyrer på svenska och finska i Finland och Sverige. I: *Svenskan i Finland 13*, 214–226. Red. Siv Björklund, Harry Lönnroth & Nina Pilke. Vasa: Vaasan yliopisto.
- University of Wales Trinity Saint David (2013). MA Cultural Astronomy and Astrology [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.trinitysaintdavid.ac.uk/en/courses/postgraduatecourses/maculturalastronomyandastrology/>
- VeckoRevyn (2012). Om Veckorevyn [online]. [Citerat 20.4.2013]. Tillgänglig: <http://www.veckorevyn.com/Om-Veckorevyn>
- Vennberg, Hanna (2006). *Spådomsboken*. Sundbyberg: Semic.
- Westberg, Anna (2009). Det här säger dina drömmar om dig. *Aftonbladet* [online]. [Citerat 10.5.2013]. Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/halsa/somnklubb/article11911736.ab>

Westman, Margareta (1974). *Bruksprosa. En funktionell stilanalys med kvantitativ metod*. Lund: LiberLäromedel.

Yaeger-Dror, Malcah (2001). Primitives of a system for “style” and “register”. In: *Style and Sociolinguistic Variation*, 170–184. Ed. Penelope Eckert & John R. Rickford. Cambridge: Cambridge University Press

BILAGA. De 20 vanligaste orden i delmaterialen i absoluta och relativa tal

N =	<i>Julia 2006</i> N = 2703				<i>Julia 2008</i> N = 3932				<i>VR 2006</i> N = 2724				<i>VR 2008</i> N = 2894			
			%				%				%				%	
1	du	212	7,8	du	296	7,5	du	203	7,5	du	172	5,9				
2	och	118	4,4	och	131	3,3	och	114	4,2	och	121	4,2				
3	den (pn)	85	3,1	den (pn)	116	3,0	den (pn)	73	2,7	den (pn)	73	2,5				
4	en (al)	62	2,3	vara (v)	84	2,1	vara (v)	69	2,5	vara (v)	67	2,3				
5	vara (v)	57	2,1	dig	78	2,0	en (al)	62	2,3	på	64	2,2				
6	att (inf.)	55	2,0	på	76	1,9	dig	57	2,1	en (al)	60	2,1				
7	dig	53	2,0	inte	73	1,9	din	52	1,9	i	54	1,9				
8	med	51	1,9	att (inf.)	64	1,6	på	52	1,9	dig	51	1,8				
9	din	44	1,6	ha	57	1,4	med	46	1,7	ha	51	1,8				
10	på	43	1,6	en (al)	56	1,4	i	43	1,6	att (inf.)	48	1,7				
11	inte	41	1,5	någon	51	1,3	ha	42	1,5	din	45	1,6				
12	ha	39	1,4	med	50	1,3	att (inf.)	40	1,5	med	43	1,5				
13	vän	37	1,4	i	48	1,2	att	32	1,2	inte	41	1,4				
14	bli	36	1,3	som	47	1,2	inte	32	1,2	för (pp)	31	1,1				
15	om (pp)	36	1,3	om (pp)	46	1,2	kunna	30	1,1	om (pp)	27	0,9				
16	i	33	1,2	bli	45	1,1	som	29	1,1	men	27	0,9				
17	att	27	1,0	att	42	1,1	vän	28	1,0	som	27	0,9				
18	sak	27	1,0	men	40	1,0	mycken	26	1,0	att	25	0,9				
19	också	26	1,0	nu	40	1,0	om (pp)	24	0,9	mycket	25	0,9				
20	god/bra	26	1,0	sak	39	1,0	av	24	0,9	också	25	0,9				
				din	39	1,0										